

ताराखोला गाउँपालिका

लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण प्रतिवेदन
आर्थिक बर्ष २०७८/०७९

प्रतिवेदन प्राप्त गर्ने निकाय
ताराखोला गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, अर्गल, बागलुङ
तथा
गण्डकी प्रदेश प्रशिक्षण प्रतिष्ठान
नदीपुर, पोखरा, बागलुङ
गण्डकी प्रदेश

प्रतिवेदक
डा. कृष्ण बहादुर राई, परामर्शदाता
सम्पर्क नं: ९८६६२६६५२७
Email: kramrg@gmail.com
श्री सुनिता तामाङ, परामर्शदाता
सम्पर्क नं: ९८४१५७५८७६
Email: sunitamang6@gmail.com

बिषयसूची

बिषयसूची	२
तालिका सूची	४
अनुसूचीहरु	४
भाग – १	१
लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणको अवधारणा	१
१.१ पृष्ठभूमि	१
१.२ ताराखोला गाउँपालिकामा लैंगिक र सामाजिक संरचना	२
१.३ लैससास परीक्षणको महत्व	३
१.४ लैससास परीक्षण र कार्यान्वयनको कानुनी आधारहरु	४
१.३ लैससास परीक्षणका उद्देश्यहरु	८
भाग – २	९
लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणका बिधि	९
२.१ लैससास परीक्षणले समेट्ने क्षेत्रहरु	९
२.२ लैससास परीक्षणको बिधि र तरीका	१०
२.२.१ दस्तावेज समिक्षा (Documents Review)	१०
२.२.२ कार्य समुह छलफल (Working Group Discussion)	१०
२.२.३ लक्षित समुह छलफल (Focus Group Discussion)	११
२.२.३ परीक्षण कार्यशाला गोष्ठी (Audit Workshop)	११
भाग – ३	१६
लैससास परीक्षणवाट आएका मुख्य प्राप्तिहरु	१६
३.१ लैससास परीक्षणवाट प्राप्ताङ्कहरुको प्रस्तुतिकरण	१६
३.२ लैससास परीक्षण नतिजाको माकुरेजालोमा प्रस्तुति	१७
३.३ लैससास परीक्षणमा प्राप्त सबल र सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरु	१८
३.४ अवसर र चुनौतिहरु	४६
३.४.१ अवसरहरु	४६
३.४.१ चुनौतिहरु	४६
३.५ लैंगिक तथा सामाजिक समावेशी बिकास कार्ययोजना	४७
भाग – ४	७९
निष्कर्ष र सूझावहरु	७९
४.१ निष्कर्ष	७९
४.२ सूझावहरु	७९

तालिका सूची

तालिका १: लैससास परीक्षणका बिषय क्षेत्रहरु, सूचक र उपसूचकहरु	९
तालिका २: स्थानीय तहमा लैससास परीक्षणका सहभागीहरु	११
तालिका ३: स्थानीय तहमा लैससास परीक्षणको समय तालिका	१३
तालिका ४: लैससास परीक्षणका मुख्य तथा सहायक बिषय क्षेत्रहरु	१४
तालिका ५: लैससास परीक्षणमा प्राप्त अंकहरुको बिवरण	१६
तालिका ६: लैससास परीक्षणमा प्राप्त सबल र सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरु	१९
तालिका ७: लैंगिक तथा सामाजिक समावेशी बिकास कार्ययोजना	४७

अनुसूचीहरू

अनुसूची नं	बिषयबस्तु
अनुसूची - १	लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण कार्य समुहहरू
अनुसूची - २	लैंगिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी परीक्षण अंक मापन बिवरण
अनुसूची - ३	लैससास उत्तरदायी स्थानीय ऐन नियम र कार्यबिधिहरूको बिवरण
अनुसूची - ४	लैससास परीक्षण कार्यशालाका सहभागीहरूको हाजिरी बिवरण

भाग – १

लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणको अवधारणा

१.१ पृष्ठभूमि

नेपालमा परापूर्व कालदेखि सांस्कृतिक मान्यताको आधारमा महिला तथा पुरुषको सामाजिक जिम्मेवारी बिभाजन गरी हालसम्म अभ्यासमा रहेको छ । महिला र पुरुष बिचको सामाजिक जिम्मेवारीको कारण महिलाहरु माथि सामाजिक तथा आर्थिक बिभेद र बहिस्करण आज पनि कायमै रहेको छ । नेपाली समाजमा बिगतमा रहेको वर्ण प्रथाको प्रभाव आजसम्म रहेको छ । आज पनि पुरुष प्रधान मान्यता तथा राज्य संयन्त्रमा महिला, दलित, जनजातिहरुको न्यून पहुँचको अवस्था बिद्यमान रहेको छ । परिवार देखि राज्य संयन्त्रमा महिला र पुरुष बिचको समानता स्थापित हुन सकेको छैन । जातिय तथा समुदायगत रुपमा बहुसंख्यक नागरिकहरु राज्यको सेवा सुबिधा तथा अधिकार उपयोगमा समान पहुँच अझै हुन सकेको छैन । यस कारण लैंगिक तथा सामाजिक असमानता तथा बहिस्करणलाई निर्मुल गर्नको लागि नेपालको संविधान तथा कानुनी ब्यवस्थाहरु लागु गरिएको छ । लैंगिक तथा सामाजिक समानता कायम गर्नको लागि राष्ट्रिय कानुनहरु तथा अन्तर्राष्ट्रिय सन्धी सम्झौताहरुमा कमी छैन । लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण (लैससास) क्षेत्रमा सुधार गर्नको लागि संघीय, प्रदेश र स्थानीय तहका सरकारहरुले नीतिगत तथा कार्यक्रमगत रुपमा प्रशस्त स्रोत साधानहरु उपयोग गरेका छन् । तर देशमा आज पनि आदिवासी, जनजाति, दलित, मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग जस्ता समुदायहरुको असक्क्षमता र राज्यको सेवा सुबिधामा पहुँच आदिको सवालहरु जीबितै रहेका छन् । साथै बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, अपांगता भएको ब्यक्ति र भौगोलिक बिकटताको कारण गरिबी र बञ्चितिकरणमा परेका समुदायहरुको समस्याहरु रहेका छन् । यी सबै वर्ग र समुदायहरुका सामाजिक र आर्थिक क्षेत्रमा समान बिकास हुन सकेको छैन यसकारण नेपालमा सामाजिक समावेशीकरणको सवाल पनि उत्तिकै महत्वपूर्ण भएकोले लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवधारणा कार्यान्वयनमा ल्याईएको छ ।

लैससासको क्षेत्रमा रहेको सवाल र समस्याहरुलाई मध्यनजर गरी हाल बिद्यमान रहेको नेपालको संविधान २०७२ ले मौलिक हकहरुको ब्यवस्था गरी लैससासलाई बिधिवत रुपमा राज्यको मूल

बिषयबस्तुको रूपमा स्थापित गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको छ । लैंगिक हिंसा निवारण तथा लैससासको कार्यान्वयनलाई टेवा पुर्याउने बिभिन्न राष्ट्रिय कानूनहरु हाल कार्यान्वयनमा रहेका छन् । यस्तै दिगो बिकास लक्ष्य (SDG), मानव अधिकार सम्बन्धि घोषणापत्र, बालबालिका तथा महिला हिंसा बिरुद्धका महासन्धीहरु कार्यान्वयनमा रहेका छन् । यी कानुनी प्रावधानहरुको कार्यान्वयनको बावजुद स्थानीय सरकारहरुमा लैससासको कार्यान्वयनको अवस्था कस्तो रहेको छ ? नीति कानून तथा कार्यक्रमहरुको तर्जुमा र बजेट बिनियोजनको अवस्था, संस्थागत संरचना र नियमनको ब्यवस्था, मानव संसाधन र क्षमता बिकासको अवस्था, सेवा प्रवाह तथा सुशासन र उत्तरदायित्व आदिको क्षेत्रमा कति प्रगति भएको छ, सवल र कमजोर पक्षहरु र अवसर चुनौतिहरुको पहिचान गरी भावी रणनीतिक कार्यहरुको खाका तयार गर्नको लागि नेपाल सरकारले स्थानीय सरकारहरुको लागि लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण कार्यबिधि २०७७ (नमूना) तयार गरी स्थानीय तहहरुलाई कार्यान्वयनको लागि निर्देशन गरेको छ । यस कार्यबिधिको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा सहयोग गर्न गण्डकी प्रदेश प्रशिक्षण प्रतिष्ठान, प्रदेश तथा स्थानीय शासन सहयोग कार्यक्रम (PLGSP), नदीपुर पोखराले स्थानीय सरकारहरु (गाउँपालिका र नगरपालिका) को लैससास परीक्षण गर्ने कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दै आएको छ । यसै क्रममा यस ताराखोला गाउँपालिकाको लैससास परीक्षण गरी यो प्रतिवेदन तयार गरिएको छ ।

१.२ ताराखोला गाउँपालिकामा लैंगिक र सामाजिक संरचना

बागलुङ जिल्लामा १० वटा स्थानीय तहहरु रहेका छन् । जसमध्ये ताराखोला गाउँपालिका पनि एक हो । यो गाउँपालिका जिल्लाको पश्चिमी भागमा अवस्थित रहेको छ । यस गाउँपालिकाको पूर्वमा काठेखोला गाउँपालिका, पश्चिममा ढोरपाटन नगरपालिका, उत्तरमा म्याग्दी जिल्ला र दक्षिणमा गलकोट नगरपालिका रहेका छन् । यो गाउँपालिका साविकको अर्गल, अमरभूमि, हिल र तारा गरी ४ वटा गाउँ विकास समितिहरु समावेश गरेर स्थापना गरिएको हो । यस गाउँपालिकालाई ५ वटा वडामा विभाजन गरी सेवा प्रवाहलाई ब्यवस्थित गरिएको छ । यस गाउँपालिकाको सबैभन्दा होचो भाग समुन्द्री सतहबाट करिब १४०० मिटरदेखि सबैभन्दा अग्लो भाग ढुङ्गलेकको दुरी करिब ३,५०० मिटर उचाईमा रहेको छ । यस गाउँपालिकाको औसत

लम्बाई १९,०९१ मिटर र चौडाई ८,६५३ मिटर रहेको छ भने कूल क्षेत्रफल समग्रमा १२८.९३ वर्ग कि.मि. रहेको छ ।

ताराखोला गाउँपालिका भौगोलिक तथा सांस्कृतिक विविधताले भरिएको छ । गाउँपालिका डिजिटल प्रोफाईल सिस्टम २०७८ अनुसार यहाँको कुल घरधुरी २,३२२ र कूल जनसंख्या १२,५७१ रहेको छ । जसमा महिलाको संख्या ६,०८३ (४८ प्रतिशत), पुरुषको संख्या ६,४८७ (५२ प्रतिशत) र अन्य १ जना रहेको छ । यस गाउँपालिकामा मगर जातिको बाहुल्यता रहेको र अन्य बिभिन्न जातजातिको बसोबास रहेको छ । जातिगत जनसंख्यालाई हेर्दा मगर ६,०२१ (४८ प्रतिशत), क्षेत्री १,९३१ (१५ प्रतिशत), ब्राह्मण (पहाडी) १,५८९ (१३ प्रतिशत), कामी १,६४५ (१३ प्रतिशत), दमाई/ढोली ७७१ (६ प्रतिशत) , छन्त्याल २०२ (२ प्रतिशत), सार्की १५२ (१ प्रतिशत), गुरुङ १२४ (१ प्रतिशत) र अन्य २५२ (२ प्रतिशत), थकाली ६७ दशनामी ४५ र अन्य जातजातिहरु रहेका छन् ।

भाषिक विविधतालाई हेर्दा यहाँ नेपाली भाषा बोल्ने जनसंख्या १२,४६३ (९९ प्रतिशत) रहेको छ भने मगर भाषा बोल्ने जनसंख्या ९७, गुरुङ भाषा बोल्ने जनसंख्या ३ र अन्य भाषा बोल्ने जनसंख्या ८ जना रहेका छन् । यहाँ हिन्दु धर्म मान्ने धर्मावलम्बी ११,६८६ (९३ प्रतिशत), बौद्ध धर्म मान्ने ४२४ जना (३ प्रतिशत), ईसाई धर्म मान्ने धर्मावलम्बी ५२ जना र अन्य धर्म (प्रकृति पुजक सहित) मान्ने ४०९ जना (३ प्रतिशत) रहेका छन् । यस गाउँपालिकामा भौगोलिक विविधता भएकोले ग्रामीण एवं विकट क्षेत्रमा बसोबास गर्ने जनसंख्याको बाहुल्यता रहेको छ । जसले गर्दा गाउँपालिकाबाट उपलब्ध गराईने प्रशासनिक र विकास निर्माणका सेवाहरुलाई समतामूलक ढंगबाट वितरण गर्न यहाँको लैंगिक संरचना र बास्तविक अवस्थाको परीक्षण गरी वितरणको उपयुक्त विधिहरु अपनाएर कार्यान्वयन गर्नुपर्ने आवश्यकता देखिन्छ । यहाँका नागरिकहरुको क्षमता बिकासका कार्यहरु लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बेदनशिल तुल्याउन जरुरी छ ।

१.३ लैससास परीक्षणको महत्व

नेपालको सामाजिक मान्यता र बिगतको राज्य संरचना तथा राज्यको नीतिगत ब्यवस्थाले लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणको क्षेत्रमा त्यति योगदान गर्न सकेन । बर्गीय, जातीय, क्षेत्रीय, भाषिक,

धार्मिक आधारमा बिभेदहरू महसुस गरिएको छ । देशका आम महिलाहरू सामाजिक तथा आर्थिक बिभेदबाट पिडित भएका छन् । समाजमा रहेका बिभिन्न जातजाति तथा सामुदाय र समुहहरू सामाजिक तथा आर्थिक रुपमा बहिष्करणमा परेका छन् । यही तथ्यलाई मध्यनजर गरी नेपाल सरकारले बिगतबाटै लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको क्षेत्रमा रहेका सवालहरूलाई सम्बोधन गर्नको लागि नीतिगत तथा कार्यक्रमगत प्रयासहरू गर्दै आएको छ । नेपालको संबिधान २०४७ देखि नै महिला तथा सामाजिक रुपमा पछि परेका समुदायहरूको राज्यको सेवा सुबिधामा पहुँचको लागि मौलिक हकको ब्यवस्था गरी कार्यान्वयन प्रयास गरिँदै आएको छ ।

नेपाल सरकारले लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणका बिभिन्न अन्तर्राष्ट्रिय सन्धी सम्झौताहरूको अनुमोदन गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको छ । नेपालको पछिल्लो तथा हाल कार्यान्वयनमा रहेको लोकतान्त्रिक संबिधान २०७२ ले लैंगिक तथा सामाजिक र आर्थिक रुपमा पछि परेका समुदायहरूको समावेशीकरण तथा समृद्धि सुनिश्चित गर्नको लागि मौलिक हकहरूको ब्यवस्था गरेको छ । लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको क्षेत्रमा बिभिन्न कानुनी ब्यवस्थाहरू लागु गरिएका छन् । यी कानुनहरूको कार्यान्वयन, नयाँ कानुनहरूको तर्जुमा र लागू, लैससास कार्यान्वयनको लागि संस्थागत ब्यवस्था, जनशक्ति बिकास, सेवा प्रवाहमा समावेशीकरणको अवधारणा कार्यान्वयन, सुशासन कार्यमा लैससास आदि क्षेत्रमा सरकारले कति कार्य गरेको छ भन्ने लेखाजोखा लैससास परीक्षणले समेट्दछ ।

स्थानीय तहको लैससास परीक्षण गर्दा तोकिएका सूचकहरूमा गत आर्थिक बर्षसम्मको प्रक्रिया, प्रगति र नतिजालाई मापन गरिन्छ । यस क्रममा लैससासका सवालहरूको समाधानको लागि स्थानीय तहमा रहेको सवल तथा कमजोर पक्ष र अवसरहरू तथा चुनौतिहरूको पहिचान गरिन्छ । सहभागितामूलक रुपमा छलफल तथा तथ्य प्रमाणहरूको समेत संकलन र अवलोकन गरी परीक्षणका सूचकहरूमा प्राप्ताङ्क, वर्तमान अवस्था र चालु तथा आगामी आर्थिक बर्षमा गर्नु पर्ने रणनीतिक तथा कार्यनीतिक पहलहरूको पहिचान गरी कार्ययोजना तयार गरिन्छ । यस कार्यले स्थानीय सरकारलाई लैससासको क्षेत्रमा स्पष्ट कार्यदिशा उपलब्ध गराउँदछ ।

१.४ लैससास परीक्षण र कार्यान्वयनको कानुनी आधारहरु

लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धमा नेपाल सरकारले विभिन्न कानुनहरु तयार गरी लागु गरेको छ । सन् १९४८ मा संयुक्त राष्ट्रसंघीय महासभाबाट पारित मानव अधिकारको विश्वब्यापी घोषणापत्रको मूल मर्म, जाति, वर्ण, लिंग, भाषा, राजनैतिक वा अन्य बिचारधारा, राष्ट्रिय वा सामाजिक उत्पत्ति, सम्पत्ति, जन्म वा अन्य कुनै हैसियत जस्ता कुनै आधारमा कुनै पनि किसिमको भेदभाव गर्न नपाईने मूल सिद्धान्तलाई आत्मासात गरी नेपालको संबिधान तथा कानुनहरु तर्जुमा र लागु गरिएको छ । बेईजिड घोषणापत्र १९९६, बालअधिकार सम्बन्धि महासन्धी १९८९, महिला बिरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मुलन गर्ने महासन्धि कार्यान्वयनका लागि तयार गरिएको राष्ट्रिय कार्ययोजना र संयुक्त राष्ट्रसंघीय सूरक्षा परिषदद्वारा पारित प्रस्ताव नं १३२५ र १८२० को कार्यान्वयन राष्ट्रिय कार्ययोजना, मानव अधिकार कार्ययोजना तथा छुवाछुत बिरुद्धको कार्ययोजना आदिको कार्यान्वयनको बाध्यात्मक ब्यवस्थाहरुको कार्यान्वयनको लागि कानुनहरुमा समावेश गरिएको छ ।

नेपालमा जहानीय राणा शासनको अन्त्य पछि बि सं २००७ मा बनेको नेपालको अन्तरिम शासन बिधान २००७ ले लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवधारणा अंगिकार गरेको थियो । महिला र पुरुष दुबैको समान कामको लागि समान तलब, मजदुर महिला तथा पुरुषको स्वास्थ्य र बल एवं केटाकेटीहरुको कलिलो उमेरको दुरुपयोग हुन नदिने, निर्बल वर्गको शिक्षा र आर्थिक हित बढाउने, ऐनको अगाडि समानता, धर्म, जातजाति, लिंग, जन्मस्थान र यस्ता कुनै बिषयको आधारमा कुनै नागरिकलाई भेदभाव नगर्ने जस्ता ब्यवस्था गरिएको थियो । त्यस्तै जुनसुकै सरकारी पदमा काम लाउने र नियुक्ति गर्ने सम्बन्धमा सबै नागरिकहरुलाई समान अवसर दिने र मानिसको बेचबिखन र बेठ बेगार तथा यस्तै प्रकारका अरु जबरजस्ती काम गराउन मनाही गरिएको थियो ।

नेपाल अधिराज्यको संबिधान २०१५ ले पनि नागरिकहरुको मौलिक हकको ब्यवस्था गरेको थियो । जसमा बैयक्तिक स्वतन्त्रता, समानता, धर्म, सम्पत्ति र संबैधानिक उपचारको हक ब्यवस्था गरिएको थियो । बि सं २०१७ साल पौष १ गते राजा महेन्द्रले १० बर्षे कलिलो उमेरको प्रजातन्त्रलाई समाप्त गरी पञ्चायती शासन ब्यवस्था लागु गरे । त्यस पश्चात जारी भएको निर्दलीय पञ्चायती संबिधान, नेपालको संबिधान २०१९

लागु भएको थियो । त्यस संविधानमा राजनीतिक दल वा दलगत राजनीतिक उद्देश्यले प्रेरित भएको संगठन, संघसंस्था खोल्न, खोलाउन र चलाउन निषेध गरिएको थियो । त्यस बाहेक समानता, स्वतन्त्रता, धर्म, सम्पत्ति र संवैधानिक उपचारको हकहरूलाई सुरक्षित गरिएको थियो । तै पनि सार्वजनिक हितको निमित्त मौलिक हकको प्रयोगमा बन्देज गरिएको थियो ।

बि सं २०४६ सालमा प्रजातन्त्रको उदय पश्चात बनेको तत्कालिन नेपाल अधिराज्यको संविधान २०४७ मा पनि समानता, स्वतन्त्रता, सम्पत्ति तथा शिक्षा, धर्म, शोषण बिरुद्ध र संवैधानिक उपचारको हकको ब्यवस्था गरिएको थियो । नेपालमा यही लैंगिक तथा सामाजिक बिभेद र बहिष्करणको सवालहरूलाई लिएर बि सं २०५२ सालदेखि १० वर्षे जनयुद्ध भयो र २०६३ सालमा संसदवादी राजनीतिक दलहरू र युद्धरत नेकपा माओवादी मिलेर दोश्रो जनआन्दोलन भयो । त्यसको फलस्वरूप नेपालको अन्तरिम संविधान २०६३ तयारी तथा लागु भएको थियो । यस संविधानमा पुन प्रजातन्त्रको प्राप्ति भएको हुँदा मौलिक हकहरू प्रजातान्त्रिक मूल्य मान्यताको आधारमा स्थापित गरिएको थियो । यस संविधानमा स्वतन्त्रता, समानता, छुवाछुत तथा जातीय भेदभाव, प्रकाशन, प्रसारण र छापाखाना, वातावरण र स्वास्थ्य, शिक्षा र संस्कृति, रोजगारी र सामाजिक सुरक्षा, सम्पत्ति, महिला, सामाजिक न्याय, बालबालिका, धर्म, न्याय, यातना बिरुद्ध, सूचना, शोषण बिरुद्ध र श्रम सम्बन्धी हकहरूको ब्यवस्था गरिएको थियो । त्यस पछि नेपालमा संविधान सभावाट नेपालको नयाँ संविधान तर्जुमा गर्ने कार्य प्रारम्भ भयो ।

नेपालको संविधान २०७२ ले नागरिकहरूको आधारभूत अधिकारहरूलाई सुनिश्चित गर्न ब्यवस्था गरेको छ । संविधानको धारा १८ मा समानताको हकको ब्यवस्था भएको छ जसले प्रत्येक ब्यक्तिलाई समान कानुनी हैसियतको अधिकारको सुनिश्चित गरेको छ । सबै नागरिक कानुनको दृष्टिमा समान हुने तथा कसैलाई पनि कानुनको समान संरक्षणवाट बञ्चित नगरिने तथा सामान्य कानुनको प्रयोगमा उत्पत्ति, धर्म, बर्ण, जात, जाति, लिंग, शारीरिक अवस्था, अपांगता, स्वास्थ्य स्थिति, बैबाहिक स्थिति, गर्भावस्था, आर्थिक अवस्था, भाषा वा क्षेत्र, बैचारिक आस्था वा अन्य कुनै आधारमा भेदभाव नगर्ने ब्यवस्था गरेको छ । सामाजिक वा सांस्कृतिक दृष्टिले पिछडिएका महिला, दलित, आदिवासी जनजाति, मधेशी, थारु, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, लैंगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, अपांगता भएका ब्यक्ति, गर्भ अवस्थाका ब्यक्ति, अशक्त वा

असहाय, पिछाडिएको क्षेत्र वा आर्थिक रूपमा बिपन्न खस आर्य लगायतका नागरिकहरुको संरक्षण प्रशक्तिकरण वा बिकासको हकहरु ब्यवस्था गरिएको छ ।

संविधानको धारा ३८ मा महिलाको हकको ब्यवस्था गरेको छ जसले प्रत्येक महिलालाई लैंगिक भेदभाव बिना समान बंशीय हकको सूनिश्चित गरेको छ । प्रत्येक महिलालाई सुरक्षित मातृत्व र प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी अधिकार सम्पन्न बनाएको छ । महिलालाई धार्मिक, सामाजिक, सांस्कृतिक परम्परा, प्रचनलन वा अन्य कुनै आधारमा शारीरिक, मानसिक, यौनजन्य, मनोबैज्ञानिक वा अन्य कुनै किसिमको हिंसाजन्य कार्य गर्न पाईने छैन । यी कार्यहरु कानुन बमोजिम दण्डनीय हुने र पीडितलाई कानुन बमोजिम क्षतिपूर्ति पाउने अधिकारको ब्यवस्था छ । राज्यको सबै निकायमा महिलालाई समानुपातिक समावेशीताको सिद्धान्तको आधारमा सहभागि हुने अधिकार सूनिश्चित भएको छ । महिलालाई शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगारी र सामाजिक सुरक्षामा सकारात्मक बिभेदका आधारमा बिशेष अवसर प्राप्त गर्ने हकको ब्यवस्था भएको छ । साथै सम्पत्ति र पारिवारिक मामिलामा दम्पतिको समान हकको ब्यवस्था भएको छ ।

साथै नेपालको संविधान २०७२ को धारा ३१ मा शिक्षा सम्बन्धी हकको ब्यवस्था भएको छ जसमा प्रत्येक नागरिक (अपांगता भएका र आर्थिक रूपमा बिपन्न सहित) लाई शिक्षाको पहुँचमा समान हकको सूनिश्चित गरिएको छ । संविधानको धारा ३२ मा भाषा र संस्कृतिको हकको ब्यवस्था गरिएको छ जसमा प्रत्येक ब्यक्ति र समुदायलाई आफ्नो भाषा, लिपि, संस्कृति, सांस्कृतिक सभ्यता र सम्पदाको संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्ने अधिकारको सूनिश्चित गरिएको छ । साथै धारा ३३ मा समान रोजगारीको हक, धारा ३४ मा उचित श्रम अभ्यासको हक जसमा उचित पारिश्रमिक सुविधा र योगदानको सूनिश्चितता, धारा ३५ मा स्वास्थ्य सम्बन्धि समान हक, धारा ३९ मा बालबालिकाको हक, धारा ४० मा दलितको हक, धारा ४१ मा जेष्ठ नागरिकको हक, धारा ४२ मा सामाजिक न्यायको हक र धारा ४३ मा सामाजिक सुरक्षाको हकको ब्यवस्था गरिएको छ । यी धाराहरु बिशेष गरी लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण सम्बेदनशिल रहेका छन् ।

यस कारण नेपालको सन्दर्भमा लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण (लैससास) को मुद्दा बहुआयमिक मानी सबै सरकारी तथा गैरसरकारी क्षेत्रहरुमा अनिवार्य पालना गर्नु पर्ने कानुनी ब्यवस्था छ । यसको कार्यान्वयन जनस्तरमा अझै कमजोर रहेको पाईएकोले राष्ट्रिय ऐन नियमहरु तथा अन्तरराष्ट्रिय

महासन्धी र अभ्यासहरूको आधारमा लैससास अभियानमा ब्यापकता ल्याउँने जमर्को भईरहेको छ । यसलाई स्थानीय तहहरूवाटै कार्यान्वयन गर्ने पहल तत्कालिन स्थानीय बिकास मन्त्रालयले लैससास कार्यान्वयन गर्दै आएको थियो । लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणका सवालहरूलाई समाधान गर्न लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण नीति २०६६ लागु गरिएको र स्थानीय निकाय लैंगिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी वजेट तर्जुमा तथा परीक्षण निर्देशिका २०६८ कार्यान्वयन भएको थियो ।

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को गाउँपालिका/नगरपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकारमा लैससास सम्बन्धी व्यवस्था रहेको छ । त्यस्तै वडा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार अन्तरगत वडामा आर्थिक तथा सामाजिक रुपमा अल्पसंख्यक, सिमान्तकृत समुदायको अभिलेख राखी सामाजिक र आर्थिक उत्थान सम्बन्धी काम गर्ने बिभिन्न समुदाय बिचमा सामाजिक सद्भाव र सौहार्दता कायम गर्ने, बालबिवाह, बहुबिवाह, लैंगिक हिंसा, छुवाछुत, दहेज तथा दाईजो, हलिया प्रथा, छाउपडी कमलरी प्रथा, बालश्रम, मानव बेचबिखन, जस्ता सामाजिक कुरीति, र अन्धबिश्वासको अन्त्य गर्ने गराउँने व्यवस्था गरेको छ । साथै स्थानीय तहको योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्दा महिला तथा पिछडिएको बर्गको सहभागिता गराउँने र योजना छनौटमा महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, पिछडिएको बर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने कार्यक्रमलाई छनौट गर्ने, बजेट बिनियोजन र कार्यान्वयनमा जोड दिएको छ ।

१.५ लैससास परीक्षणका उद्देश्यहरू

लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणको मुख्य उद्देश्य स्थानीय तहहरूमा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणका सवालहरूलाई सम्बोधन गर्न गरिएका पहलहरूको परीक्षण गर्ने हो । यो परीक्षण कार्य स्थानीय तह लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण कार्यबिधि २०७७ (नमूना) मा तोकिएका बिधि र सूचकहरूको आधारमा गरिने र उक्त कार्यबिधिमा तोकिएका क्षेत्रहरूमा भएको प्रगतिको मापन गरिन्छ । गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको हकमा पनि लैससास परीक्षण गर्नको उद्देश्य यी स्थानीय सरकारहरूले लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको क्षेत्रमा नीति, योजना तथा कार्यक्रमहरू तयारी तथा कार्यान्वयनमा गरेको प्रगतिको अवस्थालाई मापन गरी सुधार गर्नु पर्ने पक्षहरूको पहिचान गर्नु हो । यसको बिशिष्ट उद्देश्यहरू देहाय अनुसार रहेका छन् :

- क) गाउँपालिकाको नीति, कानून, संस्थागत संरचना, जनशक्ति र क्षमता बिकास कार्य, योजना तर्जुमा र कार्यक्रमहरूमा महिला र बञ्चितिकरणमा परेका व्यक्ति र समुदायहरूलाई सहभागिता र संलग्नताको अवस्था मापन गर्ने ।
- ख) गाउँपालिकाको समग्र क्रियाकलापहरूमा लैंगिक समानता तथा समाजिक समावेशीकरणको अवस्था मापन गरी सबल र सुधार गर्नु पर्ने पक्षहरू तथा अवसर र चुनौतिहरूको पहिचान गर्ने ।
- ग) सुधार गर्नु पर्ने पक्षहरूको पहिचान पश्चात सोको कार्यान्वयनको लागि कार्ययोजना तयार गर्ने ।
- घ) लैससास कार्ययोजनाको अनुसरण गरी गाउँपालिकाको नीति, कानून तथा योजनामा लैससासका सवालहरूलाई निराकरण गर्ने तर्फ उन्मुख गराउन ।

भाग – २

लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणका विधि

२.१ लैससास परीक्षणले समेट्ने क्षेत्रहरू

नेपालमा पछिल्लो संघीय लोकतान्त्रिक संबिधान बि सं २०७२ मा लागु भए पश्चात लैससासलाई अझ महत्वका साथ सम्बोधन गर्ने ब्यवस्था गरिएको छ । नेपालको संबिधानले ब्यवस्था गरेको मौलिक हकहरूको कार्यान्वयन तथा लैंगिक समानता तथा सामाजिक रुपमा बञ्चितिमा परेका जातजाति, वर्ग, क्षेत्र तथा समुदायहरूलाई बिकासको मूल प्रवाहमा समाहित गर्नको लागि लैससास परीक्षण तथा लैससासका मुद्दाहरू पहिचान गरी समाधान गर्ने जमर्को गरिएको छ । स्थानीय सरकारहरूमा लैससास परीक्षण गर्दा स्थानीय नीति, कानुन तथा योजना तर्जुमाको चरणदेखि नै लैससासको अवधारणालाई समावेश गरिएको अवस्थाको मापन गर्दै कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयन, अनुगमन तथा सुशासनका क्रियाकलापहरूमा समेत लैससासको अवधारणाको कार्यान्वयन गरिएको अवस्थालाई परीक्षण गरिनेछ ।

यस कार्यलाई ब्यवस्थित गराउनको लागि नेपाल सरकारले स्थानीय तह लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण कार्यविधि २०७७ (नमूना) को तयारी गरी कार्यान्वयनको लागि स्थानीय तहहरूमा पठाएको छ । यस कार्यविधि अनुसार लैससास परीक्षणमा स्थानीय सरकारको नीति, कानुन र योजना, संस्थागत ब्यवस्था, जनशक्ति बिकास, सेवा प्रवाह र सुशासन तथा उत्तरदायित्व गरी पाँच वटा मूल बिषयबस्तुहरू तोकिएको छ । यो कार्यविधि हरेक गाउँपालिका र नगरपालिकाहरूले स्थानीय स्तरका आवश्यकताहरू समेटेर पारित गरी लागु गर्न सक्नेछ । केही स्थानीय सरकारहरूले यो कार्यविधि लागु गरी सकेका छन् । उक्त कार्यविधि अनुसार हालको अवस्थामा यस गाउँपालिकामा मुख्यतः लैससास परीक्षणमा देहायका पाँच मुल बिषयहरू वा क्षेत्रहरू समेटिएका छन्:

तालिका १: लैससास परीक्षणका बिषयक्षेत्रहरू, सूचक र उपसूचकहरू

क्र सं	बिषय क्षेत्रहरू	सूचक संख्या	उपसूचक संख्या
१	नीति कानुन र योजना	३	२०
२	संस्थागत ब्यवस्था	५	२०

३	मानव संसाधन र क्षमता बिकास	४	२०
४	सेवा प्रवाह	५	२०
५	सुशासन तथा उत्तरदायित्व	५	२०
	जम्मा	२२	१००

२.२ लैससास परीक्षणको बिधि र तरीका

यस गाउँपालिकाको लैससास परीक्षण “स्थानीय तह लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण कार्यबिधि २०७७ (नमूना)” अनुसार गरिएको छ । यस कार्यबिधिमा तोकिएका बिषय क्षेत्रहरूको मापन गर्नको लागि स्थानीय तहका निर्वाचित पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूको सहभागितामा बिभिन्न बिधिहरू अपनाईएको थियो । समुह छलफल, प्रमाण संकलन, अन्तरवार्ता तथा समुहमा प्रस्तुतिकरण आदि कार्य गरिएको थियो ।

यस गाउँपालिकाको लैससास परीक्षणको लागि ९ सदस्यीय कार्यदल बनाएको थियो । सोही कार्यदलको नेतृत्वमा गाउँपालिकाको लैससास परीक्षण कार्य सम्पन्न भयो । यस कार्यदल अन्तरगत ५ वटा बिषयगत लैससास परीक्षण कार्य-समुहहरू तयार गरियो । यी कार्य-समुहहरूमा निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरूको समुह नेतृत्वमा सम्बन्धित शाखाका कर्मचारीहरूको संलग्नता रहेको थियो । जसमा महिला र पुरुषहरूको सहभागितालाई पनि उपलब्ध भएसम्म समावेशी बनाईएको थियो । ती कार्य-समुहहरूले देहायका परीक्षण बिधिहरूको उपयोग गरेको थियो ।

२.२.१ दस्तावेज समिक्षा (Documents Review)

लैससास परीक्षण कार्यदलले कार्य-समुहहरूको संलग्नतामा गाउँपालिकाको दस्तावेजहरू (जस्तै: स्थानीय नीति, ऐन, निर्देशिका, बार्षिक योजना तथा बजेट, आवधिक योजना, वार्षिक प्रतिवेदनहरू, आर्थिक प्रतिवेदनहरू, चौमासिक र बार्षिक समिक्षाको प्रतिवेदन, विकास वुलेटिन, गाउँ प्रोफाइल, विभिन्न समयमा भएका निर्णयहरू आदिको संकलन र लैससासको दृष्टिवाट विश्लेषण र पुनरावलोकन गरी प्रारम्भिक टिपोट तयार गरिएको थियो ।

२.२.२ कार्य समुह छलफल (Working Group Discussion)

यस गाउँपालिकाको हकमा लैससास परीक्षणका ५ वटा क्षेत्रहरूमा परीक्षण कार्य गर्नको लागि ५ वटा कार्य समुह गठन गरिएको थियो । यी कार्य समुहहरूमा निर्वाचित पदाधिकारीहरू र सम्बन्धित शाखाका कर्मचारीहरू समावेश गरिएको थियो । निजहरूले सूचकहरूमा गहन छलफल तथा सोको प्रमाणहरू संकलन गरी प्रमाणहरूको आधारमा अंक प्रदान गरेका थिए । यो छलफलले निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरू प्रशिक्षित पनि भएका थिए ।

२.२.३ लक्षित समुह छलफल (Focus Group Discussion)

लैससास परीक्षणको क्रममा गाउँपालिकाका महिला समुहका सदस्यहरू, दलित समुदाय, आदिवासी जनजाति समुदाय र अन्य बन्चितिकरणमा परेका समुदायका प्रतिनिधिहरूसंग लक्षित समुह छलफल गरिएको थियो । यसको लागि लैससास कार्यान्वयन सम्बन्धि प्रश्नावली तयार गरी छलफल गरिएको थियो ।

२.२.४ परीक्षण कार्यशाला गोष्ठी (Audit Workshop)

लैससास परीक्षण कार्यशाला मिति २०७९ भाद्र २८ देखि ३० गतेसम्म ३ दिन गरिएको थियो । यस कार्यशाला गाउँपालिकाका निर्वाचित पदाधिकारीहरू, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै बिषयगत शाखाका कर्मचारीहरू र सरोकारवालाहरूको सहभागितामा सञ्चालन गरिएको थियो । यसको सहजीकरण परामर्शदाताहरूबाट गरिएको थियो ।

लैससास परीक्षण कार्यशालाका सहभागीहरू

गाउँपालिकाको लैससास परीक्षण कार्यमा देहायका पदाधिकारी, कर्मचारी र सरोकारवालाहरू सहभागी भएका थिए । लैससास परीक्षण कार्यक्रममा जम्मा ३८ जना सहभागीहरू थिए ।

तालिका २: स्थानीय तहमा लैससास परीक्षणका सहभागीहरू

क्र.सं.	सहभागीहरू
१	गाउँपालिका प्रमुख
२	गाउँपालिका उपप्रमुख
३	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

४	गाउँपालिका वडा अध्यक्षहरु
५	कार्यपालिकाका महिला सहित सदस्यहरु
६	गाउँपालिकाका दलित, अल्पसंख्यक र जनजाति जनप्रतिनिधिहरु
७	गाउँपालिकाका विषयगत शाखाका प्रमुखहरु, कर्मचारीहरु
८	गाउँपालिकाका सबै महिला र लक्षित बर्गका कर्मचारीहरु

नोट: लैससास परीक्षणमा भएका सहभागीहरु अनुसूची – ३ मा संलग्न गरिएको छ ।

गोष्ठी संचालन विधि

स्थानीय तह लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण कार्यविधि २०७७ (नमूना) को अनुसार पाँचवटा मूल विषयहरुभित्र बिभिन्न २२ वटा सहायक विषयहरु समावेश गरिएको छ । यसभित्र १०० वटा कार्यगत उपसूचकहरु तोकिएका छन् । यिनै सूचक तथा उपसूचकहरुको दायरामा रही लैससास परीक्षण गोष्ठी सञ्चालन गरिएको थियो ।

गोष्ठीको पहिलो दिन गोष्ठीको उद्घाटन, लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण (लैससास) को अवधारणा, संबिधान, राष्ट्रिय नीति तथा अन्य प्रावधानहरु, लैससास परीक्षण सम्बन्धी ब्यवस्था आदिमा अभिमूखिकरण गरियो । कार्याशाला गोष्ठीमा पाँचवटा मूल विषयहरुको आधारमा ५ वटा लैससास विषयगत परीक्षण कार्य-समुह गठन गरियो । यी लैससास विषयगत परीक्षण कार्य-समुहहरुले विषयगत रुपमा सूचक र उपसूचकहरु माथि छलफल गरी नीतिगत व्यवस्था, संरचना, योजना तर्जुमा देखि कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन, अभ्यास र प्रभावसम्मको अवस्थालाई विश्लेषण गरी अंक दिने कार्य गरियो । लैससास सुचक तथा उपसूचकहरुमा सहभागितात्मक छलफल गरी राम्रो देखिएमा १, मध्यम देखिएमा ०.५ र सुधार गर्नुपर्ने देखिएमा वा नभएमा ० अंकहरु दिईयो ।

लैससास परीक्षण कार्य-समुहहरुले गाउँपालिकाको सम्बन्धित शाखाहरुमा सम्बन्धित दस्तावेजहरुको अवलोकन वा परीक्षण गरी प्रमाणहरु संलग्न तथा अंक मापन गरेका थिए । यस क्रममा परामर्शदाताहरुले सबै समुहहरुलाई आवश्यक सहजीकरण र सहयोग गरेका थिए । उक्त समुहहरुले आफ्नो विषय क्षेत्रमा रहेका सवल र कमजोर पक्षहरु तथा अवसर र चुनौतिहरुको पनि खोजी गरेका थिए ।

लैससास परीक्षण गोष्ठीको तेस्रो दिन सबै सहभागीहरुको उपस्थितिमा परीक्षणको क्रममा प्राप्त भएको अंकहरु माथि परामर्शदाताहरुवाट पुनः छलफल र मूल्यांकन गरिएको थियो । त्यस पश्चात समुहगत रुपमा सबै

कार्य समुहहरूले परीक्षण गरेको नतिजाहरू प्रस्तुत गरिएको थियो । यिनै अंकहरूको आधारमा माकुरेजालोको बिधिवाट गाउँपालिकामा रहेको लैससास कार्यान्वयनको स्थिति प्रस्तुत गरिएको थियो । सबल र कमजोर पक्षहरू तथा अवसर र चुनौतिहरू समेत प्रस्तुत गरिएको थियो । गोष्ठीलाई ब्यवस्थित रूपमा सञ्चालन गर्न देहाय अनुसारको क्रियाकलापहरू गरिएको थियो ।

तालिका ३: स्थानीय तहमा लैससास परीक्षणको समय तालिका

दिन	सत्र	समय	क्रियाकलाप
प्रथम	प्रथम	१०.०० – ११.३०	गाउँपालिका प्रमुखज्युवाट कार्यक्रम उद्घाटन, परिचय प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतवाट स्वागत मन्तव्य लैगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवधारणा, लैससास परीक्षण र महत्व
	दोश्रो	११.४५ – १.३०	लैससास परीक्षणको बिधि, प्रक्रिया र सूचकहरू सम्बन्धी अभिमूखिकरण र छलफल
	तेश्रो	२.०० – ३.३०	गाउँपालिका उपप्रमुखज्युद्वारा परीक्षण कार्यक्रमको संयोजकको जिम्मेवारी लिने लैससास परीक्षणको कार्य समुह गठन र कार्य जिम्मेवारी बिभाजन
	चौथो	३.३० – ५.००	कार्य-समूहको समुहगत छलफल र लैससास सहभागितामूलक परीक्षण र परामर्शदाताहरूद्वारा सहजिकरण
दोश्रो	प्रथम	१०.०० – ११.३०	गाउँपालिका उपप्रमुखज्युको संयोजकत्वमा कार्य-समुहवाट लैससासको दस्तावेज परीक्षण र परामर्शदाताहरूद्वारा सहजिकरण
	दोश्रो	११.४५ – १.३०	गाउँपालिका उपप्रमुखज्युको संयोजकत्वमा कार्य-समुहवाट लैससासको दस्तावेज परीक्षण र परामर्शदाताहरूद्वारा सहजिकरण
	तेश्रो	२.०० – ३.३०	गाउँपालिका उपप्रमुखज्युको संयोजकत्वमा कार्य-समुहवाट लैससासको दस्तावेज परीक्षण र परामर्शदाताहरूद्वारा सहजिकरण
	चौथो	३.३० – ५.००	कार्य-समुहले परीक्षण गरी बुझाएको नतिजा माथि परामर्शदाताहरूद्वारा पूनः छलफल र मूल्यांकन
तेश्रो	प्रथम	१०.०० – ११.३०	लैससास परीक्षणको प्रथम मस्यौदा र माकुरेजालो सहभागीहरू बिचमा प्रस्तुतिकरण

दोश्रो	११.४५ – १.३०	लैससास परीक्षणवाट प्राप्त सबल र सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरू र अवसर र चुनौतिहरूको बारेमा प्रस्तुतिकरण र छलफल
तेश्रो	२.०० – ३.३०	सुधार गर्नु पर्ने पक्षहरूको पहिचान र कार्ययोजना तर्जुमा
चौथो	३.३० – ५.००	कार्ययोजना माथि छलफल र सुधार गाउँपालिका प्रमुखज्युवाट कार्यक्रमको समापन

नोट: कार्यक्रमका सत्रको लागि तोकिएको समयमा केही लचकता अपनाईएको थियो ।

लैससास परीक्षणका बिषयक्षेत्रहरू र अंकभार

यस गाउँपालिकामा स्थानीय तह लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण कार्यबिधि २०७७ (नमूना) को अनुसार कुल परीक्षण अंकभार १०० र तोकिएका ५ मूल बिषयक्षेत्रलाई हेरेको २० पूर्णाङ्क कायम गरिएको छ । जस भित्र २२ वटा सहायक बिषयहरू र अंकभारहरू देहाय अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ:

तालिका ४: लैससास परीक्षणका मुख्य तथा सहायक बिषय क्षेत्रहरू

क्र सं	मुख्य तथा सहायक बिषय क्षेत्रहरू	अंकभार
क	नीति कानुन र योजना	
१	नीति कानुन र योजनामा समावेशी सहभागिता	८
२	योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	८
३	बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	४
	जम्मा	२०
ख	संस्थागत ब्यवस्था	
१	कर्मचारी/पदाधिकारी प्रतिनिधित्व	४
२	कार्यप्रणाली समावेशी	४
३	समिति उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व	४
४	बित्त ब्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशीता	४
५	तथ्याङ्क संकलन तथा ब्यवस्थापन	४
	जम्मा	२०
ग	मानव संसाधन तथा क्षमता बिकास	
१	मानव संसाधन तथा क्षमता बिकास	८
२	अनौपचारिक मूल्य मान्यता र कुसंस्कार सम्बन्धि जनचेतना	४
३	कानुनी साक्षरता	४
४	बिपद ब्यवस्थापनमा समावेशीकरण	४
	जम्मा	२०
घ	सेवा प्रवाह	
१	पूर्वाधार बिकास	४

२	प्रजनन स्वास्थ्य	४
३	शिक्षा कार्यक्रम	४
४	खानेपानी तथा सरसफाई	४
५	स्वरोजगार र आयआर्जन तथा बजार ब्यवस्थापन	४
	जम्मा	२०
ड	सुशासन तथा उत्तरदायित्व	
१	सुशासन	४
२	उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता	४
३	सूचना तथा सञ्चार	४
४	अनुगमन र मूल्यांकन	४
५	समन्वय र सम्बन्ध बिस्तार	४
	जम्मा	२०
	कुल जम्मा	१००

माथि उल्लेखित बिषयहरूमा जम्मा १०० वटा सूचकहरू तोकिएका छन्। हरेक सूचकको पूर्णाङ्क १ हो। यसमा स्थानीय सरकारका तोकिएका सहभागीहरूसंगको संलग्नतामा सम्बन्धित सूचकको प्रमाणहरूको आधारमा अंक प्रदान गरिन्छ। यसमा राम्रो प्रगति भएको देखिएमा १, मध्यम या आंशिक कार्य भएको देखिएमा ०.५ र न्यून कार्य भएको वा नभएको अवस्था भएमा ० अंक प्रदान गरिएको छ।

सबल, कमजोर, अवसर र चुनौति विश्लेषण (SWOT Analysis)

गोष्ठीको अन्तिम दिन परीक्षणको नतिजालाई माकुरेजालोमा प्रस्तुत पश्चात लैससासको बिषयक्षेत्रहरू मध्ये बढी अंक प्राप्त गर्ने क्षेत्रमा सबल अवस्था देखिन्छ र त्यस क्षेत्रमा बढी सूचकहरूमा काम भएको प्रष्ट हुन्छ। साथै कम अंक प्राप्त गरेका क्षेत्रहरूमा कमजोर पक्षहरू वा सुधार गर्नु पर्ने क्षेत्रहरू पहिचान गरियो। सूचक र उपसूचकहरूको विश्लेषण गरी सबल र कमजोर पक्षहरू पहिचान गर्ने कार्य भएको छ।

लैससास क्षेत्रमा बिद्यमान अवसर र चुनौतिहरूको हकमा परीक्षणका बिषय क्षेत्रहरूको आधारमा छलफल गरिएको थियो। यसमा सहभागीहरूले समेत आवश्यक सूझावहरू पेश गरेका थिए।

कार्ययोजना तयारी

लैससास परीक्षणको क्रममा बिषयगत परीक्षण कार्य समुहले उनीहरूको बिषयक्षेत्रमा रहेका सबल र सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरूको पहिचान गरी गाउँपालिकामा भएको हालका अवसर र चुनौतिहरूलाई मध्यनजर गरी

आ-आफ्नो बिषय क्षेत्रमा आगामी कार्ययोजना तयार गरेका थिए । उक्त कार्ययोजना माथि गोष्ठीका सबै सहभागीहरूको उपस्थितिमा छलफल र सुधार गरिएको थियो ।

भाग – ३

लैससास परीक्षणवाट आएका मुख्य प्राप्तिहरू

३.१ लैससास परीक्षणवाट प्राप्ताङ्कहरूको प्रस्तुतिकरण

लैससासको क्षेत्रमा यस गाउँपालिकाको स्थानीय नीति, ऐन, निर्देशिका र विभिन्न नीतिगत निर्णयहरू, आवधिक तथा बार्षिक कार्यक्रम र बजेट, कार्यान्वयनका पक्षहरू समेतलाई सहभागितामूलक परीक्षण गर्दा देहाय अनुसारको नतिजा प्राप्त भएको छः

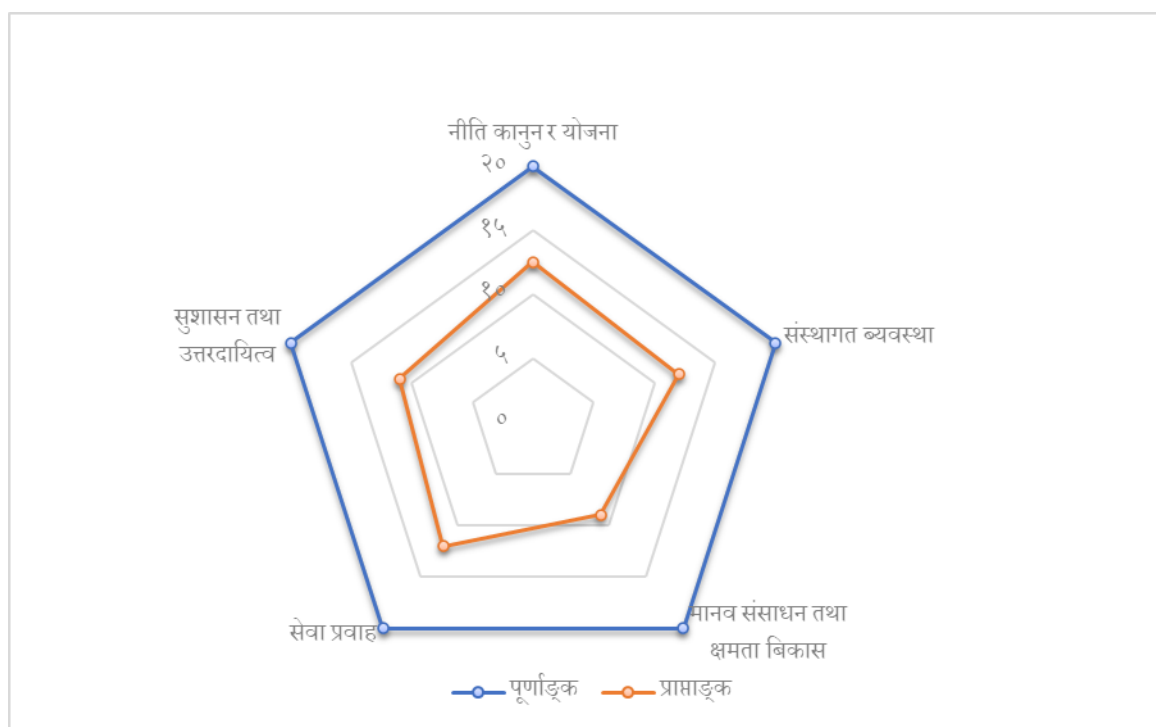
तालिका ५: लैससास परीक्षणमा प्राप्त अंकहरूको विवरण

क्र सं	मुख्य तथा सहायक बिषय क्षेत्रहरू	अंकभार	प्राप्ताङ्क
क	नीति कानून र योजना		
१	नीति कानून र योजनामा समावेशी सहभागिता	८	६
२	योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	८	५
३	बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	४	१.५
	जम्मा	२०	१२.५
ख	संस्थागत ब्यवस्था		
१	कर्मचारी/पदाधिकारी प्रतिनिधित्व	४	२.५
२	कार्यप्रणाली समावेशी	४	१
३	समिति उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व	४	२.५
४	बित्त ब्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशीता	४	२.५
५	तथ्याङ्क संकलन तथा ब्यवस्थापन	४	३.५
	जम्मा	२०	१२
ग	मानव संसाधन तथा क्षमता बिकास		
१	मानव संसाधन तथा क्षमता बिकास	८	२.५
२	अनौपचारिक मूल्य मान्यता र कुसँस्कार सम्बन्धि जनचेतना	४	२.५
३	कानुनी साक्षरता	४	२.५
४	बिपद ब्यवस्थापनमा समावेशीकरण	४	१.५
	जम्मा	२०	९
घ	सेवा प्रवाह		

१	पूर्वाधार विकास	४	१.५
२	प्रजनन स्वास्थ्य	४	३
३	शिक्षा कार्यक्रम	४	३
४	खानेपानी तथा सरसफाई	४	३.५
५	स्वरोजगार र आयआर्जन तथा बजार ब्यवस्थापन	४	१
	जम्मा	२०	१२
ड	सुशासन तथा उत्तरदायित्व		
१	सुशासन	४	२.५
२	उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता	४	२.५
३	सूचना तथा सञ्चार	४	२
४	अनुगमन र मूल्यांकन	४	३
५	समन्वय र सम्बन्ध बिस्तार	४	१
	जम्मा	२०	११
	कुल जम्मा	१००	५६.५

नोट: यसको बिस्तृत बिबरण अनुसूची – २ मा हेर्नुहोला ।

३.२ लैससास परीक्षण नतिजाको माकुरेजालोमा प्रस्तुति

३.३ लैससास परीक्षणमा प्राप्त सबल र सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरू

यस गाउँपालिकाको लैससास कार्यान्वयनको अवस्थालाई निर्देशिकाले तोकेका २२ वटा सूचकहरू र जस अन्तरगतका १०० वटा उपसूचकहरूमा आधारित रही परीक्षण गरिएको छ । गाउँपालिकामा लैससास कार्यान्वयनको लागि तर्जुमा गरिएका नीति तथा कानूनहरू, संस्थागत ब्यवस्था, जनशक्तिको प्राप्ति र क्षमता विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन तथा जवाफदेहिता जस्ता क्षेत्रमा भएको कार्यहरूलाई प्रमाणहरूको आधारमा तीन किसिमको अवस्थामा बिभाजन गरिएको छ । राम्रो अवस्था भएमा 'सबल' आंशिक कार्य भएको भएमा 'आंशिक' र कमजोर अवस्था भएमा 'कमजोर' भनी बर्गिकरण गरिएको छ जसबाट सबललाई निरन्तरता दिने, आंशिक र कमजोर रहेका सूचक उपसूचकहरूमा नीतिगत र कार्यगत सुधारका कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवारी गाउँपालिकाको काँधमा रहेको देखिन्छ । यस गाउँपालिकाको लैससास परीक्षणको बिषय क्षेत्रहरूका सूचक तथा उपसूचकहरूको अवस्था र सुधार गर्नु पर्ने पक्षहरू देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ६: लैससास परीक्षणमा प्राप्त सबल र सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरू

क्र सं	सूचक तथा उपसूचकहरू	वर्तमान अवस्था	अवस्था मापन	आगामी कार्यहरू
१	नीति कानून र योजना			
१.१	नीति कानून र योजनामा समावेशी सहभागिता			
१.१.१	स्थानीय तहको नीति तथा कानूनको मस्यौदा तयार गर्ने क्रममा लैससासको दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोली निर्माण, पूर्व दस्तावेजको समिक्षा गर्दा लैससास दृष्टिकोणले भएको, मस्यौदाको बिषयबस्तु र शब्द चयन समावेशी र सहभागितामूलक हुने गरी गरेको/नगरेको	एकजना महिला सदस्य रहने गरी ४ सदस्यीय बिधायन समिति रहेको । कानूनका बिषयबस्तु र शब्द चयन समावेशी रहेको ।	सबल	लैससासको दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोली निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने ।
१.१.२	स्थानीय सरकारले आफ्नो नीति कानून योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैससासको दृष्टिकोणले उपयुक्त भए नभएको बारे लेखाजोखा गर्ने गरेको / नगरेको ।	स्थानीय सरकारको नीति कानून र योजना तयार गर्ने क्रममा लैससासको दृष्टिकोणवाट उपयुक्त भए नभएको बारे लेखाजोखा गर्ने गरेको ।	सबल	स्थानीय नीति कानून लागु गर्नु भन्दा अगाडि लैससासको दृष्टिकोणले उपयुक्तता बारेमा लेखाजोखा गरी दस्तावेज तयार गर्नुपर्ने ।
१.१.३	स्थानीय सरकारको नीति र योजनामा लैससास बिकास (स्थानीय कानून, नीति, आवधिक र बार्षिक योजनामा भएका नीतिहरू) सम्बन्धी बिषयहरू समावेश भएको/नभएको ।	गाउँपालिकाको स्थानीय कानून, नीति, आवधिक र बार्षिक योजनामा भएका नीतिहरूमा लैससास बिकास सम्बन्धी क्षेत्र तथा बिषयहरू समावेश भएको ।	सबल	गाउँपालिकाको स्थानीय कानून, नीति, आवधिक र बार्षिक योजनामा भएका नीतिहरूमा समावेश भएका लैससास बिकास सम्बन्धी क्षेत्र तथा बिषयहरू कार्यान्वयन गर्नुपर्ने ।

१.१.४	स्थानीय सरकारको महिला र पुरुषको समबिकास तथा सामाजिक समावेशीकरण र लैंगिक परीक्षण तथा सामाजिक बिभेद अन्त्य गर्ने सम्बन्धि अलग्गै नीतिहरू छन्/छैनन् (स्थानीय ऐन, कानुन, कार्यबिधि र निर्देशिकामा खास ब्यवस्था गरिएको वा नगरिएको) ।	तर यस क्षेत्रका सवालहरूलाई समाधान गर्न र महिला, पुरुष तथा लक्षित समुदायहरूको बिकासको लागि अलग्गै नीति तथा आवश्यक स्थानीय कानुनहरू लागु नभएको ।	कमजोर	लैससास क्षेत्रमा बिकासको अलग्गै दिर्घकालिन नीति तयार गर्नुपर्ने । गाउँपालिकाले लैससासका सवालहरूसंग सम्बन्धित ऐन, कानुन, कार्यबिधि र निर्देशिका लागु गर्नुपर्ने ।
१.१.५	स्थानीय तहले कार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन नियम तथा कार्यबिधिमा महिला तथा बञ्चितमा परेका समुदाय या लक्षित बर्गमा हुने सबै प्रकारका बिभेदजन्य कार्यहरू रोक्न पर्याप्त प्रावधान ब्यवस्था गरिएको छ/छैन ।	महिला तथा बञ्चितकरणमा परेका समुदायहरूमा हुने सबै प्रकारका बिभेदजन्य कार्यहरू रोक्ने स्थानीय कानुनी प्रावधान भएको ।	सबल	स्थानीय कानुनहरूमा महिला तथा बञ्चितकरणमा परेका समुदायमा बिभेदजन्य कार्यहरू रोक्ने प्रावधान लागु गर्नुपर्ने ।
१.१.६	संघीय कानुनले ब्यवस्था गरे बमोजिम स्थानीय स्तरमा महिला तथा बञ्चितमा परेका समुदाय या लक्षित बर्ग माथि हुने हिंसा र बिभेद उपर सुनुवाई हुने प्रबन्ध मिलाए/नमिलाएको ।	न्यायिक समिति तथा मेलमिलापकर्ताको ब्यवस्था भएको र महिला तथा बञ्चितमा परेका समुदाय माथि हुने हिंसा र बिभेद उपर सुनुवाई हुने ब्यवस्था गरिएको ।	सबल	यस कार्यलाई निरन्तरता दिने ।

१.१.७	महिला र पुरुषमा श्रमको ज्यालामा बिभेद रोक्ने प्रावधान रहेको/नरहेको (समुदायको प्रचलन बिभेदकारी भएको/नभएको ।)	महिला र पुरुषमा श्रमको ज्यालामा बिभेद रोक्ने स्थानीय कानून नभएको ।	कमजोर	महिला र पुरुषमा श्रमको ज्यालामा बिभेद रोक्ने स्थानीय कानून लागु गर्नुपर्ने ।
१.१.८	स्थानीय तहको नीतिमा रेथाने र आप्रवासी कामदार तथा श्रमजिवी उपर हुने बिभेद रोक्ने प्रावधान रहेको/नरहेको ।	गाउँपालिकामा यो समस्या नभएको ।	सबल	
१.२	योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन			
१.२.१	आवधिक योजना र बार्षिक योजना तथा कार्यक्रममा लैंगिक तथा समावेशी बिकासको लागि नीति, रणनीति, कार्यक्रम र मापनयोग्य उपलब्धी लक्ष्य समावेश गरिएको छ/छैन ?	लैंगिक तथा समावेशी बिकासको लागि नीति कार्यक्रम तय गरेको । योजनाहरुमा मापनयोग्य उपलब्धि लक्ष्य निर्धारण भएको ।	सबल	आवधिक योजना र बार्षिक योजना तथा कार्यक्रममा लैंगिक तथा समावेशी बिकासको लागि मापनयोग्य उपलब्धी लक्ष्य तयारी र लागु गर्नुपर्ने ।
१.२.२	गाउँपालिका/नगरपालिकाको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले बजेट सिमा निर्धारण गर्दा महिला, बालबालिका तथा बञ्चितकरणमा परेका समुहको अवस्था बिश्लेषणको आधारमा सो समुहको लागि वा प्रत्यक्ष फाईदा पुग्ने गरी कुल पूजीगत बजेटको निश्चित प्रतिशत छुट्याउँने गरेको/नगरेको ?	बजेट तर्जुमाको लागि प्रतिशत निर्धारण नभएको । महिला, बालबालिका तथा बञ्चितकरणमा परेका समुहको लागि कार्यक्रमहरु राखिएको र बजेट बिनियोजन गरिएको ।	आंशिक	बजेट तर्जुमाको लागि निश्चित प्रतिशत निर्धारण गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने ।

१.२.३	स्थानीय सरकारको योजना सूची लक्षित समुहहरूको सक्रिय सहभागितामा तयार हुने र उनीहरूले छनौट गरेको योजना प्राथमिकीकरणमा पर्ने गरेको/नगरेको (योजना तर्जुमा गर्दा गाउँ बस्तीस्तरबाट आएका योजना कार्यक्रमहरूलाई समेटेको/नसमेटेको परीक्षण गर्ने ।)	योजना तर्जुमा प्रक्रियामा लक्षित समुहको सहभागिता आंशिक रहेको । उनीहरूले माग गरेका आंशिक योजनाहरूलाई प्राथमिकीकरणमा पार्ने गरेको ।	आंशिक	स्थानीय सरकारले योजना तयार गर्दा लक्षित समुहको सक्रिय सहभागिता गराउने र उनीहरूको योजनाहरूलाई प्रथम प्राथमिकता गर्नुपर्ने ।
१.२.४	योजना तर्जुमा गर्दा महिला तथा बच्चिकरणमा परेका समुहहरूको ब्यवहारिक र रणनीतिक आवश्यकता पहिचान र परिपूर्ति गर्ने बिषयमा छलफल भए/नभएको ?	योजना तर्जुमा गर्दा महिला तथा बच्चिकरणमा परेका समुहहरूको ब्यवहारिक र रणनीतिक आवश्यकता पहिचान र परिपूर्ति गर्ने बिषयमा छलफल हुने गरेको भन्ने जवाफ प्राप्त भएको । तर सोको बैठक पुस्तिका उपलब्ध नभएको ।	आंशिक	योजना तर्जुमा गर्दा महिला तथा बच्चिकरणमा परेका समुहहरूको ब्यवहारिक र रणनीतिक आवश्यकता पहिचान र परिपूर्ति गर्ने बिषयमा छलफलको निरन्तरता गर्ने । यस बिषयमा भएको छलफलहरूको बैठक पुस्तिका तयार गरी राख्ने ।
१.२.५	योजना तर्जुमा गर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समुहहरूको छुट्टा छुट्टै अवस्था बिश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सो अनुसारको कार्यक्रम तय गर्ने गरिएको/नगरिएको (तयारी प्रतिवेदन) ?	योजना तर्जुमा गर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समुहहरूको समग्रमा बिश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरेको । सोको तथ्याङ्कीय बिश्लेषण र प्रतिवेदन नपाईएको ।	आंशिक	योजना तर्जुमा गर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समुहहरूको छुट्टा छुट्टै अवस्था बिश्लेषण र आवश्यकता पहिचान गर्नुपर्ने । सोको तथ्याङ्कगत बिश्लेषण र प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्ने ।
१.२.६	स्थानीय सरकारले दिगो बिकासका लक्ष्यहरू बिशेष गरेर लक्ष्य ५ लैगिक समानता प्राप्त गर्ने बिषयलाई स्थानीयकरण गरी सो अनुसारको बजेट विनियोजना हुने गरेको/नगरेको ?	दिगो बिकास लक्ष्यहरू र लक्ष्य ५ को स्थानीयकरण नभएको ।	कमजोर	दिगो बिकास लक्ष्यहरू र लक्ष्य ५ को स्थानीयकरण तथा उक्त कार्यक्रमहरूको लागि बजेट विनियोजन गर्नुपर्ने ।

१.२.७	स्थानीय तहको योजना महिला बालबालिका तथा पिछाडिएको बर्ग समुदाय र क्षेत्रलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने गरी बनेको/नबनेको ?	स्थानीय तहको योजना महिला बालबालिका तथा पिछाडिएको बर्ग समुदाय र क्षेत्रलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने गरी बनेको ।	सबल	उक्त कार्यको निरन्तरता दिने ।
१.२.८	स्थानीय सरकारका उपभोक्ता समितिहरूमा लक्षित समुहको प्रतिनिधि सहित कम्तिमा ४० प्रतिशत महिलाको सहभागिता भएको/नभएको र मुख्य कार्यकारी पद मध्ये कुनै एकमा जिम्मेवारी दिएको/नदिएको ?	उपभोक्ता समितिहरूमा महिला तथा लक्षित समुदायको प्रतिनिधित्व रहेको र मुख्य कार्यकारी पदमा उनीहरूलाई जिम्मेवारी दिएको पाईएको ।	सबल	उक्त कार्यको निरन्तरता दिने ।
१.३	बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन			
१.३.१	बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नु भन्दा अघि समुदायका महिला, बालबालिका, अपांग, जनजाति, मुस्लिम, मधेशी, पिछडावर्ग र दलित लगायतका सबै जातजाति र बिपन्न वर्गका समुहहरूसंग बसेर समस्या केलाउने (बिश्लेषण) गर्ने गरिएको/नगरिएको ?	बस्ती स्तरीय योजना तर्जुमाको क्रममा लक्षित वर्गको सहभागिता सहित छलफल हुने गरेको ।	सबल	यस कार्यलाई निरन्तरता दिने ।
१.३.२	स्थानीय सरकारका क्षमता विकास योजनामा लैंगिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माण एवं परीक्षण नियमितरूपमा गर्न बजेटको ब्यवस्था गरिएको/नगरिएको ?	गाउँपालिकामा क्षमता विकास योजना तयार नभएको । लैससास परीक्षण नभएको ।	कमजोर	लैससास सम्बेदनशिल क्षमता विकास योजना तयारी र कार्यान्वयन गर्नुपर्ने । हरेक आ ब को प्रथम चौमासिकमा लैससास परीक्षण गर्नुपर्ने ।

१.३.३	लैससास परीक्षण पश्चात लैंगिक तथा समावेशी बिषयमा सुधार गर्न क्षमता बिकास कार्ययोजना कार्यान्वयनको लागि पर्याप्त बजेट तथा कार्यक्रम बार्षिक योजनामा समावेश गरिएको/नगरिएको ?	लैससास परीक्षण र सोको आधारमा क्षमता बिकास योजना तयारी तथा कार्यान्वयन नभएको ।	कमजोर	हरेक आ ब मा लैससास परीक्षण गरी सोको प्रतिवेदन अनुसार क्षमता बिकासका कार्यक्रमहरुमा बजेट बिनियोजन र कार्यान्वयन गर्नुपर्ने ।
१.३.४	स्थानीय सरकारको बजेट तथा कार्यक्रममा लक्षित समुहहरुको लागि निश्चित प्रतिशत बजेट बिनियोजन गरी उनीहरुको हितमा कार्यक्रममा समयमै खर्च गरिएको/नगरिएको ? (बजेट तथा कार्यक्रम बिच भिडान)	स्थानीय सरकारको बजेट तथा कार्यक्रममा लक्षित समुहहरुको लागि निश्चित प्रतिशत बजेट बिनियोजनको ब्यवस्था नगरेको । लक्षित समुहहरुको लागि कार्यक्रमहरु भने योजनामा समावेश र बजेट बिनियोजन गरिएको ।	आंशिक	स्थानीय सरकारको बजेट तथा कार्यक्रममा लक्षित समुहहरुको लागि निश्चित प्रतिशत बजेट बिनियोजनको ब्यवस्था गर्नु पर्ने ।
२	संस्थागत ब्यवस्था			
२.१	कर्मचारी/पदाधिकारी प्रतिनिधित्व			
२.१.१	स्थानीय सरकारको निर्णायक तह (कर्मचारी/पदाधिकारी) मा महिलाहरुको समानरूपमा (५०/५० प्रतिशत) प्रतिनिधित्व रहेको छ/छैन ?	महिलाको सहभागिता ५० प्रतिशत नरहेको । गाउँपालिकाको कर्मचारीहरुमा महिलाको सहभागिता सन्तोषजनक रहेको ।	आंशिक	निर्णायक तहमा महिला पुरुषको समान प्रतिनिधित्वको नीतिगत ब्यवस्था तयारी र कार्यान्वयन गर्नु पर्ने ।
२.१.२	स्थानीय सरकारका कर्मचारीहरुको पदपूर्तिको निर्णय गर्दा सबै जातजाति, वर्ग, लिंग र समुदायका बीच समावेशीकरण हुने गरी कर्मचारीहरुको समावेशी समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुनसक्ने रणनीति लिएको छ/छैन ?	गाउँपालिकामा कर्मचारीहरुको पदपूर्तिको निर्णय गर्दा सबै जातजाति, वर्ग, लिंग र समुदायका बीच समावेशीकरण हुने गरी कर्मचारीहरुको समावेशी समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुनसक्ने रणनीति नलिएको	आंशिक	गाउँपालिकामा कर्मचारीहरुको पदपूर्तिको निर्णय गर्दा सबै जातजाति, वर्ग, लिंग र समुदायका बीच समावेशीकरण हुने गरी कर्मचारीहरुको समावेशी समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुनसक्ने रणनीति कार्यान्वयन गर्नुपर्ने ।

२.१.३	स्थानीय सरकारले महिला तथा विशेष समुदायलाई विशेष सेवा प्रदान गर्दा सम्बन्धित समुदायको भाषा, संस्कृति र रहन सहन बुझेको कर्मचारी वा जनप्रतिनिधि समेत समावेश गरेको कार्यटोली वा शाखा मार्फत दिने गरेको/नगरेको ?	महिला तथा विशेष समुदायलाई विशेष सेवा प्रदान गर्दा सम्बन्धित समुदायको भाषा, संस्कृति र रहन सहन बुझेको कर्मचारी वा जनप्रतिनिधि समेत समावेश भएको ।	सबल	यस कार्यलाई निरन्तरता दिने ।
२.१.४	जनप्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूलाई कुनै क्षमता अभिवृद्धिको अवसर प्रदान गर्दा सबैलाई समान अवसर हुनेगरी र महिला र बञ्चितकरणमा परेका समुदायलाई अग्रभाग प्राप्त हुनेगरी सकारात्मक बिभेदको नीति लिएको/नलिएको ?	जनप्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूलाई क्षमता बिकासका अवसर बितरण गर्दा सकारात्मक बिभेदको नीति लिएको । यो नीति पूर्ण रुपमा कार्यान्वयन नभैसकेको ।	आंशिक	जनप्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूलाई क्षमता बिकासका अवसर बितरण गर्दा सकारात्मक बिभेदको नीति कार्यान्वयनमा निरन्तरता दिनु पर्ने ।
२.२	कार्यप्रणाली समावेशी			
२.२.१	महिला र पुरुष बिचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको लागि स्थानीय तहको निश्चित कार्यनीति छ/छैन ?	लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको लागि स्थानीय तहको निश्चित रणनीति र कार्यनीति तयारी र लागु नभएको ।	आंशिक	लैससास रणनीति तयार गरी लागु गर्नु पर्ने ।
२.२.२	स्थानीय सरकारमा लैंगिक बिकास हेर्ने ईकाईको ब्यवस्था छ/छैन ? (लैंगिक बिकास डेस्क वा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समिति वा यस्तै कुनै संरचनाको ब्यवस्था कार्यशर्त र जिम्मेवारी किटान सहित गरिएको/नगरिएको)	गाउँपालिकामा महिला तथा बालबालिका शाखा स्थापना भएको र त्यही शाखाले लैससासका बिषयलाई हेर्ने गरेको । यस गाउँपालिकामा लैससास कार्यान्वयन समिति गठन नभएको ।	आंशिक	लैससास कार्यान्वयन समिति गठन गरी यस क्षेत्रको कार्यक्रमहरू प्रभावकारी बनाउनु पर्ने ।

२.२.३	स्थानीय सरकारवाट कार्यालयमा हुन सक्ने कुनै पनि प्रकारको दुर्ब्यवहार भेदभाव महिला हिंसा नियन्त्रणको लागि आचार संहिता बनाएर लागु गरिएको छ/छैन ?	गाउँपालिकाका सबै कार्यालयहरूमा महिला हिंसा नियन्त्रणको लागि आचार संहिता लागु गरिएको छैन ।	कमजोर	गाउँपालिकाका सबै कार्यालयहरूमा महिला हिंसा नियन्त्रणको लागि आचार संहिता लागु गर्नु पर्ने ।
२.२.४	योजना तर्जुमा समितिलाई सुझाव दिने दस्तावेज तयार गर्दा लैससास कार्यान्वयन समितिमा महिला बालबालिका तथा अन्य सबै लक्षित समुदायको सक्रिय सहभागिता भए नभएको र यस समितिले वडा तहमा योजना सम्बन्धी छलफल समावेशी भए नभएको अनुगमन गरेको/नगरेको ?	लैससास कार्यान्वयन समिति नै गठन भएको छैन ।	कमजोर	गाउँपालिका र वडा तहमा लैससास कार्यान्वयन समिति गठन गरी परिचालन गर्नु पर्ने ।
२.३	समिति उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व			
२.३.१	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा बञ्चितकरणमा परेका समुदायबाट महिला र पुरुषको समवेशी प्रतिनिधित्व हुने ब्यवस्था रहेको/नरहेको ?	गाउँपालिकाका समिति उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला र बञ्चितकरणमा परेका समुदायबाट प्रतिनिधित्व गराईएको ।	सबल	गाउँपालिकाका समिति उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला र बञ्चितकरणमा परेका समुदायबाट प्रतिनिधित्व गराउने कार्यलाई निरन्तरता गर्नु पर्ने ।
२.३.२	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा बञ्चितकरणमा परेका समुदायका छलफल र निर्णय प्रक्रियामा स्वस्थ ढंगले भाग लिन पाएको/नपाएको ?	हालसम्म गठित समिति उपसमितिहरूमा प्रतिनिधित्व गरेका महिला तथा बञ्चितकरणमा परेका प्रतिनिधिहरूले छलफल र निर्णय कार्यमा स्वस्थ ढंगले भाग लिन पाएको जानकारी पाईएको ।	सबल	गाउँपालिकाले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा बञ्चितकरणमा परेका समुदायका छलफल र निर्णय प्रक्रियामा अर्थपूर्ण सहभागिताको लागि प्रोत्साहन गर्नु पर्ने ।

२.३.३	स्थानीय तहमा सञ्चालित कार्यक्रमहरूको अनुगमन तथा समिक्षा सम्बन्धी कार्यमा स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला र बञ्चितकरणमा परेका समुदायको हित हुने गरी बिश्लेषण सहित नीतिगत र कार्यगत सुझाव दिने गरेको/नगरेको ?	गाउँपालिकाका समिति उपसमितिहरूले कार्यक्रम अनुगमनको क्रममा महिला र बञ्चितकरणमा परेका समुदायको हित हुने गरी नीतिगत र कार्यगत सुझाव मौखिक रूपमा गरेको । लिखित सुझाव दिने र अभिलेखिकरण गर्ने कार्य नभएको ।	आंशिक	यस्ता समितिहरूले लैससास कार्यान्वयन सम्बन्धमा दिएका सुझावहरू लिखित रूपमा संकलन गरी राख्ने ।
२.३.४	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा बञ्चितकरणमा परेका समुदायको हित हुने गरी दिईएको नीतिगत र कार्यगत सुझावहरूको कार्यान्वयन हुने गरेको/नगरेको ?	यस्ता समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा बञ्चितकरणमा परेका समुदायको हित हुने गरी दिईएको नीतिगत र कार्यगत सुझावहरूको कार्यान्वयन नभएको ।	कमजोर	यस्ता समितिहरूले लैससास कार्यान्वयन सम्बन्धमा दिएका सुझावहरू लिखित रूपमा संकलन गरी राख्ने र सुझावहरूको कार्यान्वयन गर्नु पर्ने ।
२.४	बित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशीता			
२.४.१	स्थानीय तहमा महिला बिकास, लैंगिक हिंसा बिरुद्ध, महिला सिप बिकास नेतृत्व बिकास तथा क्षमता अभिवृद्धि जस्ता बिषयमा स्रोत व्यवस्थापनका लागि बार्षिक आर्थिक ऐनमा उल्लेख गरी छुट्टै कोष स्थापना गरिएको/नगरिएको ?	लक्षित बर्गका लागि क्षमता बिकास तालिम कार्यक्रमहरू सञ्चालन भएको । सोको लागि छुट्टै कोषको स्थापना र सञ्चालन नभएको ।	आंशिक	महिला बिकास, लैंगिक हिंसा बिरुद्ध, महिला सिप बिकास नेतृत्व बिकास तथा क्षमता अभिवृद्धि जस्ता बिषयमा आर्थिक ऐनमा छुट्टै कोषको व्यवस्था गर्नु पर्ने ।
२.४.२	के आदिबासी, जनजाति, दलित, अन्य लक्षित समुहका महिलाहरूको बिकास र सशक्तिकरणको लागि बजेटको व्यवस्था भएको छ ? उनीहरूको आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा गरिएको छ ?	महिला तथा लक्षित समुदायको बिकास र सशक्तिकरणको लागि कार्यक्रमहरूमा बजेट बिनियोजन भएको । कार्यक्रमको लागि बजेट पर्याप्त नभएको ।	आंशिक	स्थानीय स्तरमा महिला तथा लक्षित समुदायको संख्या र रणनीतिक आवश्यकताको आधारमा कुल पूजीगत बजेट निश्चित प्रतिशत बजेट उक्त कार्यमा बिनियोजन गर्नु पर्ने ।

२.४.३	के स्थानीय सरकारमा लैंगिक डेस्कको बिकासको र आवश्यक मानवीय श्रोतहरुको लागि बजेटको ब्यवस्था गरिएको छ ? सो अनुसार कार्यक्रम पहिचान गरिएको छ ?	गाउँपालिकामा महिला तथा बालबालिका शाखा स्थापना भएको र त्यही शाखाले लैंगिक डेस्कको कार्य गरेको । लैंगिक डेस्क तथा कर्मचारीको क्षमता बिकासको लागि कार्यक्रमहरु पहिचान गरिएको छैन ।	आंशिक	लैंगिक डेस्क तथा कर्मचारीको क्षमता बिकासको लागि कार्यक्रमहरु पहिचान तथा कार्यान्वयन गर्नु पर्ने ।
२.४.४	स्थानीय सरकारले समावेशी सूचना प्रणाली ब्यवस्थापन गर्न बजेट ब्यवस्था गरेको/नगरेको र कम्प्युटरकृत लेखा प्रणालीले समावेशी क्षेत्रमा भएको बजेट तथा खर्च सम्बन्धी सूचना दिने वा नदिने गरेको ?	गाउँपालिकाले समावेशी सूचना प्रणाली लागु गरेको । कम्प्युटरकृत लेखा प्रणालीले समावेशी क्षेत्रमा भएको बजेट तथा खर्च सम्बन्धि सूचना दिने गरेको ।	सबल	गाउँपालिकामा लागु भएको समावेशी सूचना प्रणालीलाई समय सापेक्ष बनाई निरन्तरता गर्नु पर्ने ।
२.५	तथ्याङ्क संकलन तथा ब्यवस्थापन			
२.५.१	के स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरका आधारभूत खण्डीकृत सूचना या तथ्यांक संकलन तथा अध्यावधिक गर्ने गरेको छ ? (लिङ्ग उमेर जात र आर्थिक स्थिति आदि) - गाउँ/नगर प्रोफाईल	गाउँपालिका प्रोफाईल तयार गरी समुदायस्तरका आधारभूत खण्डीकृत सूचना वा तथ्यांक संकलन र ब्यवस्थापन गरेको ।	सबल	यस्ता समुदायस्तरका आधारभूत खण्डीकृत सूचना वा तथ्यांक बार्षिक रुपमा अध्यावधिक गर्नु पर्ने ।
२.५.२	स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रका समुदाय स्तरका आधारभूत सूचना वा तथ्यांक संकलन गर्दा बेरोजगार तथा गरीबको पहिचान गरी छुट्टाछुट्टै नक्साङ्कन गर्ने गरेको/नगरेको (गाउँ/नगर प्रोफाईल)	गाउँपालिका प्रोफाईलमा समुदायस्तरका आधारभूत खण्डीकृत सूचना वा तथ्यांकमा बेरोजगार तथा गरीबको पहिचान र नक्साङ्कन कार्य आंशिक भएको ।	आंशिक	गाउँपालिका प्रोफाईलमा समुदायस्तरका आधारभूत खण्डीकृत सूचना वा तथ्यांकमा बेरोजगार तथा गरीबको पहिचान गरी छुट्टाछुट्टै नक्साङ्कन कार्य गर्नु पर्ने ।
२.५.३	के स्थानीय सरकारले आफ्नो पार्श्वचित्रमा आधारित	गाउँपालिकाले स्थानीय बिकास योजना तर्जुमा	सबल	गाउँपालिकाले स्थानीय बिकास योजना तर्जुमा गर्दा

	खण्डीकृत तथ्याङ्क र सूचनालाई आधार मानी स्थानीय बिकास योजना तर्जुमा गर्ने गरेको छ ?	गर्दा पार्श्वचित्रमा आधारित खण्डीकृत तथ्याङ्क र सूचनालाई आधार रुपमा लिने गरेको ।		पार्श्वचित्रमा आधारित खण्डीकृत तथ्याङ्क र सूचनालाई आधारको रुपमा लिई योजना तर्जुमा गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिनु पर्ने ।
२.५.४	स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रको सामाजिक सुरक्षा पाउनेहरु र पञ्जिकरणको अभिलेख ब्यवस्थापन तथा तथ्याङ्क अध्यावधिक गर्ने गरेको/नगरेको ?	गाउँपालिकाका सामाजिक सुरक्षा पाउनेहरु र पञ्जिकरणको अभिलेख ब्यवस्थापन तथा तथ्याङ्क अध्यावधिक राखेको ।	सबल	गाउँपालिकाका सामाजिक सुरक्षा पाउनेहरु र पञ्जिकरणको अभिलेख ब्यवस्थापन तथा तथ्याङ्क अध्यावधिक गर्ने कार्यमा निरन्तरता दिनु पर्ने ।
३.	मानव संसाधन तथा क्षमता बिकास			
३.१	मानव संसाधन तथा क्षमता बिकास			
३.१.१	लैंगिक तथा समावेशी बिकासको लागि क्षमता बिकास कार्ययोजना तयार गरे नगरेको र छुट्टै शिर्षकमा बजेट बिनियोजन भए नभएको र यस्तो रकम खर्च कार्यबिधि स्वीकृत भई कार्यान्वयनमा आएको/नआएको ?	यसको लागि छुट्टै शिर्षकमा बजेट बिनियोजन गरी खर्च कार्यबिधि स्वीकृत भई कार्यान्वयनमा नआएको ।	कमजोर	गाउँपालिकाको क्षमता बिकास योजनामा लैंगिक तथा समावेशी बिकासको लागि क्षमता बिकासका कार्यक्रमहरु समावेश गरी तयार गर्ने र लागु गर्नु पर्ने ।
३.१.२	स्थानीय सरकारका पदाधिकारी/ कर्मचारीहरुले लैंगिक तथा समावेशी बिकास, लैंगिक हिंसा सम्बन्धी तालिम लिएका छन् वा छैनन् र तालिम कार्यक्रममा लक्षित समुह तथा अन्य सबै महिला र पुरुषको समान सहभागिता र उपस्थिति सुनिश्चितता गरिएको/नगरिएको ?	केही पदाधिकारीहरु र कर्मचारीहरु मात्र तालिम लिएको ।	आंशिक	बाँकी सबै पदाधिकारी र कर्मचारीहरुलाई तालिमको ब्यवस्था गर्ने ।

३.१.३	तालिमका बिषयबस्तुको प्रस्तुतिकरणमा लैंगिक समवेदनशिल भाषाको प्रयोग र महिलाका आवश्यकता समेटिएको र तालिमको गुणस्तर सेवा सुबिधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण लिने गरिएको छ/छैन ?	तालिमका बिषयबस्तुको प्रस्तुतिकरणमा लैंगिक सम्बेदनशिल भाषाको प्रयोग भएको । महिलाका आवश्यकता समेटिएको र तालिमको गुणस्तरीय सेवा सुबिधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण लिने गरिएको ।	सबल	महिलाका आवश्यकता समेटिएको र तालिमको गुणस्तरीय सेवा सुबिधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण लिने कार्यमा निरन्तरता दिनु पर्ने ।
३.१.४	महिला तथा लक्षित समुहको पदाधिकारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि निर्दिष्ट कार्यक्रमहरू (प्राविधिक तालिम, क्षमता बिकास, नेतृत्व बिकासको तालिम, भ्रमण) छन्/ छैनन् ? सो अनुसारको बजेट बिनियोजन गरिएको छ/छैन ?	महिला तथा लक्षित समुहको पदाधिकारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि निर्दिष्ट कार्यक्रमहरू (प्राविधिक तालिम, क्षमता बिकास, नेतृत्व बिकासको तालिम, भ्रमण) आंशिक रुपमा कार्यान्वयन गरिएको छ ।	आंशिक	पदाधिकारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि प्राविधिक तालिम, क्षमता बिकास, नेतृत्व बिकासको तालिम, भ्रमण आदि कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गर्नु पर्ने ।
३.१.५	के स्थानीय सरकारमा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी तालिम दिन तथा कार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्न सक्ने यथेष्ट मानवीय श्रोत छन् ? (बिषयगत तालिम प्राप्त जनशक्ति संख्या)	गाउँपालिकामा लैससास सम्बन्धि तालिम दिन र कार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्ने सक्ने केही जनशक्ति भएको तर यथेष्ट नभएको ।	आंशिक	गाउँपालिकाले लैससास तालिम तथा कार्यक्रम सञ्चालनको लागि आवश्यक जनशक्तिको किसिम र संख्या पहिचान गरी आवश्यक क्षमता बिकास तालिम र कार्यक्रमहरू गर्नु पर्ने ।
३.१.६	के स्थानीय सरकारमा मानव संसाधन बिकास केन्द्र वा शाखा वा ईकाईको ब्यवस्था छ ?	गाउँपालिकामा मानव संसाधन बिकास केन्द्र स्थापना गरिएको छैन ।	कमजोर	गाउँपालिकामा मानव संसाधन बिकास केन्द्र स्थापना गर्नु पर्ने ।
३.१.७	महिला र बञ्चितकरणमा परेको समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन कार्यक्रम रहे नरहेको र कार्यान्वयन भए नभएको ?	यो तालिम सञ्चालन गरिएको छैन ।	कमजोर	महिला र बञ्चितकरणमा परेको समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन गर्नु पर्ने ।

	(सञ्चालित तालिम कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति)			
३.१.८	महिला बिकासको लागि भएका बेईजिड घोषणापत्रका बाह्रवटा प्रतिबद्धताहरुको बारेमा स्थानीय सरकारका पदाधिकारीहरु र कर्मचारीहरुलाई जानकारी छ ? सोको लागि अभिमूखिकरण गरिएको छ ? (कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति)	वेईजिड घोषणापत्र सम्बन्धमा स्थानीय पदाधिकारी तथा कर्मचारीलाई अभिमूखिकरण गरिएको छैन ।	कमजोर	वेईजिड घोषणापत्र सम्बन्धमा स्थानीय पदाधिकारी तथा कर्मचारीलाई अभिमूखिकरण कार्यक्रम गर्नु पर्ने ।
३.२	अनौपचारिक मूल्य मान्यता र कुसंस्कार सम्बन्धि जनचेतना			
३.२.१	महिला बिरुद्ध सबैखाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरु र सो अनुसारको बजेट बिनियोजन गरी कार्यक्रम समयमै सम्पन्न गरेको छ ? (कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति)	आ ब २०७८/७९ मा महिला हिंसा बिरुद्धको सचेतनामूलक कार्यक्रममा बजेट बिनियोजन गरी कार्यक्रम भएको । (कार्यक्रम संख्या ७ र उपस्थिति ५७२ जना)	सबल	महिला हिंसा बिरुद्धको सचेतनामूलक कार्यक्रममा बजेट बिनियोजन गरी कार्यक्रम निरन्तर गर्नु पर्ने ।
३.२.२	लैंगिक हिंसा रहित गाउँपालिका/नगरपालिका घोषणा गरेको छ ? (घोषणा गरेको मिति) र महिला हिंसा बिरुद्ध सुन्य सहनशिलता अपनाएको छ ? (घटेको घटना संख्या र लिईएको निर्णय)	लैंगिक हिंसा रहित गाउँपालिका घोषणा गरेको छैन । महिला हिंसा बिरुद्ध सुन्य सहनशिलता सम्बन्धमा स्थानीय नीति लागु नभएको ।	कमजोर	लैंगिक हिंसा रहित गाउँपालिका घोषणाको लागि कार्यक्रमहरु गर्नु पर्ने । महिला हिंसा बिरुद्ध सुन्य सहनशिलता सम्बन्धमा स्थानीय नीति तथा कानुन तयार गरी लागु गर्नु पर्ने ।
३.२.३	स्थानीय सरकारले महिला बिरुद्ध सबैखाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने गरेको छ ? (कार्यक्रम संख्या उपस्थिति तथा निर्णय पुस्तिका)	महिला हिंसा बिरुद्धको सचेतनामूलक कार्यक्रममा बजेट बिनियोजन गरी केही कार्यक्रम सञ्चालन भएको ।	आंशिक	महिला हिंसा बिरुद्धको सचेतनामूलक कार्यक्रममा बजेट बिनियोजन गरी सञ्चालन गर्नु पर्ने ।

३.२.४	के स्थानीय सरकारले समाजमा रहेका बिभिन्न कुसंस्कार जस्तै जातिगत छुवाछुत, छाउपडी, बाल बिवाह, बहुबिवाह, दाईजो आदि जस्ता सामाजिक कुरीति हटाउन कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरेको छ ? (कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति)	स्थानीय स्तरमा उल्लेखित सामाजिक कुसंस्कारहरु निर्मुल गर्नको लागि सचेतनामूलक तालिमहरु आंशिक सम्पन्न गरेको । आ ब २०७८/७९ मा (कार्यक्रम संख्या ७ र उपस्थिति ५७२ जना) भएको ।	सबल	स्थानीय स्तरमा उल्लेखित सामाजिक कुसंस्कारहरु निर्मुल गर्नको लागि बस्ती स्तरमा सचेतनामूलक तालिमहरु सञ्चालन गर्नु पर्ने ।
३.३	कानुनी साक्षरता			
३.३.१	स्थानीय तहका महिला तथा समावेशी समुहवाट निर्वाचित भएका समेत जनप्रतिनिधिहरु र पालिकामा कार्यरत कर्मचारीलाई नेपालको संबिधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, अन्तर सरकारी बित्त ब्यवस्थापन ऐन, कर्मचारी समायोजन ऐन, मुलुकी संहिताहरु, बिषयगत कानुनहरु पालिकाले जारी गरेको कानुनहरु र अन्य प्रचलित महत्वपूर्ण कानुनहरुको बारेमा अभिमूखिकरण गर्ने गरेको/नगरेको ?	गाउँपालिकाका पदाधिकारीलाई संघवाट जारी भएका उल्लेखित ऐन कानुनहरु सम्बन्धमा अभिमूखिकरण आंशिक रुपमा भएको छ । गाउँपालिकाले स्थानीय रुपमा पारित गरी लागु गरेका ऐन नियमहरुको अभिमूखिकरण गर्न बाँकी छ ।	सबल	गाउँपालिकाका पदाधिकारीलाई संघवाट जारी भएका उल्लेखित ऐन, कानुनहरु सम्बन्धमा यथेष्ट अभिमूखिकरण तथा तालिमको ब्यवस्था गर्नु पर्ने । गाउँपालिकाले स्थानीय रुपमा पारित गरी लागु गरेका ऐन नियमहरुको अभिमूखिकरण कार्यक्रम गर्नु पर्ने ।

३.३.२	स्थानीय तहका कार्यपालिका सदस्यहरू, सभाका सदस्यहरू र पालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखहरूलाई कानुनी मस्यौदा तर्जुमा सम्बन्धी प्रक्रिया र समाधान गर्नुपर्ने मूल समस्या तथा सवाल लगायत मुख्य बिषयबस्तुका सम्बन्धमा समय समयमा अभिमूखिकरण गर्ने गरेको/नगरेको ?	यस सम्बन्धमा गाउँपालिका सदस्यहरू, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत र सबै शाखाका प्रमुखहरू जानकार छन् । तर अभिमूखिकरण कार्यक्रम चाँही नभएको ।	आंशिक	स्थानीय तहका कार्यपालिका सदस्यहरू सभाका सदस्यहरू र पालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखहरूलाई कानुनी मस्यौदा तर्जुमा सम्बन्धी प्रक्रिया र समाधान गर्नुपर्ने मूल समस्या तथा सवाल लगायत मुख्य बिषयबस्तुका सम्बन्धमा समय समयमा अभिमूखिकरण गर्ने ।
३.३.३	के महिलाहरूको लागि कानुनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू सञ्चालित भएका छन् ? (जस्तै कानुनी हक अधिकार, एकल महिला र चेलीबेटी बेचबिखन बिरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा बिरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिंसा बिरुद्ध कार्यक्रम आदि बारेमा अनुशिक्षण)	गाउँपालिकाले महिलाहरूको लागि कानुनी शिक्षा कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरेको छ तर यथेष्ट भएको छैन ।	आंशिक	महिलाहरूको लागि कानुनी शिक्षा कार्यक्रम बस्ती स्तरमा सञ्चालन गर्नु पर्ने ।
३.३.४	महिलाहरूको लागि सञ्चालित कानुनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू सञ्चालनवाट के उनीहरू लाभान्वित भएका छन् ? (जस्तै कानुनी हक अधिकार एकल महिला र चेलीबेटी बेचबिखन बिरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा बिरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिंसा बिरुद्ध कार्यक्रम आदि बारेमा अनुशिक्षण र यसको असर)	महिलाहरूको लागि सञ्चालन भएका कानुनी शिक्षावाट थोरै महिलाहरू मात्र लाभान्वित भएका छन् ।	आंशिक	महिलाहरूको लागि सञ्चालन भएका कानुनी शिक्षा वडा र टोल स्तरमा कार्य गर्नु पर्ने ।
३.४	बिपद व्यवस्थापनमा समावेशीकरण			

३.४.१	स्थानीय सरकारले बिपद ब्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति सहितको कार्यबिधि स्वीकृत गर्दा महिला तथा बञ्चितकरणमा परेका समुदायसंग परामर्श गरे नगरेको र यस्ता दस्तावेजमा सिमान्तकृत वर्ग र समुदायलाई लक्षित गरी विशेष राहत र महिला पुरुषलाई अलग अलग संरक्षणको प्रावधान रहेको/नरहेको ?	गाउँपालिकामा बिपद ब्यवस्थापन सम्बन्धमा नीति, रणनीति, कार्यनीति र कार्यबिधि हालसम्म तयारी तथा लागु नभएको ।	कमजोर	गाउँपालिकामा बिपद ब्यवस्थापन सम्बन्धमा नीति, रणनीति, कार्यनीति र कार्यबिधि तयारी तथा लागु गर्नु पर्ने । उक्त क्रममा महिला तथा लक्षित समुहको सक्रिय सहभागितामा उनीहरूलाई विशेष प्राथमिकता, राहत र अलग संरक्षणको ब्यवस्था गर्नु पर्ने ।
३.४.२	स्थानीय स्तरको बिपद सम्बन्धी तथ्यांक संकलन नक्साङ्कन तथा ब्यवस्थापन गर्दा लाभान्वित समुहमा महिला तथा बञ्चितकरणमा परेका समुदाय समेतको खण्डीकृत तथ्यांक राखी आपतकालिन कार्य सञ्चालन तथा राहत बितरण गर्ने गरेको/नगरेको ?	बिपद सम्बन्धी तथ्यांक ब्यवस्थापन गर्दा महिला तथा बञ्चितकरणमा परेका समुदाय समेतको तथ्यांक राखी आपतकालिन कार्य सञ्चालन तथा राहत बितरण गर्ने गरेको ।	आंशिक	बिपद सम्बन्धी तथ्यांक ब्यवस्थापन गर्दा महिला तथा बञ्चितकरणमा परेका समुदायको खण्डीकृत तथ्यांक राखी आपतकालिन कार्य सञ्चालन तथा राहत बितरण गर्ने नीति लागु गर्नु पर्ने ।
३.४.३	समुदायमा आधारीत बिपद ब्यवस्थापन सम्बन्धि कार्य गर्दा लाभान्वित समुहमा महिला तथा बञ्चितकरणमा परेको समुदाय समेतको सहभागितामा उनीहरूलाई पहिलो प्राथमिकता राखी कार्य गरेको/नगरेको ?	बिपद ब्यवस्थापन सम्बन्धि कार्य भएको तर महिला तथा बञ्चितकरणमा परेको समुदायलाई पहिलो प्राथमिकता राखी कार्य नगरेको ।	आंशिक	बिपद ब्यवस्थापन सम्बन्धि कार्य गर्दा लाभान्वित समुहमा महिला तथा बञ्चितकरणमा परेको समुदाय समेतको सहभागितामा उनीहरूलाई पहिलो प्राथमिकता राखी कार्यमा निरन्तरता दिनु पर्ने ।
३.४.४	बिपद ब्यवस्थापन कोषको स्थापना तथा सञ्चालन र स्रोत परिचालन गर्दा महिला तथा बञ्चितकरणमा परेका समुदाय समेतको सहभागितामा निर्णय गर्ने	गाउँपालिकामा बिपद ब्यवस्थापन कोषको स्थापना भएको । तर कोष सञ्चालन कार्यबिधि तयार तथा लागु	आंशिक	बिपद ब्यवस्थापन कोष सञ्चालन कार्यबिधि तयार गरी लागु गर्नु पर्ने ।

	गरेको/नगरेको ?	नभएको ।		
४.	सेवा प्रवाह			
४.१	पूर्वाधार बिकास			
४.१.१	स्थानीय तहका भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्रोईड डिजाईन लागत अनुमान तयार गर्दा संरचना निर्माण भएपछि महिला, बालबालिका, अपांगता भएका ब्यक्तिले निर्वाध रुपमा प्रयोग गर्न सकिने गरी लैंगिक, बाल र अपांग मैत्री सम्बेदनशिल संरचनाको प्रावधान सहित हुने गरेको/नगरेको ?	स्थानीय तहका भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्रोईड डिजाईन लागत अनुमान तयार गर्दा लैंगिक, बाल र अपांग मैत्री संरचनाको प्रावधान सहित हुने गरेको ।	सबल	स्थानीय तहका भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्रोईड डिजाईन लागत अनुमान तयार गर्दा लैंगिक, बाल र अपांग मैत्री संरचनाको प्रावधानलाई नियमित गर्ने ।
४.१.२	स्थानीय तहका भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा संरचनाहरू शिक्षा, स्वास्थ्य र अन्य सामाजिक पूर्वाधार सम्बन्धी भवन र अन्य संरचनाहरू निर्माण गर्दा महिला, अपांगता भएका ब्यक्ति तथा बालमैत्री युक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी निर्माण गरिएको छ/छैन ?	गाउँपालिकाका भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा संरचनाहरू अपाङ्गमैत्री संरचना भएको । वडाहरूमा महिला र पुरुषको लागि फरक सौचालयको निर्माण भएको । बालमैत्री संरचना चाँही नभएको ।	आंशिक	गाउँपालिकाका सबै भवनहरू तथा संरचनाहरू महिला, अपांगता भएको ब्यक्ति र बालमैत्री बनाउन नियमन नियमित रुपमा गर्नु पर्ने ।
४.१.३	स्थानीय तहले १५०० बर्गफिट भन्दा बढी प्लिनथ क्षेत्रफल भएका निजी तथा सार्वजनिक भवन तथा संरचना निर्माण सम्बन्धी नक्सा स्वीकृत गर्दा महिला अपांगता भएका ब्यक्ती तथा बालमैत्रीयुक्त	गाउँपालिकाले १५०० बर्गफिट भन्दा बढी प्लिनथ क्षेत्रफल भएका निजी तथा सार्वजनिक भवन र संरचना निर्माण सम्बन्धी नक्सा स्वीकृत गर्दा महिला अपांगता भएका ब्यक्ती तथा	कमजोर	गाउँपालिकाले १५०० बर्गफिट भन्दा बढी प्लिनथ क्षेत्रफल भएका निजी तथा सार्वजनिक भवन र संरचना निर्माण सम्बन्धी नक्सा स्वीकृत गर्दा महिला अपांगता भएका ब्यक्ती तथा बालमैत्रीयुक्त

	दृष्टीकोणवाट समेत उपयुक्त हुनेगरी संरचना तयार गर्न निर्देशन दिने गरिएको छ/छैन ?	बालमैत्रीयूक्त दृष्टीकोणवाट समेत उपयुक्त हुनेगरी संरचना तयार गराउने निर्णय नभएको ।		दृष्टीकोणवाट समेत उपयुक्त हुनेगरी संरचना तयार गराउने नीति लागु गर्ने ।
४.१.४	स्थानीय तहले महिला तथा बञ्चितकरणमा परेका समुदायलाई लक्षित गरी परम्परागत तथा आधुनिक उर्जा (जलबिद्युत, बिभिन्न बैकल्पिक उर्जा स्रोतवाट प्राप्त हुने उर्जा, सुधारिएको चुलो आदि) को प्रयोग गर्न सकारात्मक वातावरण र प्रोत्साहन गर्ने आयोजनाहरू रहे/नरहेको ?	महिला लक्षित सुधारिएको चुलोको कार्यक्रम, बायोग्याँस आदिको कार्यक्रमहरू सञ्चालन भएको छैन ।	कमजोर	स्थानीय तहले महिला तथा बञ्चितकरणमा परेका समुदायलाई लक्षित गरी परम्परागत तथा आधुनिक उर्जा सम्बन्धिका कार्यक्रमहरूमा बजेट बिनियोजन र कार्यान्वयन गर्नु पर्ने ।
४.२	प्रजनन स्वास्थ्य			
४.२.१	गर्भवती महिलालाई जोखिमयूक्त, खतरायूक्त काममा नलगाउने गरी बार्षिक नीति र कार्यक्रममा प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी नीति र कार्यक्रम समावेश भएको/नभएको ?	गर्भवती महिलालाई जोखिमयूक्त, खतरायूक्त काममा नलगाउने र महिलाको प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रमहरू समावेश भएको ।	सबल	गर्भवती महिलालाई जोखिमयूक्त, खतरायूक्त काममा नलगाउने र महिलाको प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रमहरूलाई निरन्तरता दिनु पर्ने ।
४.२.२	स्थानीय तहको कार्यालय, अस्पताल वा स्वास्थ्य चौकी र सम्भव भएका सार्वजनिक स्थलहरूमा बच्चालाई स्तनपानका निमित्त अलग्गै कक्ष र समयको ब्यवस्था र सोको ब्यवस्थापन गरिएको छ/छैन ?	अस्पताल, स्वास्थ्य चौकीहरूमा चाँही बच्चाका आमाहरूलाई स्तनपान कक्ष र समयको ब्यवस्था गरेको । गाउँपालिका भवनहरू र सार्वजनिक स्थलहरूमा बच्चाका आमाहरूलाई स्तनपान कक्ष र समयको ब्यवस्था नगरिएको ।	आंशिक	सार्वजनिक स्थल र संस्थाहरूमा बच्चाका आमाहरूलाई स्तनपान कक्ष र समयको ब्यवस्था गर्ने कार्य गर्नु पर्ने ।

४.२.३	परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, बिस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा र जनस्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रम लगायत महिलाहरुको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिएका छन् ?	परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, बिस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा र जनस्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन भएका छन् ।	सबल	परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, बिस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा र जनस्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन निरन्तर रूपमा गर्नु पर्ने ।
४.२.४	महिला, गरीब, निमूखा र बञ्चितिकरणमा परेका व्यक्तिहरुको स्वास्थ्य बिमा गर्न सहजिकरण र सहयोग गर्ने कार्यक्रम र बजेट भए/नभएको ?	गाउँपालिकावाट महिला तथा लक्षित समुदायका नागरिकहरुको स्वास्थ्य बिमा सहयोग कार्यक्रम भएको । तर सबैजनालाई समेट्न नसकिएको ।	आंशिक	गाउँपालिकावाट महिला तथा लक्षित समुदायका नागरिकहरुको स्वास्थ्य बिमा गर्ने कार्यमा सहजिकरण र बजेट समेत व्यवस्था गर्नु पर्ने ।
४.३	शिक्षा कार्यक्रम			
४.३.१	स्थानीय तहले आफ्नो पालिका भित्रका बिद्यालय जाने उमेरका सबै बालबालिकालाई बिद्यालयमा भर्ना गराउने प्रबन्ध मिलाए/नमिलाएको ?	बालबालिकालाई बिद्यालय भर्ना अभियानद्वारा सबै बालबालिकालाई बिद्यालयमा भर्ना गर्ने कार्य भएको ।	सबल	यस कार्यलाई नियमित गर्ने ।
४.३.२	स्थानीय तहले आफ्नो पालिका भित्रका आर्थिक अवस्था कमजोर भएका परिवारका बालिका तथा बञ्चितिकरण परेका समुदायका सबै बालबालिकालाई दिवा खाजा, निशुल्क पाठ्य पुस्तक र शैक्षिक सामग्री तथा पोसाक उपलब्ध गराउन छात्रवृत्तिको व्यवस्था गरी निशपक्ष बितरण हुने प्रबन्ध मिलाए/नमिलाएको ?	लक्षित बर्गका बालबालिकालाई बिद्यालयमा छात्रवृत्तिको व्यवस्था भएको । बिद्यार्थीहरुलाई पोसाक चाँही उपलब्ध नगराईएको ।	आंशिक	कमजोर आर्थिक अवस्था भएको बालबालिकालाई पोसाकको व्यवस्था गर्नु पर्ने ।

४.३.३	निरक्षर महिलाहरूको लागि शिक्षा सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू सञ्चालन भए नभएको ? (जस्तै अभिभावक शिक्षा, प्रौढ तथा किसोरी शिक्षा, साथी शिक्षा, कार्यमूलक प्रौढ शिक्षा, बच्चा देखि बच्चा कक्षा आदि) (कार्यक्रम संख्या पटक तथा सहभागी संख्या)	निरक्षर महिलाहरूको लागि शिक्षा सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू सञ्चालन नभएको ।	आंशिक	निरक्षर महिलाहरूको लागि शिक्षा सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू (जस्तै अभिभावक शिक्षा, प्रौढ तथा किसोरी शिक्षा, साथी शिक्षा, कार्यमूलक प्रौढ शिक्षा, बच्चा देखि बच्चा कक्षा आदि) सञ्चालन गर्नु पर्ने ।
४.३.४	बिद्यालयमा छात्र र छात्राको लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय, किसोरी छात्राको लागि प्याड र यौनशिक्षा तथा सहजीकरण कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरेको/नगरेको ?	बिद्यालयमा छात्र र छात्राको लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय ब्यवस्था भएको । किसोरी छात्राको लागि सेनिटरी प्याडको ब्यवस्था भएको ।	सबल	बिद्यालयमा छात्र र छात्राको लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय ब्यवस्थालाई निरन्तरता दिनु पर्ने । किसोरी छात्राको लागि सेनिटरी प्याडको ब्यवस्थालाई निरन्तरता दिनु पर्ने ।
४.४	खानेपानी तथा सरसफाई			
४.४.१	गाउँपालिका/नगरपालिकामा सफा पिउने पानी, हात धुने ब्यवस्था, महिला र पुरुषको लागि अलग्गै शौचालयको ब्यवस्था र स्यानिटाईजरको उपयोग गर्ने प्रबन्ध भए/ नभएको ?	गाउँपालिका र वडामा सफा पिउने पानी, हात धुने ब्यवस्था र स्यानिटाईजरको ब्यवस्था भएको । गाउँपालिका र वडाहरूमा महिला र पुरुषको लागि अलग्गै शौचालयको ब्यवस्था भएको ।	सबल	गाउँपालिकाको भवन तथा वडा कार्यालयहरूमा महिला र पुरुषको लागि अलग्गै शौचालय र सरसफाईको ब्यवस्था अझ प्रभावकारी र नियमित रुपमा गर्नु पर्ने ।

४.४.२	स्थानीय तहको आयोजना तथा स्थानीय महिलाहरूको सक्रिय सहभागितामा वडा वडामा खुला दिसामुक्त पालिका, घरघरमा शौचालय, डाँडा र गौडामा पोखरी, टोल सफाई अभियान जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे/नगरेको ?	गाउँपालिका खुला दिशामुक्त घोषणा भएको । सबै घरमा सौचालय छन् । टोल सरसफाई कार्यक्रम निरन्तर सञ्चालनमा रहेको । पोखरी तथा खानेपानीको मुल संरक्षण कार्यहरू सञ्चालनमा रहेको ।	सबल	स्थानीय समुदायको सक्रियतामा टोल सरसफाई, पानीको मुल र पोखरी संरक्षण जस्ता कार्यक्रमहरू निरन्तर कार्यान्वयन गर्नु पर्ने ।
४.४.३	कुहिने नकुहिने घरायासी फोहर छुट्याउने ब्यवस्था, फोहर संकलन तथा बिसर्जन, घरघरमा भान्साको फोहर र पानीवाट करेसाबारी तथा गमला र फुलवारी जस्ता कार्यक्रममा महिला र पुरुषको समान सहभागिता हुनुपर्ने जस्ता चेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे नगरेको ?	फोहर संकलन गर्ने ब्यवस्था भएको । फोहर बिसर्जन घरधनी आफैले गर्ने गरेको । फोहरको संकलन र करेसावारीमा प्रयोग गर्ने गरेको । यस आ ब २०७९/८० मा पूर्ण सरसफाई गाउँपालिका घोषणा कार्यक्रम रहेको ।	आंशिक	पूर्ण सरसफाई गाउँपालिका घोषणाको लागि आवश्यक कार्यक्रमहरू गर्नु पर्ने ।
४.४.४	महिलाहरू बढी मात्रामा संलग्न हुने कार्यमा सफा पानीको सहज ब्यवस्थाका लागि स्थानीय महिलाहरूको सक्रिय सहभागितामा आकासेपानी संकलन र भण्डारण, पराम्परागत ईनार र कुवाको पूनर्जीवीकरण र रिचार्जिङ कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे/ नगरेको ?	सबै घरधुरीहरूमा खानेपानीको समस्या छैन । कुवा, पोखरीहरू संरक्षण कार्य भएको ।	सबल	खानेपानीको मुल संरक्षण कार्यक्रमहरू निरन्तर गर्नु पर्ने ।
४.५	स्वरोजगार र आयआर्जन तथा बजार ब्यवस्थापन			

४.५.१	स्थानीय सरकारको योजना तर्जुमा गर्दा बेरोजगार तथा गरीबीको नक्सांकनको समेत आधार लिई महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सिपमूलक कार्यक्रमहरू राख्ने र बार्षिक बजेटमा समावेश गरी कार्यान्वयन गरिएको छ/छैन ?	बेरोजगार तथा गरीबीको नक्सांकनको आधारमा स्थानीय योजना तयार गरी महिला तथा लक्षित वर्गका समुदायलाई लघु उद्यम बिकास कार्यक्रम, महिला तथा लक्षित समुह रोजगारका कार्यक्रमहरू, प्रधानमन्त्री स्वरोजगार कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन भएको ।	आंशिक	महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सिपमूलक कार्यक्रमहरू आवश्यकताको आधारमा तयार गरी कार्यान्वयन नियमित रूपमा गर्नु पर्ने ।
४.५.२	स्थानीय सरकारले स्वरोजगार तथा बैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समुदायको क्षमता बिकासको लागि कार्यक्रमहरू तय गरी कार्यान्वयन गर्ने गरे नगरेको ? (कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति)	स्वरोजगार तथा बैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समुदायको क्षमता बिकासको लागि कार्यक्रमहरू तय गरी कार्यान्वयन गरेको तर यथेष्ट नभएको ।	आंशिक	स्थानीय सरकारले स्वरोजगार तथा बैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समुदायको क्षमता बिकासको लागि कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्नु पर्ने ।
४.५.३	ग्रामिण महिला प्राविधिकहरू (पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धि प्राविधिकहरू) र सामाजिक परिचालक तयार गर्ने गरे/नगरेको (मनोनयन, नियुक्ति वा गठन र तालिम सम्बन्धी सूचकांक) ?	ग्रामिण महिला प्राविधिकहरू (पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धि प्राविधिकहरू) र सामाजिक परिचालक तयार गर्ने नगरेको ।	कमजोर	ग्रामिण महिला प्राविधिकहरू (पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धि प्राविधिकहरू) र सामाजिक परिचालक तयार गर्नु पर्ने । बार्षिक लक्ष्य बनाई ग्रामिण महिला प्राविधिकहरू (पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धि प्राविधिकहरू) र सामाजिक परिचालक तयार गरी परिचालन गर्नु पर्ने ।
४.५.४	गरीब र बञ्चितिकरणमा परेको समुदायको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरूप सुपथमूल्य सहकारी पसलहरूको व्यवस्थापनमा पालिकाको कार्यक्रम कार्यान्वयन	यस गाउँपालिकामा सुपथ मूल्य सहकारी सञ्चालन कार्यक्रम छैन ।	कमजोर	यस गाउँपालिकामा सुपथ मूल्य सहकारी सञ्चालन गर्नु पर्ने ।

	भए/नभएको ?			
५.	सुशासन तथा उत्तरदायित्व			
५.१	सुशासन			
५.१.१	स्थानीय तहले स्थानीय सेवा प्रवाह, बिकास निर्माण र स्थानीय शासनका बिषयमा कार्यपालिका तथा सभावाट नीति, कानुन जारी गरी सोही कानुन बमोजिम सम्बन्धित अधिकारीवाट निर्णय गरी कामकाज गर्ने गरेको वा तदर्थ निर्णय गरी कामकाज हुने गरेको ?	गाउँ सभा र कार्यपालिकाका निर्णयवाट पास भएका नीति, कार्यक्रम र बजेटवाट अख्तियारी प्राप्त गरी कामकाज हुने गरेको ।	सबल	यस कार्यलाई निरन्तरता दिनु पर्ने ।
५.१.२	स्थानीय तहले बिधिको शासन ब्यापक जनसहभागिता, भ्रष्टाचार बिरुद्ध शुन्य सहनशिलता, सेवा प्रवाहमा निष्पक्षता र महिला तथा बच्चिकरणमा परेका समुदायलाई अग्राधिकार जस्ता नीतिहरु कार्यान्वयनमा ल्याएको/नल्याएको ?	गाउँपालिकाले बिधिको शासन ब्यापक जनसहभागिता, सेवा प्रवाहमा निष्पक्षता र महिला तथा बच्चिकरणमा परेका समुदायलाई अग्राधिकार जस्ता नीतिहरु कार्यान्वयनमा ल्याएको ।	आंशिक	बिधिको शासन ब्यापक जनसहभागिता, भ्रष्टाचार बिरुद्ध शुन्य सहनशिलता, सेवा प्रवाहमा निष्पक्षता र महिला तथा बच्चिकरणमा परेका समुदायलाई अग्राधिकार जस्ता नीतिहरु अध्यावधिक गरी लागु गर्नु पर्ने ।
५.१.३	महिला बिकासको लागि भएका बेईजिड घोषणापत्रका बाहवटा प्रतिबद्धताहरुको क्षेत्रमा कार्यक्रम तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने गरेको छ ?(कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति)	महिला लक्षित कार्यक्रमहरु सञ्चालन भएको । बेईजिड घोषणापत्रका १२ बुँदाहरुलाई बिशिष्टीकृत गरी कार्यक्रम नगरिएको ।	आंशिक	बेईजिड घोषणापत्रका प्रतिबद्धताहरुलाई स्थानीय कार्यक्रमहरुमा समावेश गरी कार्यान्वयन गर्नु पर्ने ।

५.१.४	संयुक्त राष्ट्रसंघीय बाल अधिकार महासन्धी १९८९ मा गरिएका प्रतिबद्धता कार्यान्वयन गर्न कार्यक्रमहरूमा रकम बिनियोजना गरी कार्यक्रमहरू समयमै सम्पन्न गरेको छ ?	बाल अधिकार सम्बन्धि महासन्धिले निर्धारण गरेका नीतिहरू गाउँपालिकाको नीति ऐन तथा कार्यविधिमा समावेश भएको र कार्यान्वयनको रूपमा रहेको भएता पनि पूर्ण रूपमा कार्यान्वयन नभएको ।	आंशिक	संयुक्त राष्ट्रसंघीय बाल अधिकार महासन्धी १९८९ मा गरिएका प्रतिबद्धता कार्यान्वयन गर्न कार्यक्रमहरूमा रकम बिनियोजना गरी कार्यक्रमहरू गर्नु पर्ने ।
५.२	उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता			
५.२.१	स्थानीय सरकारले नियमित रूपमा कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण गर्ने गरे/ नगरेको ?	चौमासिक रूपमा सार्वजनिक सुनुवाई गरिएको । सूचनाहरू वेवसाइट फेसबुक पेज आधिकारिक पत्रिका मार्फत सम्प्रेषण गर्ने गरिएको । सामाजिक परीक्षण र सार्वजनिक परीक्षण नभएको ।	आंशिक	गाउँपालिकाले सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण गर्ने कार्य गर्नु पर्ने ।
५.२.२	स्थानीय सरकारले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा बञ्चितिकरणमा परेका ब्यक्ति तथा समुदायका सदस्यको उपस्थिति रहने गरे/नगरेको ?	उक्त कार्यक्रमहरूको लागि सबै नागरिकहरूलाई निमन्त्रणा गरिएको । महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समुदायको ब्यक्ति उपस्थिति हुने गरेको ।	आंशिक	गाउँपालिकाले सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाईमा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समुदायवाट उपस्थिति गराउने ।
५.२.३	स्थानीय सरकारले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा बञ्चितिकरणमा परेका ब्यक्ति तथा समुदायका तर्फवाट स्थानीय सरकारले लिएको नीति	यी कार्यक्रमहरूमा महिला तथा लक्षित बर्गहरूको आवाज उठेको र कार्यक्रममा आंशिक सम्बोधन भएको ।	सबल	सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाईमा प्राप्त भएका सुझावहरूलाई सम्बोधन गर्ने कार्ययोजना तयारी तथा कार्यान्वयन गर्ने ।

	र कार्यक्रम र सोको कार्यान्वयनका बिषयमा आवाज उठ्ने गरे/नगरेको र यसरी उठेका प्रश्न उपर स्थानीय सरकारवाट सम्बोधन हुने गरे/नगरेको ?			
५.२.४	स्थानीय सरकारका जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको आचार संहिता स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याए नल्याएको ?	गाउँपालिकाका पदाधिकारीहरूको आचारसंहिता २०७४ लागु भएको । कर्मचारीहरूको आचारसंहिता लागु भएको ।	आंशिक	गाउँपालिकाका कर्मचारीहरूको आचारसंहिता तयारी तथा लागु गर्ने ।
५.३	सूचना तथा सञ्चार			
५.३.१	स्थानीय सरकारले नियमित रुपमा समग्र बार्षिक योजना तथा कार्यक्रमको सार्वजनिक गर्ने गरे नगरेको र महिला, बालबालिका र आदिवासी जनजाति, मधेसी, मुस्लिम, पिछडावर्ग दलित, अपांगता भएका ब्यक्तिहरू, जेष्ठ नागरिकलाई लक्षित गरी राखेका कार्यक्रम र बजेट सरोकारवालाले थाह पाउने गरी सार्वजनिक गरे/नगरेको ?	बार्षिक नीति तथा कार्यक्रम गाउँसभावाट पास भए पछि सम्पूर्ण गाउँपालिकाबासीलाई सूचना गरी बजेट तथा कार्यक्रम सार्वजनिकीकरण गर्ने गरिएको ।	सबल	बार्षिक योजना तथा कार्यक्रमको सार्वजनिक गर्ने कार्यलाई नियमित रुपमा गर्ने ।
५.३.२	स्थानीय सरकारले स्थानीय सूचना स्थानीय भाषामा प्रवाह तथा प्रशारण गर्ने गरे नगरेको ?	नेपाली भाषामा प्रशारण गरेको ।	सबल	नेपाली भाषामा प्रशारण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिने ।
५.३.३	के स्थानीय सरकारले स्थानीय रेडियो एफ एम र छापा माध्यमद्वारा समावेशीकरण तथा लैंगिक समानता सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सुसूचित गर्ने गरेको छ ?	स्थानीय सञ्चार माध्यमहरूवाट लैससास बिकास सम्बन्धी सूचनाहरू गर्ने कार्य नभएको ।	कमजोर	स्थानीय सञ्चार माध्यमहरूवाट लैससास बिकास सम्बन्धी सूचनाहरू प्रवाह गर्ने ।

५.३.४	के स्थानीय स्तरमा महिला बालबालिका सबै जातजातिका बिपन्न वर्ग (आदिबासी जनजाति दलित मधेशी मुस्लिम पिछडावर्ग) अपांगता भएको ब्यक्तिहरु जेष्ठ नागरिक लगायत अन्य लक्षित समुहहरुको सूचना शिक्षा र सञ्चार सम्बन्धी कार्यक्रमको प्रवाहवाट यी वर्गहरुको जनचेतना बृद्धि भएको छ ? (आधार तथ्यांकसंग समेत तुलना गर्न सकिने)	आदिबासी जनजाति तथा लक्षित समुहहरुको सूचना शिक्षा र सञ्चार कार्यक्रम लागु नभएको हुँदा जनचेतना बृद्धिमा योगदान नभएको ।	कमजोर	पालिकावाट महिला तथा लक्षित बर्गका समुदायको लागि सूचना शिक्षा र सञ्चार कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने ।
५.४	अनुगमन र मूल्यांकन			
५.४.१	के कार्यक्रम तथा परियोजना कार्यान्वयनवाट सम्बन्धित समुदायले पुरा लाभ लिन सकेको छ ?	कार्यक्रम तथा परियोजनाको कार्यान्वयनवाट कार्ययोजना तथा नीति निर्माणमा सम्बन्धित समुदायले अधिकतम् लाभ लिएको छ ।	आंशिक	यस कार्यलाई निरन्तरता दिने ।
५.४.२	के स्थानीय सरकारले सञ्चालन गरेका कार्यक्रमहरुको अनुगमन मूल्यांकन गर्दा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशी बिकास सम्बन्धी कार्यक्रमको सञ्चालनबाट सरोकारवालालाई पुगेको लाभ असर र प्रभाव बिश्लेषण गर्ने गरिन्छ ?	अनुगमन र मूल्यांकन गरिए पनि लाभ र असरको बिश्लेषण नभएको ।	आंशिक	आयोजना र कार्यक्रमले पुग्ने असर र प्रभावको मूल्यांकन गरिनु पर्ने ।

५.४.३	के स्थानीय सरकारको समिक्षा बैठकमा महिला, बालबालिका सबै जातजातिका बिपन्न बर्ग (आदिबासी, जनजाति, दलित, मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग) अपांगता भएका व्यक्तिहरु, जेष्ठ नागरिक लगायतलाई लक्षित कार्यक्रम माथि छलफल गर्ने गरेको छ ?	भौगोलिक बिकटताका कारण अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको यस्ता कार्यक्रमहरुमा सहभागिता रहेको ।	सबल	पालिकाको समिक्षा बैठकहरुमा महिला तथा सबै लक्षित बर्ग लक्षित कार्यक्रमहरु सम्बन्धमा छलफल तथा निर्णयहरु गर्ने ।
५.४.४	के अनुगमन तथा मूल्यांकनवाट सिकेका पाठहरु कार्यक्रम वा योजना तयार गर्दा समावेश गर्ने गरिन्छ ?	अनुगमन र मूल्यांकनवाट प्राप्त प्रतिवेदनका आधारमा आगामी कार्यक्रमलाई तयार गरी त्यसको अनुभवका आधारमा योजना तयार गरिएको ।	सबल	यस कार्यलाई निरन्तरता दिने ।
५.५	समन्वय र सम्बन्ध बिस्तार			
५.५.१	स्थानीय तहले संघ र प्रदेश सरकारहरुले तय गरेको नीति, कानून तथा कार्यक्रमहरुको कार्यान्वयनमा सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण गर्ने गरेको/नगरेको ?	समन्वय र साझेदारीमा कार्यक्रमहरु गर्ने गरिएको ।	सबल	यस कार्यलाई निरन्तरता दिने ।
५.५.२	लैंगिक समानता तथा समावेशी बिकासको लागि बिभिन्न सरोकारवाला निकायहरु बिच सञ्जाल सदस्य बनी कार्यगत छलफल तथा यस क्षेत्रको बिकासको लागि नियमितरुपमा कार्य हुने गरे/ नगरेको ?	लैससास सञ्जाल नभएको ।	कमजोर	लैससास सम्बन्धी कार्य गर्ने निकायहरु र सरोकारवालाहरु बिच लैससास कार्यान्वयन सञ्जाल गठन गरी परीचालन गर्ने ।

५.५.३	लैंगिक समानता तथा समावेशी बिकासको लागि बिभिन्न सरोकारवाला निकायहरु बिच कार्यगत संयन्त्र (सञ्जाल) का प्रतिनिधिहरुलाई लैंगिक तथा समावेशी बिकास सम्बन्धी क्षमता बिकास तालिमहरु प्रदान गर्ने गरे/नगरेको ?	लैससास कार्यान्वयन सञ्जाल नभएको हुँदा यो कार्य हुन नसकेको ।	कमजोर	लैससास सम्बन्धी कार्य गर्ने निकायहरु र सरोकारवालाहरु बिच लैससास कार्यान्वयन सञ्जाल गठन गरी क्षमता बिकास कार्यक्रमहरु गर्ने ।
५.५.४	महिला बिरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मुलन गर्ने महासन्धि कार्यान्वयनका लागि तयार गरिएको राष्ट्रिय कार्ययोजना र संयुक्त राष्ट्रसंघीय सुरक्षा परिषदद्वारा पारित प्रस्ताव नं १३२५ र १८२० को कार्यान्वयन राष्ट्रिय कार्ययोजना, मानव अधिकार कार्ययोजना तथा छुवाछुत बिरुद्धको कार्ययोजनामा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनी उल्लेख गरिएका कार्यक्रमहरुमा रकम बिनियोजन तथा कार्यान्वयन गर्ने गरे/नगरेको ?	उल्लेखित कार्यक्रमहरु स्थानीयकरण गरी कार्यान्वयन नभएको ।	कमजोर	उल्लेखित कार्यक्रमहरु स्थानीयकरण गरी कार्यान्वयन गर्नु पर्ने ।

३.४ अवसर र चुनौतिहरू

यस ताराखोला गाउँपालिकाको लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणको क्रममा देखिएका अवसर र चुनौतिहरूलाई देहाय अनुसार प्रस्तु गरिएको छः

३.४.१ अवसरहरू

- क) गाउँपालिकामा स्थानीय निर्वाचन २०७९ वाट नयाँ जनप्रतिनिधीहरू निर्वाचित भई आएकोले स्थानीय नीति तथा कानूनहरूको तर्जुमा तथा लागू गर्न कुनै बाधा नभएको ।
- ख) गाउँपालिकाको कार्यक्रम तथा बजेट बिनियोजनमा लक्षित वर्गको लागि निश्चित प्रतिशत बजेट बिनियोजन गरी कार्यान्वयन गर्न स्वायत्तता भएको ।

३.४.२ चुनौतिहरू

- क) गाउँपालिकाले महिला तथा लक्षित वर्ग लक्षित स्थानीय कानूनहरू जारी नगरेकोले तुरुन्त कार्यान्वयनमा चुनौति रहेको ।
- ख) गाउँपालिकाको अधिकतम् क्षेत्रवाट पूर्वाधार बिकासको लागि मात्र कार्यक्रम तथा बजेट भई आउने भएकोले लैससासको सवालहरू छायाँमा पर्ने गरेको र अति कम बजेट बिनियोजन हुने गरेको ।
- ग) लैससास सम्बन्धी समस्याहरूको पहिचान र समाधानको लागि कार्यक्रमहरू गर्नको लागि जन प्रतिनिधी र कर्मचारीहरूमा सचेतनाको स्तर अझै अपेक्षाकृत नरहेकोले सो सम्बन्धमा कार्यक्रमहरू प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गर्न कठिनाई नै रहेको ।
- घ) स्थानीय नागरिकहरूमा लैससास सम्बन्धमा सचेतनाको कमी रहेको हुँदा उनीहरूलाई सचेत र जानकार तुल्याउन चुनौतिको रुपमा रहेको छ ।

३.५ लैंगिक तथा सामाजिक समावेशी बिकास कार्ययोजना

तालिका ७: लैंगिक तथा सामाजिक समावेशी बिकास कार्ययोजना

क्र सं	सूचक तथा उपसूचकहरू	आगामी कार्यहरू	जिम्मेवार शाखा	समयावधि	थप आर्थिक दायित्व	
					पर्ने	नपर्ने
१	नीति कानुन र योजना					
१.१	नीति कानुन र योजनामा समावेशी सहभागिता					
१.१.१	स्थानीय तहको नीति तथा कानुनको मस्यौदा तयार गर्ने क्रममा लैससासको दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोली निर्माण, पूर्व दस्तावेजको समिक्षा गर्दा लैससास दृष्टिकोणले भएको, मस्यौदाको बिषयबस्तु र शब्द चयन समावेशी र सहभागितामूलक हुने गरी गरेको/नगरेको	लैससासको दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोली निर्माण निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने ।	प्रशासन शाखा	आ ब २०७९/८० असार मसान्त		√
१.१.२	स्थानीय सरकारले आफ्नो नीति कानुन योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैससासको दृष्टिकोणले उपयुक्त भए नभएको बारे लेखाजोखा गर्ने गरेको / नगरेको	स्थानीय नीति कानुन लागु गर्नु भन्दा अगाडि लैससासको दृष्टिकोणले उपयुक्तता बारेमा लेखाजोखा गरी दस्तावेज तयार गर्ने ।	प्रशासन शाखा	आ ब २०७९/८० असार मसान्त		√

१.१.३	स्थानीय सरकारको नीति र योजनामा लैससास बिकास (स्थानीय कानुन, नीति, आवधिक र बार्षिक योजनामा भएका नीतिहरु) सम्बन्धी बिषयहरु समावेश भएको/नभएको ।	गाउँपालिकाको स्थानीय कानुन, नीति, आवधिक र बार्षिक योजनामा भएका नीतिहरुमा समावेश भएका लैससास बिकास सम्बन्धी क्षेत्र तथा बिषयहरु कार्यान्वयन गर्ने ।	प्रशासन शाखा	आ ब २०७९/८० असार मसान्त	√	
१.१.४	स्थानीय सरकारको महिला र पुरुषको समबिकास तथा सामाजिक समावेशीकरण र लैंगिक परीक्षण तथा सामाजिक बिभेद अन्त्य गर्ने सम्बन्धि अलग्गै नीतिहरु छन/छैनन् (स्थानीय ऐन, कानुन, कार्यबिधि र निर्देशिकामा खास ब्यवस्था गरिएको वा नगरिएको) ।	लैससास क्षेत्रमा बिकासको अलग्गै दिर्घकालिन नीति तयार गर्ने । गाउँपालिकाले लैससासका सवालहरुसंग सम्बन्धित ऐन, कानुन, कार्यबिधि र निर्देशिका लागु गर्ने ।	प्रशासन शाखा	आ ब २०७९/८० असार मसान्त	√	
१.१.५	स्थानीय तहले कार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन नियम तथा कार्यबिधिमा महिला तथा बञ्चितमा परेका समुदाय या लक्षित बर्गमा हुने सबै प्रकारका बिभेदजन्य कार्यहरु रोक्न पर्याप्त प्रावधान ब्यवस्था गरिएको छ/छैन ।	स्थानीय कानुनहरुमा महिला तथा बञ्चितकरणमा परेका समुदायमा बिभेदजन्य कार्यहरु रोक्ने प्रावधान लागु गर्ने ।	प्रशासन शाखा	आ ब २०७९/८० असार मसान्त		√
१.१.६	संघीय कानुनले ब्यवस्था गरे बमोजिम स्थानीय स्तरमा महिला तथा बञ्चितमा परेका समुदाय या लक्षित बर्ग माथि हुने हिंसा र बिभेद उपर सुनुवाई हुने प्रबन्ध	यस कार्यलाई निरन्तरता दिने ।	प्रशासन शाखा	आ ब २०७९/८० असार मसान्त		√

	मिलाए/नमिलाएको ।					
१.१.७	महिला र पुरुषमा श्रमको ज्यालामा बिभेद रोक्ने प्रावधान रहेको/नरहेको (समुदायको प्रचलन बिभेदकारी भएको/नभएको ।)	महिला र पुरुषमा श्रमको ज्यालामा बिभेद रोक्ने स्थानीय कानून लागु गर्ने ।	प्रशासन शाखा	आ ब २०७९/८० असार मसान्त		√
१.१.८	स्थानीय तहको नीतिमा रेथाने र आप्रवासी कामदार तथा श्रमजिवी उपर हुने बिभेद रोक्ने प्रावधान रहेको/नरहेको ।	समस्या नभएको ।				
१.२	योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन					
१.२.१	आवधिक योजना र बार्षिक योजना तथा कार्यक्रममा लैगिक तथा समावेशी बिकासको लागि नीति, रणनीति, कार्यक्रम र मापनयोग्य उपलब्धी लक्ष्य समावेश गरिएको छ/छैन ?	आवधिक योजना र बार्षिक योजना तथा कार्यक्रममा लैगिक तथा समावेशी बिकासको लागि मापनयोग्य उपलब्धी लक्ष्य तयारी र लागु गर्ने ।	प्रशासन शाखा	आ ब २०७९/८० असार मसान्त		√
१.२.२	गाउँपालिका/नगरपालिकाको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले बजेट सिमा निर्धारण गर्दा महिला, बालबालिका तथा बञ्चितिकरणमा परेका समुहको अवस्था बिश्लेषणको आधारमा सो समुहको लागि वा प्रत्यक्ष फाईदा पुग्ने गरी कुल पूजीगत बजेटको निश्चित प्रतिशत छुट्याउँने	बजेट तर्जुमाको लागि निश्चित प्रतिशत निर्धारण गरी कार्यान्वयन गर्ने ।	प्रशासन शाखा	आ ब २०७९/८० बैशाख - असार		√

	गरेको/नगरेको ?					
१.२.३	स्थानीय सरकारको योजना सूची लक्षित समुहहरूको सक्रिय सहभागितामा तयार हुने र उनीहरूले छनौट गरेको योजना प्राथमिकिकरणमा पर्ने गरेको/नगरेको (योजना तर्जुमा गर्दा गाउँ बस्तीस्तरबाट आएका योजना कार्यक्रमहरूलाई समेटेको/नसमेटेको परीक्षण गर्ने ।)	स्थानीय सरकारले योजना तयार गर्दा लक्षित समुहको सक्रिय सहभागिता गराउने र उनीहरूको योजनाहरूलाई प्रथम प्राथमिकता दिने ।	प्रशासन शाखा	आ ब २०७९/८० बैशाख - असार	√	
१.२.४	योजना तर्जुमा गर्दा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समुहहरूको ब्यवहारिक र रणनीतिक आवश्यकता पहिचान र परिपूर्ति गर्ने बिषयमा छलफल भए/नभएको ?	योजना तर्जुमा गर्दा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समुहहरूको ब्यवहारिक र रणनीतिक आवश्यकता पहिचान र परिपूर्ति गर्ने बिषयमा छलफलको निरन्तरता गर्ने । यस बिषयमा भएको छलफलहरूको बैठक पुस्तिका तयार गरी राख्ने ।	प्रशासन शाखा	आ ब २०७९/८० बैशाख - असार		√
१.२.५	योजना तर्जुमा गर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समुहहरूको छुट्टा छुट्टै अवस्था बिश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सो अनुसारको कार्यक्रम तय गर्ने गरिएको/नगरिएको (तयारी प्रतिवेदन) ?	योजना तर्जुमा गर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समुहहरूको छुट्टा छुट्टै अवस्था बिश्लेषण र आवश्यकता पहिचान गर्ने । सोको तथ्याङ्कगत बिश्लेषण र प्रतिवेदन तयार गर्ने ।	योजना शाखा	आ ब २०७९/८० बैशाख - असार		√

१.२.६	स्थानीय सरकारले दिगो बिकासका लक्ष्यहरु विशेष गरेर लक्ष्य ५ लैंगिक समानता प्राप्त गर्ने बिषयलाई स्थानीयकरण गरी सो अनुसारको बजेट बिनियोजना हुने गरेको/नगरेको ?	दिगो बिकास लक्ष्यहरु र लक्ष्य ५ को स्थानीयकरण तथा उक्त कार्यक्रमहरुको लागि बजेट बिनियोजन गर्ने ।	योजना शाखा	आ ब २०७९/८० बैशाख - असार	√	
१.२.७	स्थानीय तहको योजना महिला बालबालिका तथा पिछाडिएको बर्ग समुदाय र क्षेत्रलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने गरी बनेको/नबनेको ?	उक्त कार्यको निरन्तरता दिने ।	योजना शाखा	आ ब २०७९/८० बैशाख - असार	√	
१.२.८	स्थानीय सरकारका उपभोक्ता समितिहरुमा लक्षित समुहको प्रतिनिधि सहित कम्तिमा ४० प्रतिशत महिलाको सहभागिता भएको/नभएको र मुख्य कार्यकारी पद मध्ये कुनै एकमा जिम्मेवारी दिएको/नदिएको ?	उक्त कार्यको निरन्तरता दिने ।	योजना शाखा	आ ब २०७९/८० बैशाख - असार	□	√
१.३	बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन					
१.३.१	बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नु भन्दा अघि समुदायका महिला, बालबालिका, अपांग, जनजाति, मुस्लिम, मधेशी, पिछडावर्ग र दलित लगायतका सबै जातजाति र बिपन्न वर्गका समुहहरूसंग बसेर समस्या केलाउने (बिश्लेषण) गर्ने गरिएको/नगरिएको ?	यस कार्यलाई निरन्तरता दिने ।	योजना शाखा	आ ब २०७९/८० बैशाख - असार	√	

१.३.२	स्थानीय सरकारका क्षमता बिकास योजनामा लैंगिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माण एवं परीक्षण नियमितरूपमा गर्न बजेटको ब्यवस्था गरिएको/नगरिएको ?	लैससास सम्बेदनशिल क्षमता बिकास योजना तयारी र लागु गर्ने । हरेक आ ब को प्रथम चौमासिकमा लैससास परीक्षण गर्ने ।	सा बि शाखा र म बा शाखा	हरेक आ ब मा	√	
१.३.३	लैससास परीक्षण पश्चात लैंगिक तथा समावेशी बिषयमा सुधार गर्न क्षमता बिकास कार्ययोजना कार्यान्वयनको लागि पर्याप्त बजेट तथा कार्यक्रम बार्षिक योजनामा समावेश गरिएको/नगरिएको ?	हरेक आ ब मा लैससास परीक्षण गरी सोको प्रतिवेदन अनुसार क्षमता बिकासका कार्यक्रमहरुमा बजेट बिनियोजन र कार्यान्वयन गर्ने ।	सा बि शाखा र म बा शाखा	हरेक आ ब मा	√	
१.३.४	स्थानीय सरकारको बजेट तथा कार्यक्रममा लक्षित समुहहरुको लागि निश्चित प्रतिशत बजेट बिनियोजन गरी उनीहरुको हितमा कार्यक्रममा समयमै खर्च गरिएको/नगरिएको ? (बजेट तथा कार्यक्रम बिच भिडान)	स्थानीय सरकारको बजेट तथा कार्यक्रममा लक्षित समुहहरुको लागि निश्चित प्रतिशत बजेट बिनियोजनको ब्यवस्था गर्ने ।	योजना शाखा	आ ब २०७९/८० असार मसान्त	√	☐
२	संस्थागत ब्यवस्था					
२.१	कर्मचारी/पदाधिकारी प्रतिनिधित्व					
२.१.१	स्थानीय सरकारको निर्णायक तह (कर्मचारी/पदाधिकारी) मा महिलाहरुको समानरूपमा (५०/५० प्रतिशत) प्रतिनिधित्व रहेको छ/छैन ?	निर्णायक तहमा महिला पुरुषको समान प्रतिनिधित्वको नीतिगत ब्यवस्था तयारी र कार्यान्वयन गर्ने ।	प्रशासन शाखा	आ ब २०७९/८० असार मसान्त		√

२.१.२	स्थानीय सरकारका कर्मचारीहरूको पदपूर्तिको निर्णय गर्दा सबै जातजाति, वर्ग, लिंग र समुदायका बीच समावेशीकरण हुने गरी कर्मचारीहरूको समावेशी समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुनसक्ने रणनीति लिएको छ/छैन ?	गाउँपालिकामा कर्मचारीहरूको पदपूर्तिको निर्णय गर्दा सबै जातजाति, वर्ग, लिंग र समुदायका बीच समावेशीकरण हुने गरी कर्मचारीहरूको समावेशी समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुनसक्ने रणनीति कार्यान्वयन गर्ने ।	प्रशासन शाखा	आ ब २०७९/८० असार मसान्त		√
२.१.३	स्थानीय सरकारले महिला तथा विशेष समुदायलाई विशेष सेवा प्रदान गर्दा सम्बन्धित समुदायको भाषा, संस्कृति र रहन सहन बुझ्नेको कर्मचारी वा जनप्रतिनिधि समेत समावेश गरेको कार्यटोली वा शाखा मार्फत दिने गरेको/नगरेको ?	स्थानीय जनप्रतिनिधिकै संयोजकत्वमा महिला तथा विशेष समुदायलाई विशेष सेवा प्रदान गर्दा सम्बन्धित भाषा, संस्कृति र रहन सहन बुझ्नेका कर्मचारीहरू सहितको संलग्नता बढाउने ।	प्रशासन शाखा	आ ब २०७९/८० असार मसान्त		√
२.१.४	जनप्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूलाई कुनै क्षमता अभिवृद्धिको अवसर प्रदान गर्दा सबैलाई समान अवसर हुनेगरी र महिला र बञ्चितकरणमा परेका समुदायलाई अग्रभाग प्राप्त हुनेगरी सकारात्मक बिभेदको नीति लिएको/नलिएको ?	जनप्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूलाई क्षमता विकासका अवसर बितरण गर्दा सकारात्मक बिभेदको नीति कार्यान्वयनमा निरन्तरता दिने ।	प्रशासन शाखा	आ ब २०७९/८० असार मसान्त		√
२.२	कार्यप्रणाली समावेशी					
२.२.१	महिला र पुरुष बिचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको	लैससास कार्यान्वयन रणनीति तयार गरी लागु गर्ने ।	प्रशासन शाखा	आ ब २०७९/८० असार मसान्त		√

	लागि स्थानीय तहको निश्चित कार्यनीति छ/छैन ?					
२.२.२	स्थानीय सरकारमा लैंगिक बिकास हेर्ने ईकाईको ब्यवस्था छ/छैन ? (लैंगिक बिकास डेस्क वा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समिति वा यस्तै कुनै संरचनाको ब्यवस्था कार्यशर्त र जिम्मेवारी किटान सहित गरिएको/नगरिएको)	लैससास कार्यान्वयन समिति गठन गरी परिचालन गर्ने ।	प्रशासन शाखा	आ ब २०७९/८० असार मसान्त		√
२.२.३	स्थानीय सरकारबाट कार्यालयमा हुन सक्ने कुनै पनि प्रकारको दुर्ब्यवहार भेदभाव महिला हिंसा नियन्त्रणको लागि आचार संहिता बनाएर लागु गरिएको छ/छैन ?	गाउँपालिकाका सबै कार्यालयहरूमा हुन सक्ने सबै प्रकारको महिला हिंसा नियन्त्रणको लागि आचार संहिता लागु गर्ने ।	प्रशासन शाखा	आ ब २०७९/८० असार मसान्त		√
२.२.४	योजना तर्जुमा समितिलाई सुझाव दिने दस्तावेज तयार गर्दा लैससास कार्यान्वयन समितिमा महिला बालबालिका तथा अन्य सबै लक्षित समुदायको सक्रिय सहभागिता भए नभएको र यस समितिले वडा तहमा योजना सम्बन्धी छलफल समावेशी भए नभएको अनुगमन गरेको/नगरेको ?	गाउँपालिका र वडा तहमा लैससास कार्यान्वयन समिति गठन गरी परिचालन गर्ने ।	प्रशासन शाखा योजना शाखा	आ ब २०७९/८० असार मसान्त		√
२.३	समिति उपसमिति र कार्यदलमा					

	प्रतिनिधित्व					
२.३.१	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा बञ्चितकरणमा परेका समुदायबाट महिला र पुरुषको समवेशी प्रतिनिधित्व हुने ब्यवस्था रहेको/नरहेको ?	गाउँपालिकाका समिति उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला र बञ्चितकरणमा परेका समुदायबाट प्रतिनिधित्व गराउने कार्यलाई निरन्तरता दिने ।	प्रशासन शाखा	आ ब २०७९/८० असार मसान्त		√
२.३.२	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा बञ्चितकरणमा परेका समुदायका छलफल र निर्णय प्रक्रियामा स्वस्थ ढंगले भाग लिन पाएको/नपाएको ?	यस कार्यलाई अझ प्रभावकारी ढंगबाट कार्यान्वयन गर्ने ।	प्रशासन शाखा	आ ब २०७९/८० असार मसान्त		√
२.३.३	स्थानीय तहमा सञ्चालित कार्यक्रमहरूको अनुगमन तथा समिक्षा सम्बन्धी कार्यमा स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला र बञ्चितकरणमा परेका समुदायको हित हुने गरी बिश्लेषण सहित नीतिगत र कार्यगत सुझाव दिने गरेको/नगरेको ?	यस्ता समितिहरूले लैससास कार्यान्वयन सम्बन्धमा दिएका सुझावहरू लिखित रूपमा संकलन गरी राख्ने ।	प्रशासन शाखा	आ ब २०७९/८० असार मसान्त		√

२.३.४	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा बच्चिकरणमा परेका समुदायको हित हुने गरी दिईएको नीतिगत र कार्यगत सुझावहरूको कार्यान्वयन हुने गरेको/ नगरेको ?	यस्ता समितिहरूले लैससास कार्यान्वयन सम्बन्धमा दिएका सुझावहरू लिखित रूपमा संकलन गरी राख्ने र सुझावहरूको कार्यान्वयन गर्ने ।	प्रशासन शाखा	आ ब २०७९/८० असार मसान्त		√
२.४	बित्त ब्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशीता					
२.४.१	स्थानीय तहमा महिला बिकास, लैंगिक हिंसा बिरुद्ध, महिला सिप बिकास नेतृत्व बिकास तथा क्षमता अभिवृद्धि जस्ता बिषयमा स्रोत ब्यवस्थापनका लागि बार्षिक आर्थिक ऐनमा उल्लेख गरी छुट्टै कोष स्थापना गरिएको/नगरिएको ?	महिला बिकास, लैंगिक हिंसा बिरुद्ध, महिला सिप बिकास नेतृत्व बिकास तथा क्षमता अभिवृद्धि जस्ता बिषयमा आर्थिक ऐनमा छुट्टै कोषको ब्यवस्था गर्ने ।	प्रशासन शाखा	आ ब २०७९/८० असार मसान्त		√
२.४.२	के आदिबासी, जनजाति, दलित, अन्य लक्षित समुहका महिलाहरूको बिकास र सशक्तिकरणको लागि बजेटको ब्यवस्था भएको छ ? उनीहरूको आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा गरिएको छ ?	स्थानीय स्तरमा महिला तथा लक्षित समुदायको संख्या र रणनितिक आवश्यकताको आधारमा कुल पूजीगत बजेट निश्चित प्रतिशत बजेट उक्त कार्यमा बिनियोजन गर्ने ।	प्रशासन शाखा	आ ब २०७९/८० असार मसान्त		√

२.४.३	के स्थानीय सरकारमा लैंगिक डेस्कको बिकासको र आवश्यक मानवीय श्रोतहरूको लागि बजेटको ब्यवस्था गरिएको छ ? सो अनुसार कार्यक्रम पहिचान गरिएको छ ?	लैंगिक डेस्क तथा कर्मचारीको क्षमता बिकासको लागि कार्यक्रमहरू पहिचान तथा कार्यान्वयन गर्ने ।	प्रशासन शाखा	आ ब २०७९/८० असार मसान्त		√
२.४.४	स्थानीय सरकारले समावेशी सूचना प्रणाली ब्यवस्थापन गर्न बजेट ब्यवस्था गरेको/नगरेको र कम्प्युटरकृत लेखा प्रणालीले समावेशी क्षेत्रमा भएको बजेट तथा खर्च सम्बन्धी सूचना दिने वा नदिने गरेको ?	गाउँपालिकामा लागु भएको समावेशी सूचना प्रणालीलाई निरन्तरता दिने ।	सूचना शाखा योजना शाखा	आ ब २०७९/८० असार मसान्त		√
२.५	तथ्याङ्क संकलन तथा ब्यवस्थापन					
२.५.१	के स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरका आधारभूत खण्डीकृत सूचना या तथ्यांक संकलन तथा अध्यावधिक गर्ने गरेको छ ? (लिङ्ग उमेर जात र आर्थिक स्थिति आदि) - गाउँ/नगर प्रोफाईल	यस्ता समुदायस्तरका आधारभूत खण्डीकृत सूचना वा तथ्यांक बार्षिक रुपमा अध्यावधिक गर्ने ।	सूचना शाखा	आ ब २०७९/८० असार मसान्त		√
२.५.२	स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रका समुदाय स्तरका आधारभूत सूचना वा तथ्यांक संकलन गर्दा बेरोजगार तथा गरीबको पहिचान गरी छुट्टाछुट्टै नक्साङ्कन गर्ने गरेको/नगरेको (गाउँ/नगर प्रोफाईल)	गाउँपालिका प्रोफाईलमा समुदायस्तरका आधारभूत खण्डीकृत सूचना वा तथ्यांकमा बेरोजगार तथा गरीबको पहिचान गरी छुट्टाछुट्टै नक्साङ्कन कार्य गर्ने ।	सूचना शाखा	आ ब २०७९/८० असार मसान्त		√

२.५.३	के स्थानीय सरकारले आफ्नो पार्श्वचित्रमा आधारित खण्डीकृत तथ्याङ्क र सूचनालाई आधार मानी स्थानीय बिकास योजना तर्जुमा गर्ने गरेको छ ?	गाउँपालिकाले स्थानीय बिकास योजना तर्जुमा गर्दा पार्श्वचित्रमा आधारित खण्डीकृत तथ्याङ्क र सूचनालाई आधारको रुपमा लिई योजना तर्जुमा गर्ने ।	योजना शाखा	आ ब २०७९/८० असार मसान्त		√
२.५.४	स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रको सामाजिक सुरक्षा पाउनेहरु र पञ्जिकरणको अभिलेख ब्यवस्थापन तथा तथ्याङ्क अध्यावधिक गर्ने गरेको/नगरेको ?	गाउँपालिकाका सामाजिक सुरक्षा पाउनेहरु र पञ्जिकरणको अभिलेख ब्यवस्थापन तथा तथ्याङ्क अध्यावधिक गर्ने कार्यमा निरन्तरता दिने ।	सा सु शाखा र पञ्जिकरण शाखा	निरन्तर		√
३.	मानव संसाधन तथा क्षमता बिकास					
३.१	मानव संसाधन तथा क्षमता बिकास					
३.१.१	लैंगिक तथा समावेशी बिकासको लागि क्षमता बिकास कार्ययोजना तयार गरे नगरेको र छुट्टै शिर्षकमा बजेट बिनियोजन भए नभएको र यस्तो रकम खर्च कार्यबिधि स्वीकृत भई कार्यान्वयनमा आएको/नआएको ?	गाउँपालिकाको क्षमता बिकास योजनामा लैंगिक तथा समावेशी बिकासको लागि क्षमता बिकासका कार्यक्रमहरु समावेश गरी तयार गर्ने र लागु गर्ने ।	सा बि शाखा म बा शाखा योजना शाखा	आ ब २०७९/८० असार मसान्त	√	□

३.१.२	स्थानीय सरकारका पदाधिकारी/ कर्मचारीहरूले लैंगिक तथा समावेशी बिकास, लैंगिक हिंसा सम्बन्धी तालिम लिएका छन् वा छैनन् र तालिम कार्यक्रममा लक्षित समुह तथा अन्य सबै महिला र पुरुषको समान सहभागिता र उपस्थिति सुनिश्चितता गरिएको/नगरिएको ?	बाँकी सबै पदाधिकारी र कर्मचारीहरूलाई तालिमको ब्यवस्था गर्ने ।	सा बि शाखा म बा शाखा योजना शाखा	आ ब २०७९/८० असार मसान्त		☐
३.१.३	तालिमका बिषयबस्तुको प्रस्तुतिकरणमा लैंगिक समवेदनशिल भाषाको प्रयोग र महिलाका आवश्यकता समेटिएको र तालिमको गुणस्तर सेवा सुबिधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण लिने गरिएको छ/छैन ?	महिलाका आवश्यकता समेटिएको र तालिमको गुणस्तरीय सेवा सुबिधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण लिने कार्य गर्ने ।	सा बि शाखा म बा शाखा योजना शाखा	आ ब २०७९/८०		√
३.१.४	महिला तथा लक्षित समुहको पदाधिकारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि निर्दिष्ट कार्यक्रमहरू (प्राविधिक तालिम, क्षमता बिकास, नेतृत्व बिकासको तालिम, भ्रमण) छन्/ छैनन् ? सो अनुसारको बजेट बिनियोजन गरिएको छ/छैन ?	पदाधिकारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि निर्दिष्ट कार्यक्रमहरू (प्राविधिक तालिम, क्षमता बिकास, नेतृत्व बिकासको तालिम, भ्रमण) कार्यान्वयन गरिएको ।	सा बि शाखा म बा शाखा योजना शाखा	आ ब २०७९/८०	√	☐
३.१.५	के स्थानीय सरकारमा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी तालिम	गाउँपालिकाले लैससास तालिम तथा कार्यक्रम सञ्चालनको लागि आवश्यक	सा बि शाखा म बा शाखा	आ ब २०७९/८०	√	☐

	दिन तथा कार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्न सक्ने यथेष्ट मानवीय श्रोत छन् ? (बिषयगत तालिम प्राप्त जनशक्ति संख्या)	जनशक्तिको किसिम र संख्या अनुमान गरी आवश्यक क्षमता विकास तालिम र कार्यक्रमहरू गर्ने ।	योजना शाखा			
३.१.६	के स्थानीय सरकारमा मानव संसाधन विकास केन्द्र वा शाखा वा ईकाईको ब्यवस्था छ ?	गाउँपालिकामा मानव संसाधन विकास केन्द्र स्थापना गर्ने ।	प्रशासन शाखा	आ ब २०७९/८० असार मसान्त	√	☐
३.१.७	महिला र बञ्चितिकरणमा परेको समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन कार्यक्रम रहे नरहेको र कार्यान्वयन भए नभएको ? (सञ्चालित तालिम कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति)	महिला र बञ्चितिकरणमा परेको समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन गर्ने ।	योजना शाखा	आ ब २०७९/८०	√	
३.१.८	महिला विकासको लागि भएका बेईजिड घोषणापत्रका बाह्रवटा प्रतिबद्धताहरूको बारेमा स्थानीय सरकारका पदाधिकारीहरू र कर्मचारीहरूलाई जानकारी छ ? सोको लागि अभिमूखिकरण गरिएको छ ? (कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति)	वेईजिड घोषणापत्र सम्बन्धमा स्थानीय पदाधिकारी तथा कर्मचारीलाई अभिमूखिकरण कार्यक्रम गर्ने ।	सा बि शाखा म बा शाखा	आ ब २०७९/८०	√	☐
३.२	अनौपचारिक मूल्य मान्यता र कुसंस्कार सम्बन्धि जनचेतना					

३.२.१	महिला बिरुद्ध सबैखाले हिंसा निर्मुल गर्ने कार्यक्रमहरु र सो अनुसारको बजेट बिनियोजन गरी कार्यक्रम समयमै सम्पन्न गरेको छ ? (कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति)	महिला हिंसा बिरुद्धको सचेतनामूलक कार्यक्रममा बजेट बिनियोजन गरी कार्यक्रम निरन्तर गर्ने ।	सा बि शाखा म बा शाखा	आ ब २०७९/८०	√	☐
३.२.२	लैंगिक हिंसा रहित गाउँपालिका/नगरपालिका घोषणा गरेको छ ? (घोषणा गरेको मिति) र महिला हिंसा बिरुद्ध सुन्य सहनशिलता अपनाएको छ ? (घटेको घटना संख्या र लिईएको निर्णय)	लैंगिक हिंसा रहित गाउँपालिका घोषणाको लागि कार्यक्रमहरु गर्ने । महिला हिंसा बिरुद्ध सुन्य सहनशिलता सम्बन्धमा स्थानीय नीति तथा कानुन तयार गरी लागु गर्ने ।	सा बि शाखा म बा शाखा	आ ब २०७९/८०	√	☐
३.२.३	स्थानीय सरकारले महिला बिरुद्ध सबैखाले हिंसा निर्मुल गर्ने कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने गरेको छ ? (कार्यक्रम संख्या उपस्थिति तथा निर्णय पुस्तिका)	महिला हिंसा बिरुद्धको सचेतनामूलक कार्यक्रममा बजेट बिनियोजन गरी सञ्चालन गर्ने ।	सा बि शाखा म बा शाखा	आ ब २०७९/८०	√	☐
३.२.४	के स्थानीय सरकारले समाजमा रहेका बिभिन्न कुसंस्कार जस्तै जातिगत छुवाछुत, छाउपडी, बाल बिवाह, बहुबिवाह, दाईजो आदि जस्ता सामाजिक कुरीति हटाउन कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरेको छ ? (कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति)	स्थानीय स्तरमा उल्लेखित सामाजिक कुसंस्कारहरु निर्मुल गर्नको लागि सचेतनामूलक तालिमहरु सञ्चालन गर्ने ।	सा बि शाखा म बा शाखा	आ ब २०७९/८०	√	☐
३.३	कानुनी साक्षरता					

३.३.१	स्थानीय तहका महिला तथा समावेशी समुहबाट निर्वाचित भएका समेत जनप्रतिनिधिहरू र पालिकामा कार्यरत कर्मचारीलाई नेपालको संबिधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, अन्तर सरकारी बित्त ब्यवस्थापन ऐन, कर्मचारी समायोजन ऐन, मुलुकी संहिताहरू, बिषयगत कानुनहरू पालिकाले जारी गरेको कानुनहरू र अन्य प्रचलित महत्वपूर्ण कानुनहरूको बारेमा अभिमूखिकरण गर्ने गरेको/नगरेको ?	गाउँपालिकाका पदाधिकारीलाई संघवाट जारी भएका उल्लेखित ऐन कानुनहरू सम्बन्धमा यथेष्ट अभिमूखिकरण तथा तालिमको ब्यवस्था गर्ने । गाउँपालिकाले स्थानीय रुपमा पारित गरी लागु गरेका ऐन नियमहरूको अभिमूखिकरण कार्यक्रम गर्ने ।	प्रशासन शाखा	आ ब २०७९/८०	√	☐
३.३.२	स्थानीय तहका कार्यपालिका सदस्यहरू, सभाका सदस्यहरू र पालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखहरूलाई कानुनी मस्यौदा तर्जुमा सम्बन्धी प्रक्रिया र समाधान गर्नुपर्ने मूल समस्या तथा सवाल लगायत मुख्य बिषयबस्तुका सम्बन्धमा समय समयमा अभिमूखिकरण गर्ने गरेको/नगरेको ?	स्थानीय तहका कार्यपालिका सदस्यहरू सभाका सदस्यहरू र पालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखहरूलाई कानुनी मस्यौदा तर्जुमा सम्बन्धी प्रक्रिया र समाधान गर्नुपर्ने मूल समस्या तथा सवाल लगायत मुख्य बिषयबस्तुका सम्बन्धमा समय समयमा अभिमूखिकरण गर्ने ।	सा बि शाखा	आ ब २०७९/८०	√	☐

३.३.३	के महिलाहरुको लागि कानुनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरु सञ्चालित भएका छन् ? (जस्तै कानुनी हक अधिकार, एकल महिला र चेलीबेटी बेचबिखन बिरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा बिरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिंसा बिरुद्ध कार्यक्रम आदि बारेमा अनुशिक्षण)	महिलाहरुको लागि कानुनी शिक्षा कार्यक्रम बस्ती स्तरमा सञ्चालन गर्ने ।	सा बि शाखा म बा शाखा	आ ब २०७९/८०	√	☐
३.३.४	महिलाहरुको लागि सञ्चालित कानुनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरु सञ्चालनवाट के उनीहरु लाभान्वित भएका छन् ? (जस्तै कानुनी हक अधिकार एकल महिला र चेलीबेटी बेचबिखन बिरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा बिरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिंसा बिरुद्ध कार्यक्रम आदि बारेमा अनुशिक्षण र यसको असर)	महिलाहरुको लागि सञ्चालन भएका कानुनी शिक्षाका कार्यक्रम गर्ने ।	सा बि शाखा म बा शाखा	आ ब २०७९/८०	√	☐
३.४	विपद ब्यवस्थापनमा समावेशीकरण					

३.४.१	स्थानीय सरकारले बिपद ब्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति सहितको कार्यबिधि स्वीकृत गर्दा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समुदायसंग परामर्श गरे नगरेको र यस्ता दस्तावेजमा सिमान्तकृत वर्ग र समुदायलाई लक्षित गरी विशेष राहत र महिला पुरुषलाई अलग अलग संरक्षणको प्रावधान रहेको/नरहेको ?	गाउँपालिकामा बिपद ब्यवस्थापन सम्बन्धमा नीति, रणनीति, कार्यनीति र कार्यबिधि तयारी तथा लागु गर्ने । उक्त क्रममा महिला तथा लक्षित समुहको सक्रिय सहभागितामा उनीहरुलाई विशेष प्राथमिकता, राहत र अलग संरक्षणको प्रावधानको ब्यवस्था गर्ने ।	सा बि शाखा म बा शाखा	आ ब २०७९/८०	√	☐
३.४.२	स्थानीय स्तरको बिपद सम्बन्धी तथ्यांक संकलन नक्साङ्कन तथा ब्यवस्थापन गर्दा लाभान्वित समुहमा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समुदाय समेतको खण्डीकृत तथ्यांक राखी आपतकालिन कार्य सञ्चालन तथा राहत बितरण गर्ने गरेको/नगरेको ?	बिपद सम्बन्धी तथ्यांक ब्यवस्थापन गर्दा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समुदायको खण्डीकृत तथ्यांक राखी आपतकालिन कार्य सञ्चालन तथा राहत बितरण गर्ने नीति लागु गर्ने ।	सूचना शाखा सा बि शाखा	आ ब २०७९/८०	√	☐
३.४.३	समुदायमा आधारीत बिपद ब्यवस्थापन सम्बन्धि कार्य गर्दा लाभान्वित समुहमा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदाय समेतको सहभागितामा उनीहरुलाई पहिलो प्राथमिकता राखी कार्य गरेको/नगरेको ?	बिपद ब्यवस्थापन सम्बन्धि कार्य गर्दा लाभान्वित समुहमा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदाय समेतको सहभागितामा उनीहरुलाई पहिलो प्राथमिकता राखी कार्यमा निरन्तरता दिने ।	सूचना शाखा सा बि शाखा	आ ब २०७९/८०	√	☐

३.४.४	बिपद ब्यवस्थापन कोषको स्थापना तथा सञ्चालन र स्रोत परिचालन गर्दा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समुदाय समेतको सहभागितामा निर्णय गर्ने गरेको/नगरेको ?	बिपद ब्यवस्थापन कोषको स्थापना तथा सञ्चालन गर्ने ।	सूचना शाखा सा बि शाखा	आ ब २०७९/८०	☐	√
४.	सेवा प्रवाह					
४.१	पूर्वाधार बिकास					
४.१.१	स्थानीय तहका भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्रोईड डिजाईन लागत अनुमान तयार गर्दा संरचना निर्माण भएपछि महिला, बालबालिका, अपांगता भएका ब्यक्तिले निर्वाध रुपमा प्रयोग गर्न सकिने गरी लैंगिक, बाल र अपांग मैत्री सम्बेदनशिल संरचनाको प्रावधान सहित हुने गरेको/नगरेको ?	स्थानीय सरकारका मातहतका सबै भवनहरु तथा संरचनाहरुमा यी प्रावधानहरु लागु गर्ने ।	भौतिक पूर्वाधार शाखा	आ ब २०७९/८० पौष मसान्त	☐	√
४.१.२	स्थानीय तहका भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा संरचनाहरु शिक्षा, स्वास्थ्य र अन्य सामाजिक पूर्वाधार सम्बन्धी भवन र अन्य संरचनाहरु निर्माण गर्दा महिला, अपांगता भएका ब्यक्ति तथा बालमैत्री युक्त दृष्टिकोणवाट समेत उपयुक्त हुने गरी निर्माण	स्थानीय सरकारका मातहतका सबै भवनहरु तथा संरचनाहरुमा यी प्रावधानहरु लागु गर्ने ।	भौतिक पूर्वाधार शाखा	आ ब २०७९/८० पौष मसान्त	√	☐

	गरिएको छ/छैन ?					
४.१.३	स्थानीय तहले १५०० बर्गफिट भन्दा बढी प्लिनथ क्षेत्रफल भएका निजी तथा सार्वजनिक भवन तथा संरचना निर्माण सम्बन्धी नक्सा स्वीकृत गर्दा महिला अपांगता भएका ब्यक्ती तथा बालमैत्रीयुक्त दृष्टीकोणवाट समेत उपयुक्त हुनेगरी संरचना तयार गर्न निर्देशन दिने गरिएको छ/छैन ?	गाउँपालिकाले १५०० बर्गफिट भन्दा बढी प्लिनथ क्षेत्रफल भएका निजी तथा सार्वजनिक भवन र संरचना निर्माण सम्बन्धी नक्सा स्वीकृत गर्दा महिला अपांगता भएका ब्यक्ती तथा बालमैत्रीयुक्त दृष्टीकोणवाट समेत उपयुक्त हुनेगरी संरचना तयार गराउने नीति लागु गर्ने ।	भौतिक पूर्वाधार शाखा	आ ब २०७९/८० पौष मसान्त	√	☐
४.१.४	स्थानीय तहले महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समुदायलाई लक्षित गरी परम्परागत तथा आधुनिक उर्जा (जलबिद्युत, बिभिन्न बैकल्पिक उर्जा स्रोतवाट प्राप्त हुने उर्जा, सुधारिएको चुलो आदि) को प्रयोग गर्न सकारात्मक वातावरण र प्रोत्साहन गर्ने आयोजनाहरू रहे/नरहेको ?	स्थानीय तहले महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समुदायलाई लक्षित गरी परम्परागत तथा आधुनिक उर्जा सम्बन्धिका कार्यक्रमहरूमा बजेट बिनियोजन र कार्यान्वयन गर्ने ।	बातावरण शाखा	आ ब २०७९/८० पौष मसान्त	√	☐
४.२	प्रजनन स्वास्थ्य					
४.२.१	गर्भवती महिलालाई जोखिमयुक्त, खतरायुक्त काममा नलगाउने गरी बार्षिक नीति र कार्यक्रममा प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी नीति र कार्यक्रम समावेश भएको/नभएको ?	गर्भवती महिलालाई जोखिमयुक्त, खतरायुक्त काममा नलगाउने र महिलाको प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रमहरू निरन्तर गर्ने ।	स्वास्थ्य शाखा	आ ब २०७९/८० असार मसान्त	☐	√

४.२.२	स्थानीय तहको कार्यालय, अस्पताल वा स्वास्थ्य चौकी र सम्भव भएका सार्वजनिक स्थलहरूमा बच्चालाई स्तनपानका निमित्त अलग्गै कक्ष र समयको व्यवस्था र सोको व्यवस्थापन गरिएको छ/छैन ?	सार्वजनिक स्थल र संस्थाहरूमा बच्चाका आमाहरूलाई स्तनपान कक्ष र समयको व्यवस्था गर्ने कार्य गर्ने ।	स्वास्थ्य शाखा	आ ब २०७९/८० असार मसान्त	√	☐
४.२.३	परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, बिस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा र जनस्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रम लगायत महिलाहरूको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिएका छन् ?	परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, बिस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा र जनस्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन निरन्तर गर्ने ।	स्वास्थ्य शाखा	हरेक आ ब मा	√	☐
४.२.४	महिला, गरीब, निमूखा र बञ्चितकरणमा परेका व्यक्तिहरूको स्वास्थ्य बिमा गर्न सहजिकरण र सहयोग गर्ने कार्यक्रम र बजेट भए/नभएको ?	गाउँपालिकावाट महिला तथा लक्षित समुदायका नागरिकहरूको स्वास्थ्य बिमा गर्ने कार्यमा सहजिकरण र बजेट समेत व्यवस्था गर्ने ।	योजना शाखा स्वास्थ्य शाखा	आ ब २०७९/८० असार मसान्त	√	☐
४.३	शिक्षा कार्यक्रम					
४.३.१	स्थानीय तहले आफ्नो पालिका भित्रका बिद्यालय जाने उमेरका सबै बालबालिकालाई बिद्यालयमा भर्ना गराउने प्रबन्ध मिलाए/नमिलाएको ?	बालबालिकाहरूको लागि बिद्यालय भर्ना अभियान निरन्तर रुपमा गर्ने ।	शिक्षा शाखा	हरेक आ ब मा	√	☐

४.३.२	स्थानीय तहले आफ्नो पालिका भित्रका आर्थिक अवस्था कमजोर भएका परिवारका बालिका तथा बच्चिकरण परेका समुदायका सबै बालबालिकालाई दिवा खाजा, निशुल्क पाठ्य पुस्तक र शैक्षिक सामग्री तथा पोसाक उपलब्ध गराउँन छात्रवृत्तिको ब्यवस्था गरी निशपक्ष बितरण हुने प्रवन्ध मिलाए/नमिलाएको ?	कमजोर आर्थिक अवस्था भएको बालबालिकालाई पोसाकको ब्यवस्था गर्ने ।	शिक्षा शाखा	हरेक आ ब मा	√	
४.३.३	निरक्षर महिलाहरुको लागि शिक्षा सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरु सञ्चालन भए नभएको ? (जस्तै अभिभावक शिक्षा, प्रौढ तथा किसोरी शिक्षा, साथी शिक्षा, कार्यमूलक प्रौढ शिक्षा, बच्चा देखि बच्चा कक्षा आदि) (कार्यक्रम संख्या पटक तथा सहभागी संख्या)	निरक्षर महिलाहरुको लागि शिक्षा सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरु (जस्तै अभिभावक शिक्षा, प्रौढ तथा किसोरी शिक्षा, साथी शिक्षा, कार्यमूलक प्रौढ शिक्षा, बच्चा देखि बच्चा कक्षा आदि) सञ्चालन गर्ने ।	शिक्षा शाखा	आ ब २०७९/८० असार मसान्त	√	
४.३.४	बिद्यालयमा छात्र र छात्राको लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय, किसोरी छात्राको लागि प्याड र यौनशिक्षा तथा सहजीकरण कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरेको/नगरेको ?	बिद्यालयमा छात्र र छात्राको लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय ब्यवस्था नियमित गर्ने । किसोरी छात्राको लागि सेनिटरी प्याडको ब्यवस्था नियमित गर्ने ।	शिक्षा शाखा	आ ब २०७९/८० असार मसान्त	√	
४.४	खानेपानी तथा सरसफाई					

४.४.१	गाउँपालिका/नगरपालिकामा सफा पिउने पानी, हात धुने ब्यवस्था, महिला र पुरुषको लागि अलग्गै शौचालयको ब्यवस्था र स्यानिटाईजरको उपयोग गर्ने प्रबन्ध भए/नभएको ?	गाउँपालिकाको भवन तथा वडा कार्यालयहरुमा महिला र पुरुषको लागि अलग्गै शौचालय र सरसफाईको ब्यवस्था गर्ने ।	योजना शाखा भौतिक पूर्वाधार	आ ब २०७९/८०	√	☐
४.४.२	स्थानीय तहको आयोजना तथा स्थानीय महिलाहरुको सक्रिय सहभागितामा वडा वडामा खुला दिसामुक्त पालिका, घरघरमा शौचालय, डाँडा र गौडामा पोखरी, टोल सफाई अभियान जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे/नगरेको ?	स्थानीय समुदायको सक्रियतामा टोल सरसफाई, पानीको मुल र पोखरी संरक्षण जस्ता कार्यक्रमहरु निरन्तर कार्यान्वयन गर्ने ।	सा बि शाखा म बा शाखा	आ ब २०७९/८०	√	☐
४.४.३	कुहिने नकुहिने घरायासी फोहर छुट्याउने ब्यवस्था, फोहर संकलन तथा बिसर्जन, घरघरमा भान्साको फोहर र पानीवाट करेसाबारी तथा गमला र फुलवारी जस्ता कार्यक्रममा महिला र पुरुषको समान सहभागिता हुनुपर्ने जस्ता चेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे नगरेको ?	पूर्ण सरसफाई गाउँपालिका घोषणाको लागि आवश्यक कार्यक्रमहरु गर्ने ।	बातावरण शाखा	आ ब २०७९/८०	√	☐

४.४.४	महिलाहरु बढी मात्रामा संलग्न हुने कार्यमा सफा पानीको सहज ब्यवस्थाका लागि स्थानीय महिलाहरुको सक्रीय सहभागितामा आकासेपानी संकलन र भण्डारण, पराम्परागत ईनार र कुवाको पूनर्जिवीकरण र रिचार्जिड कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे/ नगरेको ?	खानेपानीको मुल संरक्षण कार्यक्रमहरु निरन्तर गर्ने ।	भौतिक पूर्वाधार शाखा	हरेक आ ब मा	√	
४.५	स्वरोजगार र आयआर्जन तथा बजार ब्यवस्थापन					
४.५.१	स्थानीय सरकारको योजना तर्जुमा गर्दा बेरोजगार तथा गरीबीको नक्सांकनको समेत आधार लिई महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सिपमूलक कार्यक्रमहरु राख्ने र बार्षिक बजेटमा समावेश गरी कार्यान्वयन गरिएको छ/छैन ?	महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सिपमूलक कार्यक्रमहरु आवश्यकताको आधारमा तयार गरी कार्यान्वयन नियमित गर्ने ।	सूचना शाखा योजना शाखा सा बि शाखा म बा शाखा	आ ब २०७९/८०	√	☐
४.५.२	स्थानीय सरकारले स्वरोजगार तथा बैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समुदायको क्षमता बिकासको लागि कार्यक्रमहरु तय गरी कार्यान्वयन गर्ने गरे नगरेको ? (कार्यक्रम	स्थानीय सरकारले स्वरोजगार तथा बैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समुदायको क्षमता बिकासको लागि कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने ।	सूचना शाखा योजना शाखा सा बि शाखा म बा शाखा	आ ब २०७९/८०	√	☐

	संख्या र उपस्थिति)					
४.५.३	ग्रामिण महिला प्राविधिकहरु (पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धि प्राविधिकहरु) र सामाजिक परिचालक तयार गर्ने गरे/नगरेको (मनोनयन, नियुक्ति वा गठन र तालिम सम्बन्धी सूचकांक) ?	ग्रामिण महिला प्राविधिकहरु (पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धि प्राविधिकहरु) र सामाजिक परिचालक तयार गर्ने । बार्षिक लक्ष्य बनाई ग्रामिण महिला प्राविधिकहरु (पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धि प्राविधिकहरु) र सामाजिक परिचालक तयार गर्ने कार्य गर्ने ।	सा बि शाखा योजना शाखा	आ ब २०७९/८०	√	☐
४.५.४	गरीब र बञ्चितिकरणमा परेको समुदायको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरूप सुपथमूल्य सहकारी पसलहरुको ब्यवस्थापनमा पालिकाको कार्यक्रम कार्यान्वयन भए/नभएको ?	यस गाउँपालिकामा सुपथ मूल्य सहकारी सञ्चालन गर्ने ।	योजना शाखा सा बि शाखा	आ ब २०७९/८०	√	☐
५.	सुशासन तथा उत्तरदायित्व					
५.१	सुशासन					

५.१.१	स्थानीय तहले स्थानीय सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र स्थानीय शासनका बिषयमा कार्यपालिका तथा सभावाट नीति, कानुन जारी गरी सोही कानुन बमोजिम सम्बन्धित अधिकारीवाट निर्णय गरी कामकाज गर्ने गरेको वा तदर्थ निर्णय गरी कामकाज हुने गरेको ?	यस कार्यलाई निरन्तरता दिने ।	सबै शाखा	हरेक आ ब मा		√
५.१.२	स्थानीय तहले बिधिको शासन ब्यापक जनसहभागिता, भ्रष्टाचार बिरुद्ध शुन्य सहनशिलता, सेवा प्रवाहमा निशपक्षता र महिला तथा बञ्चितकरणमा परेका समुदायलाई अग्राधिकार जस्ता नीतिहरु कार्यान्वयनमा ल्याएको/नल्याएको ?	बिधिको शासन ब्यापक जनसहभागिता, भ्रष्टाचार बिरुद्ध शुन्य सहनशिलता, सेवा प्रवाहमा निशपक्षता र महिला तथा बञ्चितकरणमा परेका समुदायलाई अग्राधिकार जस्ता नीतिहरु अध्यावधिक गरी लागु गर्ने ।	प्रशासन शाखा	आ ब २०७९/८० असार मसान्त		√
५.१.३	महिला बिकासको लागि भएका बेईजिड घोषणपत्रका बाह्रवटा प्रतिबद्धताहरुको क्षेत्रमा कार्यक्रम तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने गरेको छ ?(कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति)	बेईजिड घोषणापत्रका प्रतिबद्धताहरुलाई स्थानीय कार्यक्रमहरुमा समावेश गरी कार्यान्वयन गर्ने ।	सा बि शाखा म बा शाखा	आ ब २०७९/८०	√	☐
५.१.४	संयुक्त राष्ट्रसंघीय बाल अधिकार महासन्धी १९८९ मा गरिएका प्रतिबद्धता कार्यान्वयन गर्न कार्यक्रमहरुमा रकम बिनियोजना गरी कार्यक्रमहरु समयमै सम्पन्न गरेको छ ?	संयुक्त राष्ट्रसंघीय बाल अधिकार महासन्धी १९८९ मा गरिएका प्रतिबद्धता कार्यान्वयन गर्न कार्यक्रमहरुमा रकम बिनियोजना गरी कार्यक्रमहरु गर्ने ।	सा बि शाखा म बा शाखा	आ ब २०७९/८०	√	☐

५.२	उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता					
५.२.१	स्थानीय सरकारले नियमित रुपमा कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण गर्ने गरे/ नगरेको ?	पालिकाले सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण गर्ने कार्य गर्ने ।	सा बि शाखा सूचना शाखा	आ ब २०७९/८०	√	
५.२.२	स्थानीय सरकारले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा बञ्चितकरणमा परेका ब्यक्ति तथा समुदायका सदस्यको उपस्थिति रहने गरे/नगरेको ?	पालिकाले सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाईमा महिला तथा बञ्चितकरणमा परेका समुदायवाट उपस्थिति गराउने ।	सा बि शाखा सूचना शाखा	आ ब २०७९/८०	√	
५.२.३	स्थानीय सरकारले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा बञ्चितकरणमा परेका ब्यक्ति तथा समुदायका तर्फवाट स्थानीय सरकारले लिएको नीति र कार्यक्रम र सोको कार्यान्वयनका बिषयमा आवाज उठ्ने	सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाईमा प्राप्त भएका सुझावहरुलाई सम्बोधन गर्ने कार्ययोजना तयारी तथा कार्यान्वयन गर्ने ।	सा बि शाखा	आ ब २०७९/८० असार मसान्त	☐	√

	गरे/नगरेको र यसरी उठेका प्रश्न उपर स्थानीय सरकारवाट सम्बोधन हुने गरे/नगरेको ?					
५.२.४	स्थानीय सरकारका जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको आचार संहिता स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याए नल्याएको ?	गाउँपालिकाका कर्मचारीहरूको आचारसंहिता तयारी तथा लागु गर्ने ।	प्रशासन शाखा	आ ब २०७९/८० असार मसान्त	√	
५.३	सूचना तथा सञ्चार					
५.३.१	स्थानीय सरकारले नियमित रुपमा समग्र बार्षिक योजना तथा कार्यक्रमको सार्वजनिक गर्ने गरे नगरेको र महिला, बालबालिका र आदिवासी जनजाति, मधेसी, मुस्लिम, पिछडावर्ग दलित, अपांगता भएका ब्यक्तिहरू, जेष्ठ नागरिकलाई लक्षित गरी राखेका कार्यक्रम र बजेट सरोकारवालाले थाह पाउने गरी सार्वजनिक गरे/नगरेको ?	बार्षिक योजना तथा कार्यक्रमको सार्वजनिक गर्ने कार्यलाई नियमित रुपमा गर्ने ।	सूचना शाखा	हरेक आ ब मा	☐	√
५.३.२	स्थानीय सरकारले स्थानीय सूचना स्थानीय भाषामा प्रवाह तथा प्रशारण गर्ने गरे नगरेको ?	नेपाली भाषामा प्रशारण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिने ।	सूचना शाखा	आ ब २०७९/८०	☐	√
५.३.३	के स्थानीय सरकारले स्थानीय रेडियो एफ एम र छापा माध्यमद्वारा समावेशीकरण तथा लैंगिक समानता सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सुसूचित गर्ने गरेको छ ?	स्थानीय सञ्चार माध्यमहरूवाट लैससास बिकास सम्बन्धी सूचनाहरू प्रवाह गर्ने ।	सूचना शाखा म बा शाखा	आ ब २०७९/८० पौष मसान्त	√	☐

५.३.४	के स्थानीय स्तरमा महिला बालबालिका सबै जातजातिका बिपन्न वर्ग (आदिबासी जनजाति दलित मधेशी मुस्लिम पिछडावर्ग) अपांगता भएको ब्यक्तिहरु जेष्ठ नागरिक लगायत अन्य लक्षित समुहहरुको सूचना शिक्षा र सञ्चार सम्बन्धी कार्यक्रमको प्रवाहवाट यी वर्गहरुको जनचेतना बृद्धि भएको छ ? (आधार तथ्यांकसंग समेत तुलना गर्न सकिने)	पालिकावाट महिला तथा लक्षित बर्गका समुदायको लागि सूचना शिक्षा र सञ्चार कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने ।	सूचना शाखा म बा शाखा	आ ब २०७९/८० पौष मसान्त	√	☐
५.४	अनुगमन र मूल्यांकन					
५.४.१	के कार्यक्रम तथा परियोजना कार्यान्वयनवाट सम्बन्धित समुदायले पुरा लाभ लिन सकेको छ ?	यस कार्यलाई निरन्तरता दिने ।	योजना शाखा र सूचना शाखा	आ ब २०७९/८० असार मसान्त	☐	√
५.४.२	के स्थानीय सरकारले सञ्चालन गरेका कार्यक्रमहरुको अनुगमन मूल्यांकन गर्दा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशी बिकास सम्बन्धी कार्यक्रमको सञ्चालनबाट सरोकारवालालाई पुगेको लाभ असर र प्रभाव बिश्लेषण गर्ने गरिन्छ ?	आयोजना र कार्यक्रमले पुग्ने असर र प्रभावको मूल्यांकन गरिनु पर्ने ।	योजना शाखा र सूचना शाखा	आ ब २०७९/८० असार मसान्त	☐	√

५.४.३	के स्थानीय सरकारको समिक्षा बैठकमा महिला, बालबालिका सबै जातजातिका बिपन्न बर्ग (आदिबासी, जनजाति, दलित, मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग) अपांगता भएका ब्यक्तिहरु, जेष्ठ नागरिक लगायतलाई लक्षित कार्यक्रम माथि छलफल गर्ने गरेको छ ?	पालिकाको समिक्षा बैठकहरुमा महिला तथा सबै लक्षित बर्ग लक्षित कार्यक्रमहरु सम्बन्धमा छलफल तथा निर्णयहरु गर्ने ।	योजना शाखा	आ ब २०७९/८०	☐	√
५.४.४	के अनुगमन तथा मूल्यांकनवाट सिकेका पाठहरु कार्यक्रम वा योजना तयार गर्दा समावेश गर्ने गरिन्छ ?	यस कार्यलाई निरन्तरता दिने ।	योजना शाखा र सूचना शाखा	आ ब २०७९/८०	☐	√
५.५	समन्वय र सम्बन्ध बिस्तार					
५.५.१	स्थानीय तहले संघ र प्रदेश सरकारहरुले तय गरेको नीति, कानुन तथा कार्यक्रमहरुको कार्यान्वयनमा सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण गर्ने गरेको/नगरेको ?	यस कार्यलाई निरन्तरता दिने ।	सबै शाखा	हरेक आ ब मा		
५.५.२	लैंगिक समानता तथा समावेशी बिकासको लागि बिभिन्न सरोकारवाला निकायहरु बिच सञ्जाल सदस्य बनी कार्यगत छलफल तथा यस क्षेत्रको बिकासको लागि नियमितरुपमा कार्य हुने गरे/नगरेको ?	लैससास सम्बन्धी कार्य गर्ने निकायहरु र सरोकारवालाहरु बिच लैससास कार्यान्वयन सञ्जाल गठन गरी परीचालन गर्ने ।	म बा शाखा	आ ब २०७९/८० असार मसान्त	☐	√

५.५.३	लैंगिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि बिभिन्न सरोकारवाला निकायहरु बिच कार्यगत संयन्त्र (सञ्जाल) का प्रतिनिधिहरुलाई लैंगिक तथा समावेशी विकास सम्बन्धी क्षमता विकास तालिमहरु प्रदान गर्ने गरे/नगरेको ?	लैससास सम्बन्धी कार्य गर्ने निकायहरु र सरोकारवालाहरु बिच लैससास कार्यान्वयन सञ्जाल गठन गरी क्षमता विकास कार्यक्रमहरु गर्ने ।	म बा शाखा	आ ब २०७९/८० असार मसान्त	√	☐
५.५.४	महिला बिरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मुलन गर्ने महासन्धि कार्यान्वयनका लागि तयार गरिएको राष्ट्रिय कार्ययोजना र संयुक्त राष्ट्रसंघीय सूरक्षा परिषदद्वारा पारित प्रस्ताव नं १३२५ र १८२० को कार्यान्वयन राष्ट्रिय कार्ययोजना, मानव अधिकार कार्ययोजना तथा छुवाछुत बिरुद्धको कार्ययोजनामा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनी उल्लेख गरिएका कार्यक्रमहरुमा रकम बिनियोजन तथा कार्यान्वयन गर्ने गरे/नगरेको ?	उल्लेखित कार्यहरु कार्यान्वयन गर्ने ।	योजना शाखा म बा शाखा	आ ब २०७९/८० असार मसान्त	√	☐

भाग – ४

निष्कर्ष र सुझावहरू

४.१ निष्कर्ष

ताराखोला गाउँपालिकाको निर्वाचित पदाधिकारीहरू र कर्मचारीहरूमा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवधारणा बारेमा सामान्य जानकारी रहेता पनि लैससास परीक्षण गराई सोको आधारमा लैससासका सवालहरूलाई आवधिक तथा बार्षिक योजनामा समावेश गरी कार्यान्वयन गर्ने कार्य भएको छैन । गाउँपालिकाका ऐन तथा कार्यविधिहरू समिक्षा गर्दा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण प्रवर्द्धनमा प्रत्यक्ष उत्तरदायी रहेको ऐन तथा कार्यविधिहरू तयारी तथा लागु नभएको पाईयो ।

यस गाउँपालिकाको लैससास कार्यान्वयनको अवस्था परीक्षण गर्दा कुल अंक ५६.५ प्राप्त भएको छ । यस परीक्षणको ५ वटा बिषय क्षेत्रहरू मध्ये नीति, कानून र योजना मा पूर्णाङ्क २० मा प्राप्ताङ्क १२.५ (६२.५० %) रहेको छ । दोस्रो विषय क्षेत्र संस्थागत ब्यवस्था मा १२ अंक (६०%) प्राप्त गरेको छ । तेस्रो बिषय क्षेत्र मानव संसाधन तथा क्षमता बिकास मा कुल अंक ९ (४५%) प्राप्त भएको छ । त्यस्तै चौथो बिषय क्षेत्र सेवा प्रवाह मा कुल अंक १२ (६०%) र पाँचौ बिषय क्षेत्र सुशासन तथा उत्तरदायित्व मा जम्मा ११ अंक (५५%) प्राप्त भएको छ ।

यसवाट के प्रष्ट देखिन्छ भने लैससास सम्बेदनशिलताको दृष्टिकोणवाट मूल्यांकन गर्दा संस्थागत मानव संसाधन र क्षमता बिकास क्षेत्रमा बढी काम गर्नु पर्ने आवश्यकता देखिन्छ भने नीति कानून र योजना क्षेत्रमा तुलनात्मक रुपमा अरु बिषयहरूमा भन्दा बढी प्रगति भएको छ ।

४.२ सुझावहरू

यस गाउँपालिकाको लैससास परीक्षण गर्दा देखिएका अवस्थाहरूको आधारमा देहायका कार्यहरू गर्नु पर्ने आवश्यकता देखिएकोले सुझावको रुपमा पेश गरिएको छः

- क) लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समिति गठन गरी उक्त समितिलाई सक्रिय रुपमा परिचालन गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

- ख) नीति कानून र योजनाको मस्यौदाहरुलाई लैससासको दृष्टीकोणवाट सम्बेदनशिल भएको नभएको जाँच गरी आवश्यक सुझाव दिने लैससास जाँच कार्यटोली गठन र परिचालन गर्नु पर्ने आवश्यक रहेको देखिन्छ ।
- ग) आगामी आर्थिक बर्षवाट गाउँपालिकाले लैससास परीक्षण नियमित गराई सोको प्रतिवेदनले दिएका सुझावहरुको कार्यान्वयन गर्नु पर्ने आवश्यकता देखिएको छ ।
- घ) यस गाउँपालिकामा लैससासको सवालहरुलाई योजनाबद्ध रुपमा कार्यान्वयन गर्नको लागि लैससास रणनीति तयार गरी कार्यान्वयन गर्नु पर्ने देखिन्छ ।
- ङ) दिगो बिकास लक्ष्य र लक्ष्य नं ५ को स्थानीयकरणको लागि नीतिगत ब्यवस्था र कार्यक्रम तथा बजेट ब्यवस्था गरी कार्यान्वयनको आवश्यकता देखिन्छ ।
- च) महिला बिरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मुलन गर्ने महासन्धि कार्यान्वयनका लागि तयार गरिएको राष्ट्रिय कार्ययोजना र संयुक्त राष्ट्रसंघीय सुरक्षा परिषदद्वारा पारित प्रस्ताव नं १३२५ र १८२० को कार्यान्वयन राष्ट्रिय कार्ययोजना, मानव अधिकार कार्ययोजना तथा छुवाछुत बिरुद्धको कार्ययोजनामा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनी उल्लेख गरिएका कार्यक्रमहरुमा रकम बिनियोजन तथा कार्यान्वयन गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण कार्यदल गठन

क्र सं	नाम थर	जिम्मेवारी	पद	सम्पर्क नं
१	भिम बहादुर रोक्का	संयोजक	उपाध्यक्ष	९८४७६६५१६०
२	याम बहादुर श्रीस	सदस्य	वडा अध्यक्ष, वडा नं १	९८५७६६११२१
३	भद्र बहादुर घर्ती	सदस्य	वडा अध्यक्ष, वडा नं २	९८५७६६११२२
४	कर्ण बहादुर भन्डारी	सदस्य	वडा अध्यक्ष, वडा नं ३	९८५७६६११२३
५	जित बहादुर खत्री	सदस्य	वडा अध्यक्ष, वडा नं ४	९८५७६६११२४
६	मन बहादुर रोक्का	सदस्य	वडा अध्यक्ष, वडा नं ५	९८५७६६११२५
७	चन्द्रकली रोक्का पुन	सदस्य	कार्यपालिका सदस्य	९८६७६४०४१९
८	मन कुमारी दर्जी	सदस्य	कार्यपालिका सदस्य	९८४०७७१६९९
९	प्रकाश गैरे	सदस्य	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	९८५७६६११२९

लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण कार्य-समुहहरु

समुह नं १: नीति, कानून तथा योजना

क्र सं	नाम थर	जिम्मेवारी	पद	सम्पर्क नं
१	भद्र बहादुर घर्ती	संयोजक	वडा अध्यक्ष, वडा नं २	९८५७६६११२२
२	चिन्तामणी शर्मा	सदस्य	संयोजक, पशु विकास शाखा	९८५७६२१८१२
३	आह्वान घर्ती मगर	सदस्य	पशु प्राविधिक	९८६९२०८९३३
४	मन कुमारी दर्जी	सदस्य	कार्यपालिका सदस्य	९८४०७७१६९९
५	चन्द्रकली रोक्का पुन	सदस्य	कार्यपालिका सदस्य	९८६७६४०४१९
६	जैकली दर्जी परियार	सदस्य	दलित सदस्य	९८४७७१५५७७

समुह नं २: संस्थागत ब्यवस्था

क्र सं	नाम थर	जिम्मेवारी	पद	सम्पर्क नं
१	मन बहादुर रोक्का	संयोजक	वडा अध्यक्ष, वडा नं ५	९८५७६६११२५
२	खड्क बहादुर बिश्वकर्मा	सदस्य	वडा सदस्य	९८४६८११८७१
३	रेशन भण्डारी	सदस्य	सूचना तथा प्राविधिक अधिकृत	९८६७६८९८४७
४	बिन्दु घर्ती	सदस्य	MIS Operator	९८४७७९५३२४
५	उदित थापा	सदस्य	संयोजक स्वास्थ्य शाखा	९८५७६२२९५०
६	बिना सलामी	सदस्य	उद्यम बिकास सहजकर्ता	९८६६५४१८४७

समुह नं ३: मानव संसाधन तथा क्षमता विकास

क्र सं	नाम थर	जिम्मेवारी	पद	सम्पर्क नं
१	कर्ण बहादुर भन्डारी	संयोजक	वडा अध्यक्ष वडा नं ३	९८५७६६११२३
२	गौरी माया गुरुड	सदस्य	कार्यपालिका सदस्य	९८५७६२७२४३
३	तिल कुमारी बुढाथोकी घर्ती	सदस्य	वडा सदस्य	९८४६८२२०४५
४	मिरा पुन	सदस्य	कम्प्युटर अपरेटर	९८५७६४८४५२
५	चन्जा रोक्का मगर	सदस्य	रोजगार सहायक	९८६७६९३३६१
६	सुजल सुनार	सदस्य	सब-इन्जिनियर	९८६१४४०४१४

समुह नं ४: सेवा प्रवाह

क्र सं	नाम थर	जिम्मेवारी	पद	सम्पर्क नं
१	जित बहादुर खत्री	संयोजक	वडा अध्यक्ष, वडा नं ४	९८५७६६११२४
२	शोभा देवी शर्मा	सदस्य	उप-संयोजक स्वास्थ्य शाखा	९८४७६३४३२९
३	हरी बहादुर रावल	सदस्य	सब-इन्जिनियर	९८५७६८८६००
४	बिनोद लामिछाने	सदस्य	इन्जिनियर	९८४००६५५८६
५	युवराज शर्मा	सदस्य	प्राविधिक सहायक	९८६७७७७९७९
६	कविता पन्त	सदस्य	सब-इन्जिनियर	९८४९१२७५५९
७	निरु घर्ती	सदस्य	लघु उद्यम सहायक	९८६९२०८९५६
८	सीता बिश्वकर्मा	सदस्य	दलित सदस्य	९८६९७१९६३१

समुह नं ५: सुशासन र उत्तरदायित्व

क्र सं	नाम थर	जिम्मेवारी	पद	सम्पर्क नं
१	भिम बहादुर रोक्का	संयोजक	उपाध्याक्ष	९८४७६६५१६०
२	याम बहादुर श्रीस	सदस्य	वडा अध्यक्ष, वडा नं १	९८५७६६११२१
३	रेशम भण्डारी	सदस्य	कृषि अधिकृत	९८४६९९८२९८
४	चन्द्रा रोक्का	सदस्य	वडा सदस्य	९७६२८६९५७५
५	पार्वती पुन रोक्का	सदस्य	वडा सदस्य	९८६७६९९९३७
६	कर्णखर भट्टराई	सदस्य	कृषी प्राविधिक	९८५७६३०९९३
७	फुलमाया पुन	सदस्य	कार्यपालिका सदस्य	९८६६०६३७३३
८	मिना सुनार	सदस्य	दलित सदस्य	९८६०६६४१५२

ताराखोला गाउँपालिका

अर्गल, बागलुङ

लैंगिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी परीक्षण अंक मापन विवरण

परीक्षण अंक: राम्रो - १, ठिकै - ०.५ र नभएको - ०

क्र सं	सूचक तथा उपसूचकहरू	अंकभार		प्राप्ताङ्क
१	नीति कानून र योजना			
१.१	नीति कानून र योजनामा समावेशी सहभागिता	१		
१.१.१	स्थानीय तहको नीति तथा कानूनको मस्यौदा तयार गर्ने क्रममा लैससासको दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोली निर्माण, पूर्व दस्तावेजको समिक्षा गर्दा लैससास दृष्टिकोणले भएको, मस्यौदाको बिषयबस्तु र शब्द चयन समावेशी र सहभागितामूलक हुने गरी गरेको/नगरेको ।	१	एकजना महिला सदस्य रहने गरी ४ सदस्यीय बिधायन समिति रहेको । कानूनका बिषयबस्तु र शब्द चयन समावेशी रहेको ।	१
१.१.२	स्थानीय सरकारले आफ्नो नीति कानून योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैससासको दृष्टिकोणले उपयुक्त भए नभएको बारे लेखाजोखा गर्ने गरेको / नगरेको ।	१	स्थानीय सरकारको नीति कानून र योजना तयार गर्ने क्रममा लैससासको दृष्टिकोणबाट उपयुक्त भए नभएको बारे लेखाजोखा गर्ने गरेको ।	१
१.१.३	स्थानीय सरकारको नीति र योजनामा लैससास बिकास (स्थानीय कानून, नीति, आवधिक र बार्षिक योजनामा भएका नीतिहरू) सम्बन्धी बिषयहरू समावेश भएको/नभएको ।	१	गाउँपालिकाको स्थानीय कानून, नीति, आवधिक र बार्षिक योजनामा भएका नीतिहरूमा लैससास बिकास सम्बन्धी क्षेत्र तथा बिषयहरू समावेश भएको ।	१
१.१.४	स्थानीय सरकारको महिला र पुरुषको समबिकास तथा सामाजिक समावेशीकरण र लैंगिक परीक्षण तथा सामाजिक बिभेद अन्त्य गर्ने सम्बन्धि अलग्गै नीतिहरू छन्/छैनन् (स्थानीय	१	तर यस क्षेत्रका सवालहरूलाई समाधान गर्न र महिला, पुरुष तथा लक्षित समुदायहरूको बिकासको लागि अलग्गै नीति तथा आवश्यक स्थानीय कानूनहरू लागु नभएको ।	०

	ऐन, कानून, कार्यबिधि र निर्देशिकामा खास ब्यवस्था गरिएको वा नगरिएको) ।			
१.१.५	स्थानीय तहले कार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन नियम तथा कार्यबिधिमा महिला तथा बञ्चितमा परेका समुदाय या लक्षित वर्गमा हुने सबै प्रकारका बिभेदजन्य कार्यहरु रोक्न पर्याप्त प्रावधान ब्यवस्था गरिएको छ/छैन ।	१	महिला तथा बञ्चितकरणमा परेका समुदायहरुमा हुने सबै प्रकारका बिभेदजन्य कार्यहरु रोक्ने स्थानीय कानुनी प्रावधान भएको ।	१
१.१.६	संघीय कानूनले ब्यवस्था गरे बमोजिम स्थानीय स्तरमा महिला तथा बञ्चितमा परेका समुदाय या लक्षित वर्ग माथि हुने हिंसा र बिभेद उपर सुनुवाई हुने प्रबन्ध मिलाए/नमिलाएको ।	१	न्यायिक समिति तथा मेलमिलापकर्ताको ब्यवस्था भएको र महिला तथा बञ्चितमा परेका समुदाय माथि हुने हिंसा र बिभेद उपर सुनुवाई हुने ब्यवस्था गरिएको ।	१
१.१.७	महिला र पुरुषमा श्रमको ज्यालामा बिभेद रोक्ने प्रावधान रहेको/नरहेको (समुदायको प्रचलन बिभेदकारी भएको/नभएको ।)	१	महिला र पुरुषमा श्रमको ज्यालामा बिभेद रोक्ने स्थानीय कानून नभएको ।	०
१.१.८	स्थानीय तहको नीतिमा रैथाने र आप्रवासी कामदार तथा श्रमजिवी उपर हुने बिभेद रोक्ने प्रावधान रहेको/ नरहेको ।	१	गाउँपालिकामा यो समस्या नभएको ।	१
	सहायक बिषयगत जम्मा	८		६
१.२	योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन			
१.२.१	आवधिक योजना र बार्षिक योजना तथा कार्यक्रममा लैंगिक तथा समावेशी बिकासको लागि नीति, रणनीति, कार्यक्रम र मापनयोग्य उपलब्धी लक्ष्य समावेश गरिएको छ/छैन ?	१	लैंगिक तथा समावेशी बिकासको लागि नीति कार्यक्रम तय गरेको । मापनयोग्य उपलब्धि लक्ष्य निर्धारण भएको ।	१

१.२.२	गाउँपालिका/नगरपालिकाको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले बजेट सीमा निर्धारण गर्दा महिला, बालबालिका तथा बञ्चितकरणमा परेका समुहको अवस्था बिश्लेषणको आधारमा सो समुहको लागि वा प्रत्यक्ष फाईदा पुग्ने गरी कुल पूजीगत बजेटको निश्चित प्रतिशत छुट्याउँने गरेको/नगरेको ?	१	बजेट तर्जुमाको लागि प्रतिशत निर्धारण नभएको । महिला, बालबालिका तथा बञ्चितकरणमा परेका समुहको लागि कार्यक्रमहरू राखिएको र बजेट बिनियोजन गरिएको ।	०.५
१.२.३	स्थानीय सरकारको योजना सूची लक्षित समुहहरूको सक्रीय सहभागितामा तयार हुने र उनीहरूले छनौट गरेको योजना प्राथमिकीकरणमा पर्ने गरेको/नगरेको (योजना तर्जुमा गर्दा गाउँ बस्तीस्तरबाट आएका योजना कार्यक्रमहरूलाई समेटेको/नसमेटेको परीक्षण गर्ने ।)	१	योजना तर्जुमा प्रक्रियामा लक्षित समुहको सहभागिता आंशिक रहेको । उनीहरूले माग गरेका आंशिक योजनाहरूलाई प्राथमिकीकरणमा पार्ने गरेको ।	१
१.२.४	योजना तर्जुमा गर्दा महिला तथा बञ्चितकरणमा परेका समुहहरूको ब्यवहारिक र रणनीतिक आवश्यकता पहिचान र परिपूर्ति गर्ने बिषयमा छलफल भए/नभएको ?	१	योजना तर्जुमा गर्दा महिला तथा बञ्चितकरणमा परेका समुहहरूको ब्यवहारिक र रणनीतिक आवश्यकता पहिचान र परिपूर्ति गर्ने बिषयमा छलफल हुने गरेको भन्ने जवाफ प्राप्त भएको । तर सोको बैठक पुस्तिका उपलब्ध नभएको ।	१
१.२.५	योजना तर्जुमा गर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समुहहरूको छुट्टा छुट्टै अवस्था बिश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सो अनुसारको कार्यक्रम तय गर्ने गरिएको/नगरिएको (तयारी प्रतिवेदन) ?	१	योजना तर्जुमा गर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समुहहरूको समग्रमा बिश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरेको । सोको तथ्याङ्कगत बिश्लेषण र प्रतिवेदन नपाईएको ।	०.५
१.२.६	स्थानीय सरकारले दिगो बिकासका लक्ष्यहरू बिशेष गरेर लक्ष्य ५ लैंगिक समानता प्राप्त गर्ने बिषयलाई स्थानीयकरण गरी सो अनुसारको बजेट बिनियोजना हुने गरेको/नगरेको ?	१	दिगो बिकास लक्ष्यहरू र लक्ष्य ५ को स्थानीयकरण भएको र उक्त कार्यक्रमहरूको लागि बजेट बिनियोजन भएको ।	१

१.२.७	स्थानीय तहको योजना महिला बालबालिका तथा पिछाडिएको बर्ग समुदाय र क्षेत्रलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने गरी बनेको/नबनेको ?	१	स्थानीय तहको योजना महिला बालबालिका तथा पिछाडिएको बर्ग समुदाय र क्षेत्रलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने गरी बनेको ।	१
१.२.८	स्थानीय सरकारका उपभोक्ता समितिहरूमा लक्षित समुहको प्रतिनिधि सहित कमिमा ४० प्रतिशत महिलाको सहभागिता भएको/नभएको र मुख्य कार्यकारी पद मध्ये कुनै एकमा जिम्मेवारी दिएको/नदिएको ?	१	उपभोक्ता समितिहरूमा महिला तथा लक्षित समुदायको प्रतिनिधित्व रहेको र मुख्य कार्यकारी पदमा उनीहरूलाई जिम्मेवारी दिएको पाईएको ।	१
	सहायक बिषयगत जम्मा	८		७
१.३	बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन			
१.३.१	बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नु भन्दा अघि समुदायका महिला, बालबालिका, अपांग, जनजाति, मुस्लिम, मधेशी, पिछडावर्ग र दलित लगायतका सबै जातजाति र बिपन्न वर्गका समुहहरूसंग बसेर समस्या केलाउने (बिश्लेषण) गर्ने गरिएको/नगरिएको ?	१	बस्ती स्तरीय योजना तर्जुमाको क्रममा लक्षित वर्गको सहभागिता सहित छलफल हुने गरेको ।	१
१.३.२	स्थानीय सरकारका क्षमता बिकास योजनामा लैंगिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माण एवं परीक्षण नियमितरूपमा गर्न बजेटको ब्यवस्था गरिएको/नगरिएको ?	१	गाउँपालिकामा क्षमता बिकास योजना तयार नभएको । लैससास परीक्षण नभएको ।	०
१.३.३	लैससास परीक्षण पश्चात लैंगिक तथा समावेशी बिषयमा सुधार गर्न क्षमता बिकास कार्ययोजना कार्यान्वयनको लागि पर्याप्त बजेट तथा कार्यक्रम बार्षिक योजनामा समावेश गरिएको/नगरिएको ?	१	लैससास परीक्षण र सोको आधारमा क्षमता बिकास योजना तयारी तथा कार्यान्वयन नभएको ।	०

१.३.४	स्थानीय सरकारको बजेट तथा कार्यक्रममा लक्षित समुहहरूको लागि निश्चित प्रतिशत बजेट विनियोजन गरी उनीहरूको हितमा कार्यक्रममा समयमै खर्च गरिएको/नगरिएको ? (बजेट तथा कार्यक्रम बिच भिडान)	१	स्थानीय सरकारको बजेट तथा कार्यक्रममा लक्षित समुहहरूको लागि निश्चित प्रतिशत बजेट विनियोजनको ब्यवस्था नगरेको । लक्षित समुहहरूको लागि कार्यक्रमहरू भने योजनामा समावेश र बजेट विनियोजन गरिएको ।	०.५
	सहायक बिषयगत जम्मा	४		१.५
	मूल बिषयगत जम्मा	२०		१४.५
२	संस्थागत ब्यवस्था			
२.१	कर्मचारी/पदाधिकारी प्रतिनिधित्व			
२.१.१	स्थानीय सरकारको निर्णायक तह (कर्मचारी/पदाधिकारी) मा महिलाहरूको समानरूपमा (५०/५० प्रतिशत) प्रतिनिधित्व रहेको छ/छैन ?	१	महिलाको सहभागिता ५० प्रतिशत नरहेको । गाउँपालिकाको कर्मचारीहरूमा महिलाको सहभागिता सन्तोषजनक रहेको ।	०.५
२.१.२	स्थानीय सरकारका कर्मचारीहरूको पदपूर्तिको निर्णय गर्दा सबै जातजाति, वर्ग, लिंग र समुदायका बीच समावेशीकरण हुने गरी कर्मचारीहरूको समावेशी समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुनसक्ने रणनीति लिएको छ/छैन ?	१	गाउँपालिकामा कर्मचारीहरूको पदपूर्तिको निर्णय गर्दा सबै जातजाति, वर्ग, लिंग र समुदायका बीच समावेशीकरण हुने गरी कर्मचारीहरूको समावेशी समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुनसक्ने रणनीति नलिएको	०.५
२.१.३	स्थानीय सरकारले महिला तथा विशेष समुदायलाई विशेष सेवा प्रदान गर्दा सम्बन्धित समुदायको भाषा, संस्कृति र रहन सहन बुझेको कर्मचारी वा जनप्रतिनिधि समेत समावेश गरेको कार्यटोली वा शाखा मार्फत दिने गरेको/नगरेको ?	१	महिला तथा विशेष समुदायलाई विशेष सेवा प्रदान गर्दा सम्बन्धित समुदायको भाषा, संस्कृति र रहन सहन बुझेको कर्मचारी वा जनप्रतिनिधि समेत समावेश भएको ।	१

२.१.४	जनप्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूलाई कुनै क्षमता अभिवृद्धिको अवसर प्रदान गर्दा सबैलाई समान अवसर हुनेगरी र महिला र बञ्चितकरणमा परेका समुदायलाई अग्रभाग प्राप्त हुनेगरी सकारात्मक बिभेदको नीति लिएको/नलिएको ?	१	जनप्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूलाई क्षमता विकासका अवसर बितरण गर्दा सकारात्मक बिभेदको नीति लिएको । यो नीति पूर्ण रूपमा कार्यान्वयन नभैसकेको ।	०.५
	सहायक बिषयगत जम्मा	४		२.५
२.२	कार्यप्रणाली समावेशी			
२.२.१	महिला र पुरुष बिचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको लागि स्थानीय तहको निश्चित कार्यनीति छ/छैन ?	१	महिला र पुरुष बिचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको लागि स्थानीय तहको निश्चित रणनीति र कार्यनीति तयारी र लागु नभएको ।	०.५
२.२.२	स्थानीय सरकारमा लैंगिक बिकास हेर्ने ईकाईको ब्यवस्था छ/छैन ? (लैंगिक बिकास डेस्क वा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समिति वा यस्तै कुनै संरचनाको ब्यवस्था कार्यशर्त र जिम्मेवारी किटान सहित गरिएको/नगरिएको)	१	गाउँपालिकामा महिला तथा बालबालिका शाखा स्थापना भएको र त्यही शाखाले लैससासका बिषयलाई हेर्ने गरेको । यस गाउँपालिकामा लैससास कार्यान्वयन समिति गठन नभएको ।	०.५
२.२.३	स्थानीय सरकारबाट कार्यालयमा हुन सक्ने कुनै पनि प्रकारको दुर्ब्यवहार भेदभाव महिला हिंसा नियन्त्रणको लागि आचार संहिता बनाएर लागु गरिएको छ/छैन ?	१	गाउँपालिकाका सबै कार्यालयहरूमा हुन सक्ने सबै प्रकारको महिला हिंसा नियन्त्रणको लागि आचार संहिता लागु गरिएको छैन ।	०
२.२.४	योजना तर्जुमा समितिलाई सुझाव दिने दस्तावेज तयार गर्दा लैससास कार्यान्वयन समितिमा महिला बालबालिका तथा अन्य सबै लक्षित समुदायको सक्रिय सहभागिता भए नभएको र यस समितिले वडा तहमा योजना सम्बन्धी छलफल समावेशी भए नभएको अनुगमन गरेको/नगरेको ?	१	लैससास कार्यान्वयन समिति नै गठन भएको छैन ।	०

	सहायक बिषयगत जम्मा	४		१
२.३	समिति उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व			
२.३.१	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा बञ्चितकरणमा परेका समुदायबाट महिला र पुरुषको समवेशी प्रतिनिधित्व हुने ब्यवस्था रहेको/नरहेको ?	१	गाउँपालिकाका समिति उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला र बञ्चितकरणमा परेका समुदायबाट प्रतिनिधित्व गराइएको ।	१
२.३.२	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा बञ्चितकरणमा परेका समुदायका छलफल र निर्णय प्रक्रियामा स्वस्थ ढंगले भाग लिन पाएको/नपाएको ?	१	हालसम्म गठित समिति उपसमितिहरूमा प्रतिनिधित्व गरेका महिला तथा बञ्चितकरणमा परेका प्रतिनिधिहरूले छलफल र निर्णय कार्यमा स्वस्थ ढंगले भाग लिन पाएको जानकारी पाइएको ।	१
२.३.३	स्थानीय तहमा सञ्चालित कार्यक्रमहरूको अनुगमन तथा समिक्षा सम्बन्धी कार्यमा स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला र बञ्चितकरणमा परेका समुदायको हित हुने गरी बिश्लेषण सहित नीतिगत र कार्यगत सुझाव दिने गरेको/नगरेको ?	१	कार्यक्रम अनुगमन समिति उपसमितिहरूले महिला र बञ्चितकरणमा परेका समुदायको हित हुने गरी नीतिगत र कार्यगत सुझाव मौखिक रूपमा गरेको । लिखित सुझाव दिने र अभिलेखिकरण गर्ने कार्य नभएको ।	०.५
२.३.४	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा बञ्चितकरणमा परेका समुदायको हित हुने गरी दिईएको नीतिगत र कार्यगत सुझावहरूको कार्यान्वयन हुने गरेको/नगरेको ?	१	यस्ता समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा बञ्चितकरणमा परेका समुदायको हित हुने गरी दिईएको नीतिगत र कार्यगत सुझावहरूको अधिकतम् कार्यान्वयन नभएको ।	०
	सहायक बिषयगत जम्मा	४		२.५
२.४	बित्त ब्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशीता			

२.४.१	स्थानीय तहमा महिला बिकास, लैंगिक हिंसा बिरुद्ध, महिला सिप बिकास नेतृत्व बिकास तथा क्षमता अभिवृद्धि जस्ता बिषयमा स्रोत ब्यवस्थापनका लागि बार्षिक आर्थिक ऐनमा उल्लेख गरी छुट्टै कोष स्थापना गरिएको/नगरिएको ?	१	लक्षित बर्गका लागि क्षमता बिकास तालिम कार्यक्रमहरु सञ्चालन भएको । सोको लागि छुट्टै कोषको स्थापना र सञ्चालन नभएको ।	०.५
२.४.२	के आदिबासी, जनजाति, दलित, अन्य लक्षित समुहका महिलाहरुको बिकास र सशक्तिकरणको लागि बजेटको ब्यवस्था भएको छ ? उनीहरुको आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा गरिएको छ ?	१	महिला तथा लक्षित समुदायको बिकास र सशक्तिकरणको लागि कार्यक्रमहरुमा बजेट बिनियोजन भएको । बजेट पर्याप्त नभएको ।	०.५
२.४.३	के स्थानीय सरकारमा लैंगिक डेस्कको बिकासको र आवश्यक मानवीय श्रोतहरुको लागि बजेटको ब्यवस्था गरिएको छ ? सो अनुसार कार्यक्रम पहिचान गरिएको छ ?	१	गाउँपालिकामा महिला तथा बालबालिका शाखा स्थापना भएको र त्यही शाखाले लैंगिक डेस्कको कार्य गरेको । लैंगिक डेस्क तथा कर्मचारीको क्षमता बिकासको लागि कार्यक्रमहरु पहिचान गरिएको छैन ।	०.५
२.४.४	स्थानीय सरकारले समावेशी सूचना प्रणाली ब्यवस्थापन गर्न बजेट ब्यवस्था गरेको/नगरेको र कम्प्युटरकृत लेखा प्रणालीले समावेशी क्षेत्रमा भएको बजेट तथा खर्च सम्बन्धी सूचना दिने वा नदिने गरेको ?	१	गाउँपालिकाले समावेशी सूचना प्रणाली लागु गरेको । कम्प्युटरकृत लेखा प्रणालीले समावेशी क्षेत्रमा भएको बजेट तथा खर्च सम्बन्धि सूचना दिने गरेको ।	१
	सहायक बिषयगत जम्मा	४		२.५
२.५	तथ्याङ्क संकलन तथा ब्यवस्थापन			
२.५.१	के स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरका आधारभूत खण्डीकृत सूचना या तथ्यांक संकलन तथा अध्यावधिक गर्ने गरेको छ ? (लिङ्ग उमेर जात र आर्थिक स्थिति आदि) - गाउँ/नगर प्रोफाईल	१	गाउँपालिका प्रोफाईल तयार गरी समुदायस्तरका आधारभूत खण्डीकृत सूचना वा तथ्यांक संकलन र ब्यवस्थापन गरेको । तर प्रोफाईलको तथ्यांक भने पुरानो भएकोले हालको अवस्थालाई प्रतिनिधित्व गर्न नसकेको ।	१

२.५.२	स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रका समुदाय स्तरका आधारभूत सूचना वा तथ्यांक संकलन गर्दा बेरोजगार तथा गरीबको पहिचान गरी छुट्टाछुट्टै नक्साङ्कन गर्ने गरेको/नगरेको (गाउँ/नगर प्रोफाईल)	१	गाउँपालिका प्रोफाईल तयार गरी समुदायस्तरका आधारभूत खण्डीकृत सूचना वा तथ्यांकमा बेरोजगार तथा गरीबको पहिचान गरी छुट्टाछुट्टै नक्साङ्कन कार्य आंशिक भएको ।	०.५
२.५.३	के स्थानीय सरकारले आफ्नो पार्श्वचित्रमा आधारित खण्डीकृत तथ्याङ्क र सूचनालाई आधार मानी स्थानीय बिकास योजना तर्जुमा गर्ने गरेको छ ?	१	गाउँपालिकाले स्थानीय बिकास योजना तर्जुमा गर्दा पार्श्वचित्रमा आधारित खण्डीकृत तथ्याङ्क र सूचनालाई आधार रुपमा लिने गरेको ।	१
२.५.४	स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रको सामाजिक सुरक्षा पाउँनेहरु र पञ्जिकरणको अभिलेख ब्यवस्थापन तथा तथ्याङ्क अध्यावधिक गर्ने गरेको/नगरेको ?	१	गाउँपालिकाका सामाजिक सुरक्षा पाउनेहरु र पञ्जिकरणको अभिलेख ब्यवस्थापन तथा तथ्याङ्क अध्यावधिक राखेको ।	१
	सहायक बिषयगत जम्मा	४		३.५
	मूल बिषयगत जम्मा	२०		१२
३.	मानव संसाधन तथा क्षमता बिकास			
३.१	मानव संसाधन तथा क्षमता बिकास			
३.१.१	लैंगिक तथा समावेशी बिकासको लागि क्षमता बिकास कार्ययोजना तयार गरे नगरेको र छुट्टै शिर्षकमा बजेट बिनियोजन भए नभएको र यस्तो रकम खर्च कार्यबिधि स्वीकृत भई कार्यान्वयनमा आएको/नआएको ?	१	यसको लागि छुट्टै शिर्षकमा बजेट बिनियोजन गरी खर्च कार्यबिधि स्वीकृत भई कार्यान्वयनमा नआएको ।	०
३.१.२	स्थानीय सरकारका पदाधिकारी/ कर्मचारीहरुले लैंगिक तथा समावेशी बिकास, लैंगिक हिंसा सम्बन्धी तालिम लिएका छन् वा छैनन् र तालिम कार्यक्रममा लक्षित समुह तथा अन्य सबै महिला र पुरुषको समान सहभागिता र उपस्थिति सुनिश्चितता गरिएको/नगरिएको ?	१	केही पदाधिकारीहरु र कर्मचारीहरु मात्र तालिम लिएको ।	०.५

३.१.३	तालिमका बिषयबस्तुको प्रस्तुतिकरणमा लैंगिक समवेदनशिल भाषाको प्रयोग र महिलाका आवश्यकता समेटिएको र तालिमको गुणस्तर सेवा सुबिधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण लिने गरिएको छ/छैन ?	१	तालिमका बिषयबस्तुको प्रस्तुतिकरणमा लैंगिक समवेदनशिल भाषाको प्रयोग भएको । महिलाका आवश्यकता समेटिएको र तालिमको गुणस्तरीय सेवा सुबिधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण लिने गरिएको ।	१
३.१.४	महिला तथा लक्षित समुहको पदाधिकारीहरुको क्षमता अभिवृद्धिका लागि निर्दिष्ट कार्यक्रमहरु (प्राविधिक तालिम, क्षमता बिकास, नेतृत्व बिकासको तालिम, भ्रमण) छन्/ छैनन् ? सो अनुसारको बजेट विनियोजन गरिएको छ/छैन ?	१	सबै पदाधिकारीहरुको क्षमता अभिवृद्धिका लागि निर्दिष्ट कार्यक्रमहरु (प्राविधिक तालिम, क्षमता बिकास, नेतृत्व बिकासको तालिम, भ्रमण) आंशिक रुपमा कार्यान्वयन गरिएको छ ।	०.५
३.१.५	के स्थानीय सरकारमा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी तालिम दिन तथा कार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्न सक्ने यथेष्ट मानवीय श्रोत छन् ? (बिषयगत तालिम प्राप्त जनशक्ति संख्या)	१	गाउँपालिकामा लैससास सम्बन्धि तालिम दिन र कार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्ने सक्ने केही जनशक्ति छन् ।	०.५
३.१.६	के स्थानीय सरकारमा मानव संसाधन बिकास केन्द्र वा शाखा वा ईकाईको ब्यवस्था छ ?	१	गाउँपालिकामा मानव संसाधन बिकास केन्द्र स्थापना गरिएको छैन ।	०
३.१.७	महिला र बञ्चितिकरणमा परेको समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन कार्यक्रम रहे नरहेको र कार्यान्वयन भए नभएको ? (सञ्चालित तालिम कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति)	१	यो तालिम सञ्चालन गरिएको छैन ।	०
३.१.८	महिला बिकासको लागि भएका बेईजिड घोषणापत्रका बाह्रवटा प्रतिबद्धताहरुको बारेमा स्थानीय सरकारका पदाधिकारीहरु र कर्मचारीहरुलाई जानकारी छ ? सोको लागि अभिमूखिकरण गरिएको छ ? (कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति)	१	वेईजिड घोषणापत्र सम्बन्धमा स्थानीय पदाधिकारी तथा कर्मचारीलाई अभिमूखिकरण गरिएको छैन ।	०

	सहायक बिषयगत जम्मा	८		२.५
३.२	अनौपचारिक मूल्य मान्यता र कुसंस्कार सम्बन्धि जनचेतना			
३.२.१	महिला बिरुद्ध सबैखाले हिंसा निर्मुल गर्ने कार्यक्रमहरु र सो अनुसारको बजेट बिनियोजन गरी कार्यक्रम समयमै सम्पन्न गरेको छ ? (कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति)	१	आ ब २०७८/७९ मा महिला हिंसा बिरुद्धको सचेतनामूलक कार्यक्रममा बजेट बिनियोजन गरी कार्यक्रम भएको । (कार्यक्रम संख्या ७ र उपस्थिति ५७२ जना)	१
३.२.२	लैंगिक हिंसा रहित गाउँपालिका/नगरपालिका घोषणा गरेको छ ? (घोषणा गरेको मिति) र महिला हिंसा बिरुद्ध सुन्य सहनशिलता अपनाएको छ ? (घटेको घटना संख्या र लिईएको निर्णय)	१	लैंगिक हिंसा रहित गाउँपालिका घोषणा गरेको छैन । महिला हिंसा बिरुद्ध सुन्य सहनशिलता सम्बन्धमा स्थानीय नीति लागु नभएको ।	०
३.२.३	स्थानीय सरकारले महिला बिरुद्ध सबैखाले हिंसा निर्मुल गर्ने कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने गरेको छ ? (कार्यक्रम संख्या उपस्थिति तथा निर्णय पुस्तिका)	१	महिला हिंसा बिरुद्धको सचेतनामूलक कार्यक्रममा बजेट बिनियोजन गरी केही कार्यक्रम सञ्चालन भएको ।	०.५
३.२.४	के स्थानीय सरकारले समाजमा रहेका बिभिन्न कुसंस्कार जस्तै जातिगत छुवाछुत, छाउपडी, बाल बिवाह, बहुबिवाह, दाईजो आदि जस्ता सामाजिक कुरीति हटाउन कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरेको छ ? (कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति)	१	स्थानीय स्तरमा उल्लेखित सामाजिक कुसंस्कारहरु निर्मुल गर्नको लागि सचेतनामूलक तालिमहरु आंशिक सम्पन्न गरेको । आ ब २०७८/७९ मा (कार्यक्रम संख्या ७ र उपस्थिति ५७२ जना) भएको ।	१
	सहायक बिषयगत जम्मा	४		२.५
३.३	कानुनी साक्षरता			

३.३.१	स्थानीय तहका महिला तथा समावेशी समुहवाट निर्वाचित भएका समेत जनप्रतिनिधिहरू र पालिकामा कार्यरत कर्मचारीलाई नेपालको संबिधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, अन्तर सरकारी बित्त व्यवस्थापन ऐन, कर्मचारी समायोजन ऐन, मुलुकी संहिताहरू, बिषयगत कानुनहरू पालिकाले जारी गरेको कानुनहरू र अन्य प्रचलित महत्वपूर्ण कानुनहरूको बारेमा अभिमूखिकरण गर्ने गरेको/नगरेको ?	१	गाउँपालिकाका पदाधिकारीलाई संघवाट जारी भएका उल्लेखित ऐन कानुनहरू सम्बन्धमा अभिमूखिकरण आंशिक रुपमा भएको छ । गाउँपालिकाले स्थानीय रुपमा पारित गरी लागु गरेका ऐन नियमहरूको अभिमूखिकरण गर्न बाँकी छ ।	१
३.३.२	स्थानीय तहका कार्यपालिका सदस्यहरू, सभाका सदस्यहरू र पालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखहरूलाई कानुनी मस्यौदा तर्जुमा सम्बन्धी प्रक्रिया र समाधान गर्नुपर्ने मूल समस्या तथा सवाल लगायत मुख्य बिषयबस्तुका सम्बन्धमा समय समयमा अभिमूखिकरण गर्ने गरेको/नगरेको ?	१	यस सम्बन्धमा गाउँपालिका सदस्यहरू, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत र सबै शाखाका प्रमुखहरू जानकार छन । तर अभिमूखिकरण कार्यक्रम चाही नभएको ।	०.५
३.३.३	के महिलाहरूको लागि कानुनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू सञ्चालित भएका छन् ? (जस्तै कानुनी हक अधिकार, एकल महिला र चेलीबेटी बेचबिखन बिरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा बिरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिंसा बिरुद्ध कार्यक्रम आदि बारेमा अनुशिक्षण)	१	गाउँपालिकाले महिलाहरूको लागि कानुनी शिक्षा कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरेको छ तर यथेष्ट भएको छैन ।	०.५
३.३.४	महिलाहरूको लागि सञ्चालित कानुनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू सञ्चालनवाट के उनीहरू लाभान्वित भएका छन् ? (जस्तै कानुनी हक अधिकार एकल महिला र चेलीबेटी बेचबिखन बिरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा बिरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिंसा बिरुद्ध कार्यक्रम आदि बारेमा अनुशिक्षण र	१	महिलाहरूको लागि सञ्चालन भएका कानुनी शिक्षावाट थोरै महिलाहरू मात्र लाभान्वित भएका छन् ।	०.५

	यसको असर)			
	सहायक बिषयगत जम्मा	४		२.५
३.४	बिपद ब्यवस्थापनमा समावेशीकरण			
३.४.१	स्थानीय सरकारले बिपद ब्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति सहितको कार्यबिधि स्वीकृत गर्दा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समुदायसंग परामर्श गरे नगरेको र यस्ता दस्तावेजमा सिमान्तकृत वर्ग र समुदायलाई लक्षित गरी बिशेष राहत र महिला पुरुषलाई अलग अलग संरक्षणको प्रावधान रहेको/नरहेको ?	१	गाउँपालिकामा बिपद ब्यवस्थापन सम्बन्धमा नीति, रणनीति, कार्यनीति र कार्यबिधि हालसम्म तयारी तथा लागु नभएको ।	०
३.४.२	स्थानीय स्तरको बिपद सम्बन्धी तथ्यांक संकलन नक्साङ्कन तथा ब्यवस्थापन गर्दा लाभान्वित समुहमा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समुदाय समेतको खण्डीकृत तथ्यांक राखी आपतकालिन कार्य सञ्चालन तथा राहत बितरण गर्ने गरेको/नगरेको ?	१	बिपद सम्बन्धी तथ्यांक ब्यवस्थापन गर्दा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समुदाय समेतको तथ्यांक राखी आपतकालिन कार्य सञ्चालन तथा राहत बितरण गर्ने गरेको ।	०.५
३.४.३	समुदायमा आधारीत बिपद ब्यवस्थापन सम्बन्धि कार्य गर्दा लाभान्वित समुहमा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदाय समेतको सहभागितामा उनीहरुलाई पहिलो प्राथमिकता राखी कार्य गरेको/नगरेको ?	१	बिपद ब्यवस्थापन सम्बन्धि कार्य भएको तर महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई पहिलो प्राथमिकता राखी कार्य नगरेको ।	०.५
३.४.४	बिपद ब्यवस्थापन कोषको स्थापना तथा सञ्चालन र स्रोत परिचालन गर्दा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समुदाय समेतको सहभागितामा निर्णय गर्ने गरेको/नगरेको ?	१	गाउँपालिकामा बिपद ब्यवस्थापन कोषको स्थापना भएको । तर कोष सञ्चालन कार्यबिधि तयार तथा लागु नभएको ।	०.५
	सहायक बिषयगत जम्मा	४		१.५
	मूल बिषयगत जम्मा	२०		९
४.	सेवा प्रवाह			
४.१	पूर्वाधार बिकास			

४.१.१	स्थानीय तहका भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्रोईड डिजाईन लागत अनुमान तयार गर्दा संरचना निर्माण भएपछि महिला, बालबालिका, अपांगता भएका ब्यक्तिले निर्वाध रूपमा प्रयोग गर्न सकिने गरी लैंगिक, बाल र अपांग मैत्री सम्बेदनशिल संरचनाको प्रावधान सहित हुने गरेको/नगरेको ?	१	स्थानीय तहका भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्रोईड डिजाईन लागत अनुमान तयार गर्दा लैंगिक, बाल र अपांग मैत्री संरचनाको प्रावधान सहित हुने गरेको ।	१
४.१.२	स्थानीय तहका भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा संरचनाहरु शिक्षा, स्वास्थ्य र अन्य सामाजिक पूर्वाधार सम्बन्धी भवन र अन्य संरचनाहरु निर्माण गर्दा महिला, अपांगता भएका ब्यक्ति तथा बालमैत्री युक्त दृष्टिकोणवाट समेत उपयुक्त हुने गरी निर्माण गरिएको छ/छैन ?	१	अपाङ्गमैत्री संरचना भएको । वडाहरुमा महिला र पुरुषको लागि फरक सौचालयको निर्माण भएको । बालमैत्री संरचना चाही नभएको ।	०.५
४.१.३	स्थानीय तहले १५०० बर्गफिट भन्दा बढी प्लिनथ क्षेत्रफल भएका निजी तथा सार्वजनिक भवन तथा संरचना निर्माण सम्बन्धी नक्सा स्वीकृत गर्दा महिला अपांगता भएका ब्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणवाट समेत उपयुक्त हुनेगरी संरचना तयार गर्न निर्देशन दिने गरिएको छ/छैन ?	१	गाउँपालिकाले १५०० बर्गफिट भन्दा बढी प्लिनथ क्षेत्रफल भएका निजी तथा सार्वजनिक भवन र संरचना निर्माण सम्बन्धी नक्सा स्वीकृत गर्दा महिला अपांगता भएका ब्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणवाट समेत उपयुक्त हुनेगरी संरचना तयार गराउने निर्णय नभएको ।	०
४.१.४	स्थानीय तहले महिला तथा बञ्चितकरणमा परेका समुदायलाई लक्षित गरी परम्परागत तथा आधुनिक उर्जा (जलबिद्युत, बिभिन्न बैकल्पिक उर्जा स्रोतवाट प्राप्त हुने उर्जा, सुधारिएको चुलो आदि) को प्रयोग गर्न सकारात्मक वातावरण र प्रोत्साहन गर्ने आयोजनाहरु रहे/नरहेको ?	१	महिला लक्षित सुधारिएको चुलोको कार्यक्रम, बायोग्याँस आदिको कार्यक्रमहरु सञ्चालन भएको छैन ।	०
		४		१.५

४.२	प्रजनन स्वास्थ्य			
४.२.१	गर्भवती महिलालाई जोखिमयूक्त, खतरायूक्त काममा नलगाउने गरी बार्षिक नीति र कार्यक्रममा प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी नीति र कार्यक्रम समावेश भएको/नभएको ?	१	गर्भवती महिलालाई जोखिमयूक्त, खतरायूक्त काममा नलगाउने र महिलाको प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रमहरु समावेश भएको ।	१
४.२.२	स्थानीय तहको कार्यालय, अस्पताल वा स्वास्थ्य चौकी र सम्भव भएका सार्वजनिक स्थलहरुमा बच्चालाई स्तनपानका निमित्त अलग्गै कक्ष र समयको व्यवस्था र सोको व्यवस्थापन गरिएको छ/छैन ?	१	अस्पताल, स्वास्थ्य चौकीहरुमा चाँही बच्चाका आमाहरुलाई स्तनपान कक्ष र समयको व्यवस्था गरेको । गाउँपालिका भवनहरु र सार्वजनिक स्थलहरुमा बच्चाका आमाहरुलाई स्तनपान कक्ष र समयको व्यवस्था नगरिएको ।	०.५
४.२.३	परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, बिस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा र जनस्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रम लगायत महिलाहरुको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिएका छन् ?	१	परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, बिस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा र जनस्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन भएका छन् ।	१
४.२.४	महिला, गरीब, निमूखा र बञ्चितकरणमा परेका ब्यक्तिहरुको स्वास्थ्य बिमा गर्न सहजिकरण र सहयोग गर्ने कार्यक्रम र बजेट भए/नभएको ?	१	गाउँपालिकावाट महिला तथा लक्षित समुदायका नागरिकहरुको स्वास्थ्य बिमा सहयोग कार्यक्रम भएको । तर यथेष्ट नभएको ।	०.५
	सहायक बिषयगत जम्मा	४		३
४.३	शिक्षा कार्यक्रम			
४.३.१	स्थानीय तहले आफ्नो पालिका भित्रका बिद्यालय जाने उमेरका सबै बालबालिकालाई बिद्यालयमा भर्ना गराउने प्रबन्ध मिलाए/नमिलाएको ?	१	भर्ना अभियानद्वारा बालबालिकालाई बिद्यालयमा भर्ना गर्ने कार्य भएको ।	१

४.३.२	स्थानीय तहले आफ्नो पालिका भित्रका आर्थिक अवस्था कमजोर भएका परिवारका बालिका तथा बञ्चितकरण परेका समुदायका सबै बालबालिकालाई दिवा खाजा, निशुल्क पाठ्य पुस्तक र शैक्षिक सामग्री तथा पोसाक उपलब्ध गराउन छात्रवृत्तिको व्यवस्था गरी निस्पक्ष बितरण हुने प्रवन्ध मिलाए/नमिलाएको ?	१	लक्षित बर्गका बालबालिकालाई बिद्यालयमा छात्रवृत्तिको ब्यवस्था भएको । बिद्यार्थीहरुलाई पोसाक चाँही उपलब्ध नगराईएको ।	०.५
४.३.३	निरक्षर महिलाहरुको लागि शिक्षा सम्बन्धी बिशेष कार्यक्रमहरु सञ्चालन भए नभएको ? (जस्तै अभिभावक शिक्षा, प्रौढ तथा किसोरी शिक्षा, साथी शिक्षा, कार्यमूलक प्रौढ शिक्षा, बच्चा देखि बच्चा कक्षा आदि) (कार्यक्रम संख्या पटक तथा सहभागी संख्या)	१	निरक्षर महिलाहरुको लागि शिक्षा सम्बन्धी बिशेष कार्यक्रमहरु सञ्चालन नभएको ।	०.५
४.३.४	बिद्यालयमा छात्र र छात्राको लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय, किसोरी छात्राको लागि प्याड र यौनशिक्षा तथा सहजीकरण कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरेको/ नगरेको ?	१	बिद्यालयमा छात्र र छात्राको लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय ब्यवस्था भएको । किसोरी छात्राको लागि सेनिटरी प्याडको ब्यवस्था भएको ।	१
	सहायक बिषयगत जम्मा	४		३
४.४	खानेपानी तथा सरसफाई			
४.४.१	गाउँपालिका/नगरपालिकामा सफा पिउने पानी, हात धुने ब्यवस्था, महिला र पुरुषको लागि अलग्गै शौचालयको ब्यवस्था र स्यानिटाईजरको उपयोग गर्ने प्रबन्ध भए/ नभएको ?	१	गाउँपालिका र वडामा सफा पिउने पानी, हात धुने ब्यवस्था र स्यानिटाईजरको ब्यवस्था भएको । गाउँपालिका र वडाहरुमा महिला र पुरुषको लागि अलग्गै शौचालयको ब्यवस्था भएको ।	१

४.४.२	स्थानीय तहको आयोजना तथा स्थानीय महिलाहरूको सक्रिय सहभागितामा वडा वडामा खुला दिसामुक्त पालिका, घरघरमा शौचालय, डाँडा र गौडामा पोखरी, टोल सफाई अभियान जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे/नगरेको ?	१	गाउँपालिका खुला दिशामुक्त घोषणा भएको । सबै घरमा सौचालय छन् । टोल सरसफाई कार्यक्रम निरन्तर सञ्चालनमा रहेको । पोखरी तथा खानेपानीको मुल संरक्षण कार्यहरू सञ्चालनमा रहेको ।	१
४.४.३	कुहिने नकुहिने घरायासी फोहर छुट्याउने ब्यवस्था, फोहर संकलन तथा बिसर्जन, घरघरमा भान्साको फोहर र पानीवाट करेसाबारी तथा गमला र फुलवारी जस्ता कार्यक्रममा महिला र पुरुषको समान सहभागिता हुनुपर्ने जस्ता चेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे नगरेको ?	१	फोहर संकलन गर्ने ब्यवस्था भएको । फोहर बिसर्जन घरधनी आफैले गर्ने गरेको । फोहरको संकलन र करेसावारीमा प्रयोग गर्ने गरेको । यस आ ब २०७९/८० मा पूर्ण सरसफाई गाउँपालिका घोषणा कार्यक्रम रहेको ।	०.५
४.४.४	महिलाहरू बढी मात्रामा संलग्न हुने कार्यमा सफा पानीको सहज ब्यवस्थाका लागि स्थानीय महिलाहरूको सक्रिय सहभागितामा आकासेपानी संकलन र भण्डारण, पराम्परागत ईनार र कुवाको पूनर्जीवीकरण र रिचार्जिङ कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे/ नगरेको ?	१	सबै घरधुरीहरूमा खानेपानीको समस्या छैन । कुवा, पोखरीहरू संरक्षण कार्य भएको ।	१
	सहायक बिषयगत जम्मा	४		३.५
४.५	स्वरोजगार र आयआर्जन तथा बजार ब्यवस्थापन			
४.५.१	स्थानीय सरकारको योजना तर्जुमा गर्दा बेरोजगार तथा गरीबीको नक्सांकनको समेत आधार लिई महिला तथा बञ्चितकरणमा परेका समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सिपमूलक कार्यक्रमहरू राख्ने र बार्षिक बजेटमा समावेश गरी कार्यान्वयन गरिएको छ/छैन ?	१	बेरोजगार तथा गरीबीको नक्सांकनको आधारमा स्थानीय योजना तयार गरी महिला तथा लक्षित वर्गका समुदायलाई लघु उद्यम बिकास कार्यक्रम, महिला तथा लक्षित समुह रोजगारका कार्यक्रमहरू, प्रधानमन्त्री स्वरोजगार कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन भएको ।	०.५

४.५.२	स्थानीय सरकारले स्वरोजगार तथा बैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा बञ्चितकरणमा परेका समुदायको क्षमता बिकासको लागि कार्यक्रमहरू तय गरी कार्यान्वयन गर्ने गरे नगरेको ? (कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति)	१	स्वरोजगार तथा बैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा बञ्चितकरणमा परेका समुदायको क्षमता बिकासको लागि कार्यक्रमहरू तय गरी कार्यान्वयन गरेको तर यथेष्ट नभएको ।	०.५
४.५.३	ग्रामिण महिला प्राविधिकहरू (पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धि प्राविधिकहरू) र सामाजिक परिचालक तयार गर्ने गरे/नगरेको (मनोनयन, नियुक्ति वा गठन र तालिम सम्बन्धी सूचकांक) ?	१	ग्रामिण महिला प्राविधिकहरू (पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धि प्राविधिकहरू) र सामाजिक परिचालक तयार गर्ने नगरेको ।	०.५
४.५.४	गरीब र बञ्चितकरणमा परेको समुदायको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरूप सुपथमूल्य सहकारी पसलहरूको ब्यवस्थापनमा पालिकाको कार्यक्रम कार्यान्वयन भए/नभएको ?	१	यस गाउँपालिकामा सुपथ मूल्य सहकारी सञ्चालन कार्यक्रम छैन ।	०.५
	सहायक बिषयगत जम्मा	४		१
	मूल बिषयगत जम्मा	२०		१२
५.	सुशासन तथा उत्तरदायित्व			
५.१	सुशासन			
५.१.१	स्थानीय तहले स्थानीय सेवा प्रवाह, बिकास निर्माण र स्थानीय शासनका बिषयमा कार्यपालिका तथा सभाबाट नीति, कानुन जारी गरी सोही कानुन बमोजिम सम्बन्धित अधिकारीबाट निर्णय गरी कामकाज गर्ने गरेको वा तदर्थ निर्णय गरी कामकाज हुने गरेको ?	१	गाउँ सभा र कार्यपालिकाका निर्णयबाट पास भएका नीति, कार्यक्रम र बजेटबाट अख्तियारी प्राप्त गरी कामकाज हुने गरेको ।	१
५.१.२	स्थानीय तहले बिधिको शासन ब्यापक जनसहभागिता, भ्रष्टाचार बिरुद्ध शुन्य सहनशिलता, सेवा प्रवाहमा निष्पक्षता र महिला तथा बञ्चितकरणमा परेका समुदायलाई अग्रधिकार जस्ता नीतिहरू	१	गाउँपालिकाले बिधिको शासन ब्यापक जनसहभागिता, सेवा प्रवाहमा निष्पक्षता र महिला तथा बञ्चितकरणमा परेका समुदायलाई अग्रधिकार जस्ता नीतिहरू	०।५

	कार्यान्वयनमा ल्याएको/नल्याएको ?		कार्यान्वयनमा ल्याएको ।	
५.१.३	महिला बिकासको लागि भएका बेईजिड घोषणापत्रका बाह्रवटा प्रतिबद्धताहरुको क्षेत्रमा कार्यक्रम तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने गरेको छ ? (कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति)	१	महिला लक्षित कार्यक्रमहरु सञ्चालन भएको । बेईजिड घोषणापत्रका १२ बुँदाहरुलाई बिशिष्टीकृत गरी कार्यक्रम नगरिएको ।	०.५
५.१.४	संयुक्त राष्ट्रसंघीय बाल अधिकार महासन्धी १९८९ मा गरिएका प्रतिबद्धता कार्यान्वयन गर्न कार्यक्रमहरुमा रकम बिनियोजना गरी कार्यक्रमहरु समयमै सम्पन्न गरेको छ ?	१	बाल अधिकार सम्बन्धि महासन्धिले निर्धारण गरेका नीतिहरु गाउँपालिकाको नीति ऐन तथा कार्यबिधिमा समावेश भएको र कार्यान्वयनको रुपमा रहेको भएता पनि पूर्ण रुपमा कार्यान्वयन नभएको ।	०.५
	सहायक बिषयगत जम्मा	४		२.५
५.२	उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता			
५.२.१	स्थानीय सरकारले नियमित रुपमा कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण गर्ने गरे/ नगरेको ?	१	चौमासिक रुपमा सार्वजनिक सुनुवाई गरिएको । सूचनाहरु वेवसाइट फेसबुक पेज आधिकारिक पत्रिका मार्फत सम्प्रेषण गर्ने गरिएको । सामाजिक परीक्षण र सार्वजनिक परीक्षण नभएको ।	०.५
५.२.२	स्थानीय सरकारले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा बञ्चितकरणमा परेका ब्यक्ति तथा समुदायका सदस्यको उपस्थिति रहने गरे/नगरेको ?	१	उक्त कार्यक्रमहरुको लागि सबै नागरिकहरुलाई निमन्त्रणा गरिएको । महिला तथा बञ्चितकरणमा परेका समुदायको ब्यक्ति उपस्थिति हुने गरेको ।	०.५

५.२.३	स्थानीय सरकारले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा बज्चितिकरणमा परेका ब्यक्ति तथा समुदायका तर्फबाट स्थानीय सरकारले लिएको नीति र कार्यक्रम र सोको कार्यान्वयनका बिषयमा आवाज उठ्ने गरे/नगरेको र यसरी उठेका प्रश्न उपर स्थानीय सरकारबाट सम्बोधन हुने गरे/नगरेको ?	१	यी कार्यक्रमहरुमा महिला तथा लक्षित बर्गहरुको आवाज उठेको र कार्यक्रममा आंशिक सम्बोधन भएको ।	१
५.२.४	स्थानीय सरकारका जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको आचार संहिता स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याए नल्याएको ?	१	गाउँपालिकाका पदाधिकारीहरुको आचारसंहिता २०७४ लागु भएको । कर्मचारीहरुको आचारसंहिता लागु भएको ।	०.५
	सहायक बिषयगत जम्मा	४		२.५
५.३	सूचना तथा सञ्चार			
५.३.१	स्थानीय सरकारले नियमित रुपमा समग्र बार्षिक योजना तथा कार्यक्रमको सार्वजनिक गर्ने गरे नगरेको र महिला, बालबालिका र आदिवासी जनजाति, मधेसी, मुस्लिम, पिछडावर्ग दलित, अपांगता भएका ब्यक्तिहरु, जेष्ठ नागरिकलाई लक्षित गरी राखेका कार्यक्रम र बजेट सरोकारवालाले थाह पाउने गरी सार्वजनिक गरे/नगरेको ?	१	बार्षिक नीति तथा कार्यक्रम गाउँसभाबाट पास भए पछि सम्पूर्ण गाउँपालिकाबासीलाई सूचना गरी बजेट तथा कार्यक्रम सार्वजनिकीकरण गर्ने गरिएको ।	१
५.३.२	स्थानीय सरकारले स्थानीय सूचना स्थानीय भाषामा प्रवाह तथा प्रशारण गर्ने गरे नगरेको ?	१	नेपाली भाषामा प्रशारण गरेको ।	१
५.३.३	के स्थानीय सरकारले स्थानीय रेडियो एफ एम र छापा माध्यमद्वारा समावेशीकरण तथा लैंगिक समानता सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सुसूचित गर्ने गरेको छ ?	१	स्थानीय सञ्चार माध्यमहरुबाट लैससास बिकास सम्बन्धी सूचनाहरु गर्ने कार्य नभएको ।	०

५.३.४	के स्थानीय स्तरमा महिला बालबालिका सबै जातजातिका बिपन्न वर्ग (आदिबासी जनजाति दलित मधेशी मुस्लिम पिछडावर्ग) अपांगता भएको ब्यक्तिहरु जेष्ठ नागरिक लगायत अन्य लक्षित समुहहरुको सूचना शिक्षा र सञ्चार सम्बन्धी कार्यक्रमको प्रवाहवाट यी वर्गहरुको जनचेतना बृद्धि भएको छ ? (आधार तथ्यांकसंग समेत तुलना गर्न सकिने)	१	आदिबासी जनजाति तथा लक्षित समुहहरुको सूचना शिक्षा र सञ्चार कार्यक्रम लागु नभएको हुँदा जनचेतना बृद्धिमा योगदान नभएको ।	०
	सहायक बिषयगत जम्मा	४		२
५.४	अनुगमन र मूल्यांकन			
५.४.१	के कार्यक्रम तथा परियोजना कार्यान्वयनवाट सम्बन्धित समुदायले पुरा लाभ लिन सकेको छ ?	१	कार्यक्रम तथा परियोजनाको कार्यान्वयनवाट कार्ययोजना तथा नीति निर्माणमा सम्बन्धित समुदायले अधिकतम् लाभ लिएको छ ।	०.५
५.४.२	के स्थानीय सरकारले सञ्चालन गरेका कार्यक्रमहरुको अनुगमन मूल्यांकन गर्दा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशी बिकास सम्बन्धी कार्यक्रमको सञ्चालनबाट सरोकारवालालाई पुगेको लाभ असर र प्रभाव बिश्लेषण गर्ने गरिन्छ ?	१	अनुगमन र मूल्यांकन गरिए पनि लाभ र असरको बिश्लेषण नभएको ।	०.५
५.४.३	के स्थानीय सरकारको समिक्षा बैठकमा महिला, बालबालिका सबै जातजातिका बिपन्न वर्ग (आदिबासी, जनजाति, दलित, मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग) अपांगता भएका ब्यक्तिहरु, जेष्ठ नागरिक लगायतलाई लक्षित कार्यक्रम माथि छलफल गर्ने गरेको छ ?	१	भौगोलिक बिकटताका कारण अपाङ्गता भएका ब्यक्तीहरुको यस्ता कार्यक्रमहरुमा सहभागिता रहेको ।	१

५.४.४	के अनुगमन तथा मूल्यांकनवाट सिकेका पाठहरु कार्यक्रम वा योजना तयार गर्दा समावेश गर्ने गरिन्छ ?	१	अनुगमन र मूल्यांकनवाट प्राप्त प्रतिवेदनका आधारमा आगामी कार्यक्रमलाई तयार गरी त्यसको अनुभवका आधारमा योजना तयार गरिएको ।	१
	सहायक बिषयगत जम्मा	४		३
५.५	समन्वय र सम्बन्ध बिस्तार			
५.५.१	स्थानीय तहले संघ र प्रदेश सरकारहरुले तय गरेको नीति, कानून तथा कार्यक्रमहरुको कार्यान्वयनमा सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण गर्ने गरेको/नगरेको ?	१	समन्वय र साझेदारीमा कार्यक्रमहरु गर्ने गरिएको ।	१
५.५.२	लैंगिक समानता तथा समावेशी बिकासको लागि बिभिन्न सरोकारवाला निकायहरु बिच सञ्जाल सदस्य बनी कार्यगत छलफल तथा यस क्षेत्रको बिकासको लागि नियमितरूपमा कार्य हुने गरे/नगरेको ?	१	लैससास सञ्जाल नभएको ।	०
५.५.३	लैंगिक समानता तथा समावेशी बिकासको लागि बिभिन्न सरोकारवाला निकायहरु बिच कार्यगत संयन्त्र (सञ्जाल) का प्रतिनिधिहरुलाई लैंगिक तथा समावेशी बिकास सम्बन्धी क्षमता बिकास तालिमहरु प्रदान गर्ने गरे/नगरेको ?	१	लैससास कार्यान्वयन सञ्जाल नभएको हुँदा यो कार्य हुन नसकेको ।	०

५.५.४	महिला बिरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मुलन गर्ने महासन्धि कार्यान्वयनका लागि तयार गरिएको राष्ट्रिय कार्ययोजना र संयुक्त राष्ट्रसंघीय सुरक्षा परिषदद्वारा पारित प्रस्ताव नं १३२५ र १८२० को कार्यान्वयन राष्ट्रिय कार्ययोजना, मानव अधिकार कार्ययोजना तथा छुवाछुत बिरुद्धको कार्ययोजनामा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनी उल्लेख गरिएका कार्यक्रमहरुमा रकम बिनियोजन तथा कार्यान्वयन गर्ने गरे/नगरेको ?	१	उल्लेखित कार्यक्रमहरु स्थानीयकरण गरी कार्यान्वयन नभएको ।	०
	सहायक बिषयगत जम्मा	४		१
	मूल बिषयगत जम्मा	२०		११
	कुल जम्मा	१००		५८.५

गाउँपालिकामा लागु भएका नीति, ऐन र कानुनी व्यवस्थाहरू

क्र सं	लैससाससंग सम्बन्धित स्थानीय ऐन तथा कानुनी व्यवस्थाहरू
१	लैङ्गिक हिंसा निवारण कोष संचालन कार्यविधि, २०७८
२	मातृ-शिशु (सुत्केरी) भेटघाट कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०७८
३	पूर्ण अशक्त अपाङ्गता भएका व्यक्तहरूको स्याहार ससुर भत्ता वितरण कार्यविधि, २०७८
४	प्राविधिक शिक्षा छात्रवृत्ति वितरण कार्यविधि, २०७६
५	खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता संस्था व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७६
६	लैङ्गिक हिंसा नियन्त्रण समिति गठन तथा कार्य सञ्चालन कार्यविधि, २०७६
७	जेष्ठ नागरिक परिचय-पत्र वितरण कार्यविधि, २०७६
८	गाउँपालिकामा रहने समितिको गठन तथा कार्य सञ्चालन नियमावली, २०७६
९	उपाध्यक्षसंग महिला बालबालिका कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७५
१०	गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम (मेडपा) सञ्चालन कार्यविधि, २०७५
११	अनाथ तथा जोखिमयुक्त बालबालिकाका लागि सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम (सञ्चालन कार्यविधि) ऐन, २०७५
१२	ताराखोला गाउँपालिकाका पदाधिकारीहरूको आचारसंहिता, २०७४
१३	विद्यालय व्यवस्थापन समिति गठन कार्यविधि, २०७६
१४	टोल विकास संस्था सञ्चालन कार्यविधि, २०७४
१५	ताराखोला गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ को नीति तथा कार्यक्रम

गोग्दकी प्रदेश प्रशिक्षण प्रतिष्ठान

नदिपुर, पोखरा, नेपाल

ग.प्र.प्र.प्र./ता.स.का.वि.फा./प्रशिक्षार्थी हाजिरी | संस्करण: ०१ | पुनरावलोकन: ०० | जारी संख्या ०१ | Page | 1 of 1

आगन्तुक/सहभागी/प्रशिक्षार्थीको विवरण

कार्यक्रमको शीर्षक: ताराखोला गाउँपालिकाको लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण

मिति: २०७९/५/२८, २९ र ३० (३ दिन)

स्थान (जिल्ला, गाउँ/नगरपालिका, वडा, स्थान): ताराखोला गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, सभाहल

उपस्थिति विवरण

क्र सं	सहभागीको नाम	पद	कार्यालय/संस्था	फोन नं	हस्ताक्षर		
					२०७९।०५।२८	२०७९।०५।२९	२०७९।०५।३०
१	धन शहादत कोटा	अध्यक्ष	ताराखोला गा.पा.	९८५६९९३०९			
२	भीम वहादुर शर्मा	उपाध्यक्ष	" "	९८४७६६८९९०			
३	प्रकाश शर्मा	स.प्र.स.	ता.स.का.वि.फा.	९८२७६६९९२९			
४	सुजल सुवाल	स.प्र.स.	" "	९८६१४४००१४			
५	निष्कामारी कुशुवाकी शर्मा	महिला सदस्य	ता.स.का.वि.फा.	९८४६९२२०४५			
६	उमेश शहादत प्रजा	वडा अध्यक्ष	ताराखोला गा.पा.	९८५६६६९९२३			
७	शोभा देवी शर्मा	सहभागी	ताराखोला गा.पा.	९८५६६६६६२९			
८	सुजल सुवाल	सहभागी	ताराखोला गा.पा.	९८६६६६६६२९			
९	विष्णु शर्मा शर्मा	स.प्र.स.	ताराखोला गा.पा.	९८४६६६६६२९			

गण्डकी प्रदेश प्रशिक्षण प्रतिष्ठान

नदिपुर, पोखरा, नेपाल

ग.प्र.प्र.प्र./ता.स.का.वि.फा./प्रशिक्षार्थी हाजिरी | संस्करण: ०१ | पुनरावलोकन: ०० | जारी संख्या ०१ | Page | 1 of 1

आगन्तुक/सहभागी/प्रशिक्षार्थीको विवरण

कार्यक्रमको शीर्षक: ताराखोला गाउँपालिकाको लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण
स्थान (जिल्ला, गाउँ/नगरपालिका, वडा, स्थान): ताराखोला गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, सभाहल

मिति: २०७९/५/२८, २९ र ३० (३ दिन)

उपस्थिति विवरण

क्र सं	सहभागीको नाम	पद	कार्यालय/संस्था	फोन नं	हस्ताक्षर		
					२०७९१०५१२८	२०७९१०५१२९	२०७९१०५१३०
१०.	विना सलामी	(EDP)	ताराखोला गा.पा	९८६६५४१८४७			
११.	मन बहादुर श्रेष्ठ	क्षेत्राध्यक्ष	ता.गा.पा. ५	९८६६६९९९२२			
१२.	शुद्ध वस्त्र विहारी	कार्यपालिका लडाए	ता.गा.पा. २	९८२२६२९९६८९			
१३.	संगम श्रेष्ठ	सूचना प्रविधि-अ	ता.गा.पा. ९	९८६६६९९९५७			
१४.	जोरी शर्मा गुड्डा	का.पा.ल	ता.गा.पा. ९	९८५७६२७२५३			
१५.	रेशम श्रेष्ठ	अधिकृत वृद्ध	ता.गा.पा. २	९८५६९९८२९८			
१६.	कविन्द्र श्रेष्ठ	जानस	ताराखोला गा.पा.	९८२६६६०३३३			
१७.	शुद्ध वस्त्र श्रेष्ठ	सूचना प्रविधि-अ	ता.गा.पा. २	९८६६६९९९६८			
१८.	सर्वती पुन श्रेष्ठ	महिला वडा सदस्य	ता.गा.पा. २	९८६६६९९९३६			

गण्डकी प्रदेश प्रशिक्षण प्रतिष्ठान

नदिपुर, पोखरा, नेपाल

ग.प्र.प्र./ता.स.का.वि.फा./प्रशिक्षार्थी हाजिरी | संस्करण: ०१ | पुनरावलोकन: ०० | जारी संख्या ०१ | Page | 1 of 1

आगन्तुक/सहभागी/प्रशिक्षार्थीको विवरण

कार्यक्रमको शीर्षक: ताराखोला गाउँपालिकाको लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण
स्थान (जिल्ला, गाउँ/नगरपालिका, वडा, स्थान): ताराखोला गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, सभाहल
उपस्थिति विवरण

मिति: २०७९/५/२८, २९ र ३० (३ दिन)

क्र सं	सहभागीको नाम	पद	कार्यालय/संस्था	फोन नं	हस्ताक्षर		
					२०७९१०५१२८	२०७९१०५१२९	२०७९१०५१३०
१९	जिना सुजा	वडा सदस्य	ताराखोला ०५.०१.२	९८६०६६४५२	जिना	जिना	
२०	फुलमाया पुन	कार्यपालिका सदस्य	ता.गा.पा.२	९८६६०६३६३९	फुल	फुल	
२१	यम बहादुर शीख	वडा अध्यक्ष	ता.गा.पा.वडा नं. १	९८५०६६९९२९	यम		
२२	सुवराज शर्मा	पि.स.	ता.गा.पा. २	९८६६६६९६९	सुवराज	सुवराज	सुवराज
२३	विष्णु पुन मगर	ता.डा.स.	ता.गा.पा. २	९८४६६२६००२	विष्णु	विष्णु	
२४	हरिकृष्ण राय	सब-सचिव	"	९८५७६८८६००	हरिकृष्ण	हरिकृष्ण	हरिकृष्ण
२५	कविता पुन	सब-सचिव	"	९८४९१२७५९	कविता	कविता	कविता
२६	अमित बहादुर खत्री	वडा अध्यक्ष	ता.गा.पा. ४	९८५७६८११२५	अमित		
२६	सिता सि.सु.	वडा सदस्य	ताराखोला ४	९८६९७१९६३१	सिता	सिता	

गण्डकी प्रदेश प्रशिक्षण प्रतिष्ठान

नदिपुर, पोखरा, नेपाल

ग.प्र.प्र./ता.स.का.वि.फा./प्रशिक्षार्थी हाबिरी | संस्करण: ०१ | पुनरावलोकन: ०० | जारी संख्या ०१ | Page | 1 of 1

आगन्तुक/सहभागी/प्रशिक्षार्थीको विवरण

कार्यक्रमको शीर्षक: ताराखोला गाउँपालिकाको लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण
स्थान (जिल्ला, गाउँ/नगरपालिका, वडा, स्थान): ताराखोला गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, सभाहल

मिति: २०७९/५/२८, २९ र ३० (३ दिन)

उपस्थिति विवरण

क्र सं	सहभागीको नाम	पद	कार्यालय/संस्था	फोन नं	हस्ताक्षर		
					२०७९१०५१२८	२०७९१०५१२९	२०७९१०५१३०
२८.	जेठकी खत्री (परिभा)	दलिन सदस्य	ताराखोला गा.पा. वडा नं. २	९८४७७९२५७७	जेठकी	जेठकी	
२९.	मनकुमारी खत्री	कार्यपालिका स.	वडा नं. ३	९८४०७७९५५९	मन कुमारी	मन कुमारी	
३०.	नन्दकुमारी खत्री पुन	उपस्थिति	वडा नं. १	९८५७५४०४९९	नन्दकुमारी	नन्दकुमारी	नन्दकुमारी
३१	मिरा पुन	उपस्थिति	ता. गा. पा.	९८५७६४८९५२	मिरा	मिरा	मिरा
३२	हिशा पुन	का.स.	ता. गा. पा २	९८६१९९८५९३	हिशा	हिशा	हिशा
३३.	आकाश बस्नेत	ता.प. संस्था.	ता. गा. पा. २	९८६९२०८९३३	आकाश	आकाश	आकाश
३४	मधु वसन्त खत्री	वडा सदस्य	ता. गा. पा. २	९८५७६४९९९२	मधु वसन्त	मधु वसन्त	मधु वसन्त
३५	उदित कुमार पाण्डे	का.स.	"	९८५७६४२२९५०	उदित	उदित	उदित
३६.	निल कुमारी कुहाभोकी खत्री	वडा सदस्य	ता. गा. पा. - ४	९८४६६२२०४५			

आगन्तुक/सहभागी/प्रशिक्षार्थीको विवरण

कार्यक्रमको शीर्षक: ताराखोला गाउँपालिकाको लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण
स्थान (जिल्ला, गाउँ/नगरपालिका, वडा, स्थान): ताराखोला गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, सभाहल

मिति: २०७९/५/२८, २९ र ३० (३ दिन)

उपस्थिति विवरण

क्र सं	सहभागीको नाम	पद	कार्यालय/संस्था	फोन नं	हस्ताक्षर		
					२०७९।०५।२८	२०७९।०५।२९	२०७९।०५।३०
३०	निकु घर्ती	EDF	ताराखोला गा.पा. कार्यालय	९८६९२०८९५६			
३८	सम्पना थापा	स.ग.वि.नि.	ताराखोला गा.पा कार्यालय	९८६७५५६७७५			
३९	डा. कृष्णा क. शर्मा	प्राध्यापिका	गण्डकी प्रदेश सामाजिक प्रतिष्ठान	९८६६२६६२२६			
४०	अ. युनिता शर्मा	"	"	९८६९५०५८०५			

व्यवहारमा परिवर्तन, कार्य सम्पादनमा सघार

केही झलकहरु

